

CHAYEINU

Shabbos Initiative

פרשת פנחס תשפ"ד

Pg. #	Content
2-4	Seudah Stories
5-9	Parshah Riddles
10-11	Life of Truth Story
12	Shabbos Halachah Initiative
13-14	Halachah Q&A
15-24	Rav Kalman Krohn Stories
25	Comic Story
26-30	Nefesh Shimshon

גליונות

31-32	הג"ר שמואל פעלדער שליט"א
33	הלכות לסעודת שבת
34-35	הגר"ח קניבסקי זצ"ל
36-37	הג"ר גרשון אדלשטיין זצ"ל
38-39	הג"ר דוב לנדא שליט"א
40-43	הגר"ד פוברסקי שליט"א
44-45	הג"ר מאיר צבי ברגמן שליט"א
46-47	הג"ר משה הלל הירש שליט"א
48-49	הג"ר יצחק זליברשטיין שליט"א
50-51	לשבת עונג
52-53	הג"ר אברהם צבי שמואלביץ זצ"ל

Daily Hilchos Shabbos - Rav Shmuel Bernath
732.301.4043 opt 2 then 8

לע"נ ר' שלמה ז"ל בן יבל"ח ר' יעקב שרגא שליט"א
לז"נ הרב מתתיהו חיים בן הרב יעקב זצ"ל

לרפוי"ש חיים שמואל בן ליבא

יהודית בת שרה הינדא, דניאל יהודה בן אסתר שירה
לזכות אחינו כל בית ישראל הנתונים בצרה ובשביה

Dedication opportunities: 848-373-4436
shabboschayeinu@gmail.com

SEUDAH STORIES

פרשת פנחס תשפ"ד

One Tongue Instead of Another

It was the turn of the 11th century and Spain was ruled by the Moslems. There lived in the city of Cordova a great *tzaddik* by the name of Rav Shmuel HaNagid. Rav Shmuel was an advisor to the king, who honored him greatly. There were many among the nobles who were very jealous that the king appointed a Jew to such a high post as an advisor, and kept trying to remove him from the king's favor. Many unkind and false things were said about Rav Shmuel, but the king paid no attention to the angry nobles. Rav Shmuel gained even more respect and honor from the king by using wisdom and kindness to everyone, even those who did not like him.

Near the palace a citizen owned a store. He hated Rav Shmuel with a consuming passion. Whenever he saw Rav Shmuel passing the store on his way to the palace, he insulted the Rav, who always ignored him. Rav Shmuel had enough power to have this rude storekeeper punished, but he also realized that other Jewish people might suffer as a result of this action.

When the storeowner saw Rav Shmuel do nothing to punish him, his insults grew worse. One day the king went with his respected advisor on a tour of the city. As they were walking along, the shopkeeper stormed out and let forth with a series of curses at Rav Shmuel. Rav Shmuel paid no attention to the nasty language and continued talking with the king. The king, on the other hand, was furious at the extremely bad manners of this man. He ordered Rav Shmuel to have the palace guards cut out the man's tongue.

R' Shmuel heard the king's orders and knew at once what to do. He asked many people and other merchants about the man, for he wished to know why he was so abusive and angry. Rav Shmuel learned that the merchant was very poor. He showered the merchant with many gifts and treated him and his family with the greatest courtesy and kindness.

Remarkably, this kindness finally succeeded. The hostility soon turned to love for Rav Shmuel.

Not long afterwards, the king and Rav Shmuel were walking together along the shopkeeper's street. A most unusual thing happened right before the king's eyes. The shopkeeper rushed out of the doorway of his shop and began shouting at the Jewish advisor to the king. Instead of cursing R' Shmuel, he praised him and asked the blessing of his G-d upon him. The merchant ran up to Rav Shmuel fell to his knees and said: "To my master and lord, my support and comfort, may G-d prolong your life and make permanent your high rank and lofty position. May He crush those who envy you and not withhold from you success. May He let you succeed in obeying Him and obtaining His favor. May He unite us in happiness and relieve my grief through your presence."

The king could hardly believe his ears. He turned in astonishment to Rav Shmuel and asked: "Is this the same man who insulted you the last time we passed by here? Didn't I order you to have his wicked tongue cut out?"

SEUDAH STORIES

פרשת פנחס תשפ"ד

Rav Shmuel answered: "This is the same man, your Majesty, and your order has been carried out to the letter. His wicked tongue, which was once full of curses, oaths, insults and hatred, I have cut out. In its place I have made possible another tongue which utters blessings and good wishes."

The Law and Beyond

Once a prominent *rebbetzin* came to Rav Sholom Eisen with a *shailah* about a possible *treifa* in her chicken. This *rebbetzin* was an *almanah* as her husband had passed away a number of years earlier, and she was very poor and had little to live on. The Rav's children had seen their father *passen* on many similar situations, and thus they were very surprised when they heard him say "This is a very difficult *shailah*. I am going to have to think about this. Please leave the chicken here and come back in an hour".

Rav Eisen's children began to wonder, what could possibly have been so difficult for their father, who had seen hundreds of such cases before? The woman left, and once she was out of the house, Rav Eisen called his wife into the room. "The *rebbetzin* was just here with a chicken" he began "and there is no doubt in my mind that the chicken is *treif*. While I answer the other people who are waiting outside, please take this chicken to the butcher and get another one the exact same size as this one. As soon as you can."

When Rav Eisen's wife returned, he cut the new chicken in the exact manner as the first one had been cut, and then waited for the *rebbetzin* to return. When she came back, Rav Eisen told her "Here is your chicken. You may take it home and cook it." To be sure she wouldn't use the present decision to decide a similar matter in the future, he added "It is a good thing you didn't try to decide this *shailah* on your own. If a similar *shailah* happens another time please be sure to bring it to me for a decision."

Yaakov is Exempt

Rav Yitzchok Elchonon Spector had a beloved *talmid*, Yaakov, who was in danger of being enlisted into the Russian army. This would mean almost certain death; if not a physical death, then certainly a spiritual one. Being *shomer Torah umitzvos* was almost impossible in the Russian army. Many boys would apply for an exemption, as did Yaakov. Reb Yitzchok Elchonon waited impatiently to hear the news of his army status. One afternoon, he was in the middle of a serious *din Torah* together with Rav Elya Baruch Kamai and another *dayan*. Suddenly, the door opened and a boy stuck his head into the room. "Rebbe, we just got the news! Yaakov is exempt!" R' Yitzchok Elchonon breathed a huge sigh of relief and said with a huge smile, "May Hashem *bentch* you for bringing me this wonderful news! Thank you so much for telling me! May you have long years and good health!" The boy left smiling, glad that he had made his Rebbe happy.

A few minutes later, a second *bochur* opened the door. Not realizing that his *rebbe* already knew the news, he announced with joy, "Rebbe, we just found out that Yaakov is exempt!" R' Yitzchok Elchonon said with just as much enthusiasm as before, "How wonderful! Thank you so much for telling me! May Hashem *bentch* you with many healthy years!" This boy also left smiling with joy that he had made his *rebbe* so happy.

SEUDAH STORIES

פרשת פנחס תשפ"ד

A few minutes later, a third boy entered and said, "Rebbe, did you hear? Yaakov is exempt!" And for a third time, R' Yitzchok Elchonon smiled broadly, thanked and *bentched* the boy for bringing him the wonderful news.

This repeated itself six times! Each time, the boy was not aware that their *rebbe* already knew the news, and each time they left feeling as they were the first one to tell R' Yitzchok Elchonon the good news.

When R' Elya Baruch would tell this story, he would sigh, "Where can we find another with such *ahavas Yisrael*?"

Collecting *Tzedakah*

The Satmar Rebbe, Rav Yoel Teitelbaum, *zt"l*, had a beautiful *minhag* in his *bais medrash*. After *shacharis* every Sunday morning, the Rebbe would select three men and assign them the special *mitzvah* of approaching all the people in shul to ask them for *tzedakah* money. In addition, he requested that these men spend the entire week raising money for poor people. At the end of the week, the men would bring the money that they had collected to the Rebbe, who in turn would distribute it to needy individuals and families.

One Sunday morning, the Rebbe approached his *chassid* R' Yisrael Zupnick, and asked him to be one of the men to collect *tzedakah* money that week. R' Yisrael was mortified. He was a wealthy man who had always given much *tzedakah*, and he felt embarrassed asking others for money, even though he knew it was not for himself. He just couldn't see himself doing this particular *mitzvah* that the Rebbe was asking of him.

R' Yisrael thought of a plan. He approached the Rebbe and said, "Rebbe, please forgive me. You know I would do anything that you ask of me, but I just can't go around asking people for money. Please tell me how much money is collected each week, and I will happily write a check for that amount, which can then be given to the needy."

The Rebbe answered, "R' Yisrael, I appreciate your wonderful offer, but I would still ask that you go around collecting *tzedakah* this week." "Rebbe," R' Yisrael persisted, "I am more than happy to simply write a check for even more than the amount that is generally collected." The Rebbe smiled and said "I knew when I asked you that this *mitzvah* would not be something easy for you to do. I am insisting that you go around, and I will tell you why. After you spend this week collecting *tzedakah*, the next time a poor person comes to you to ask for your help, you will look at him differently. It will be easier for you to feel his pain and to understand how difficult it is for him to approach people for money."

That day, R' Yisrael gained a new awareness. The Rebbe didn't just want his personal money, but rather he wanted to teach him a lifelong lesson in sensitivity towards the person asking for *tzedakah*. It's more than just giving money that counts; it's how you make the recipient feel.

Compiled by Tzvi Schultz chinuchchaburah@gmail.com. Details of stories have not been confirmed

PARSHA CHALLENGE

פרשת פינחס

1. Which פרשה is hinted to 65 times in this week's פרשה?¹
2. What in this week's פרשה has a connection to שבעה עשר בתמוז?²
3. On which occasion, לכבוד שבת, do we lay the מוספי שבת for מפטיר?³
4. How did the destruction of סדום indirectly cause פינחס to get the כהונה?
5. Which of the בני יעקב had the most descendants in this week's פרשה?
6. What connection does this week's פרשה have with the fourth day of creation?
7. Whose future position was announced in this week's פרשה?
 - a. List two places where his position was previously hinted in the תורה.⁴
8. Normally, we are seven,
However, for seven days of the year we are fourteen,
We are mentioned in this weeks פרשה.
Who are we?
9. The one before me is doubled,
The one after me is doubled,
but I am not doubled.
However, this is only so in חוץ לארץ,
The reason for this difference
can be traced back to the יום טוב of שבועות.
Who am I?

Need a Hint?

¹ When counting כלל ישראל

² One of the five tragedies is connected to the פרשה

³ The occasion is mentioned in this week's פרשה

⁴ Once in בשלח and once in בהעלתך

Answers

1. The families of כלל ישראל were called הכרמי וכי explains that ה' put his name at the beginning and end to give עדות on their יחוס.
2. The תמיד - from עשר בתמוז and on, the תמיד was no longer brought.
3. On ראש חודש שבת we start two לכבוד שבת however מפטיר ובראשי חדשיכם for ראש חודש שבת we start two earlier from השבת פסוקים.
4. 1) If סדום hadn't been destroyed, then מואב wouldn't have been born.
2) If מואב wouldn't have been born then בלעם wouldn't have been hired.
3) If בלעם wouldn't have been hired then he would never had advised the מדינים to be מזנה with the Yidden.
4) If they wouldn't have been מזנה then פינחס would not have killed זמרי.
5. 85,200 people while יהודה is only 76,500. (Note: This is a new development. By the counting in פרשת במדבר - יהודה had more descendants than אפרים ומנשה combined.)
6. On ראש חודש it says לה' חטאת. The מדרש explains that ה' says "bring a קרבן for me because I minimized the לבנה."
7. יהושע
 - a. בשלח יז, יד - שים באזני יהושע (עי רש"י)
בהעלתך יא, כח - ויאמר אדני משה כלאם (עי רש"י)
8. Normally, we are seven, - by the מוסף of טובים
However, for seven days of the year we are fourteen, - on סכות
We are mentioned in this weeks פרשה.
Who are we? - כבשים
9. Next week.....

O k
u @ @
@ @
@ @
@ @
† @

7
\
כחלק וכו' את ירק השדה (כב,ד) -

לרפואה שלמה - אביגדור ששון מאיר בן רחל לאה,
לע"נ שאול בן אברהם ז"ל, ברכה בילה בת דוד יעקב ע"ה, יצחק דוד בן אלימלך הכהן ז"ל
For questions, comments, or to subscribe, send an email to parshachallenge@gmail.com

Feel free to forward or distribute the Parsha Challenge.

© כל הזכויות שמורות

פתחי פרשה – פינחס
Parsha Musings for Shabbos Table Schmoozings

RIDDLES

The Torah stresses that when Pinchas saw Zimri take a woman from Midian, he, “GOT UP” to go get a spear.¹ What *halacha* do we learn from this extra phrase?

Pinchas was sitting among the *Sanhedrin*, judging those who had worshiped Baal Pe’or, and had to get up and LEAVE to get a spear, because you can’t bring a weapon into the *beis medrash*², unless necessary for security reasons³.

With which *mitzvah* do we show our appreciation to Pinchas for saving Bnei Yisrael?

Every time we slaughter a *kosher* species of *beheima*, we give a *kohein* certain parts of it. We give him a part of the animal’s “hand” (front leg), recalling that Pinchas took a spear in his hand; we give him a part of the animal’s mouth, recalling that Pinchas davened for Bnei Yisrael; we give him the animal’s stomach, recalling that Pinchas’s spear entered Kozbi’s stomach.⁴

Name 2 places in *Parshas Pinchas* where the *Sefer Torah* has an unusual “break” in the middle of something.

- The letter “ו” in, “את בריתי שלום,”⁵ is intentionally “cut in half,” with a thin, horizontal line breaking its stem.⁶
- When introducing the counting of Bnei Yisrael, the *pasuk* begins, “ויהי אחרי המגפה,” “It occurred after the plague,” at which point a *pesucha* – a large gap of blank space – is inserted MID-SENTENCE, which spans until the end of that line, with the *pasuk* resuming on the next line.⁷

Hashem rewarded Pinchas by making him a *kohein*. Wasn’t he already the grandson of Aharon HaKohein, and thus a *kohein* as well?

Aharon and his sons became *Kohanim*, and their FUTURE descendants would be born into this status. Their descendants who were already alive at that time, such as Pinchas, were not given this status. Later, Hashem gave this status to Pinchas independently.⁸

How can your fingers prevent you from being negatively influenced by people around you?

The family of “Etzbon,” from *Shevet Gad*, is called by the name “Ozni” in *Parshas Pinchas*.⁹ Previously, while camping near Korach’s followers from *Shevet Reuvein*, and next to the evil Zimri from *Shevet Shimon*, this family placed their “*etzbaos*” (fingers) in their ears to avoid hearing the negative speech of their neighbors (which is why Hashem made fingers pointy¹⁰), earning them the name “Etzbon.” Now that those *reshaim* had died, this family could finally open their “*oznayim*” (ears) to listen to positive speech, earning them the new name “Ozni.”¹¹

¹ כ"ה ז'

² סנהדרין פ"ב.

³ שו"ת ישועת משה ג' ל"א, הובא "אליבא דהלכתא" בגמ' מהדורת מתיבתא שם, ועי' או"ח קנ"א ו' ובפוסקים שם

⁴ חולין קל"ד:

⁵ כ"ה י"ב

⁶ אמנם עי' בר' בחיי שם ושו"ת רע"א א' ע"ה

⁷ כ"ו א'

⁸ רש"י כ"ה י"ג

⁹ רש"י כ"ו ט"ז

¹⁰ כתובות דף ה':

¹¹ ח"ס כ"ו ט"ז

Name 2 people mentioned in *Parshas Pinchas* who went up to *Shamayim* alive.

- *Chazal* say that Pinchas was the same person as Eliyahu HaNavi¹², who went up to *Shamayim* alive¹³.
- Serach bas Asher went up to *Shamayim* alive, in reward for telling Yaakov that Yosef was still alive.¹⁴

How were Moshe and the B'nos Tzafchad related?

They were 3rd cousins 3 times removed: Moshe was the same generation as their great-grandfather, who were both 4 generations after Yaakov Avinu.¹⁵

How many women are mentioned in *Parshas Pinchas* who received a portion in Eretz Yisrael?

- B'nos Tzafchad¹⁶
- Serach was Asher's stepdaughter, born to Asher's wife in her previous marriage¹⁷. Serach had no biological brothers, and inherited her father's portion.¹⁸

To whom did Moshe give *semicha*?

- Yehoshua¹⁹
- The 70 *Zekeinim*²⁰

The *semicha* that Moshe gave to Yehoshua and the *Zekeinim* was passed down for many generations, but was eventually discontinued. The Rambam writes that if all of the *chachamim* in Eretz Yisrael agree to appoint certain people as *dayanim* and to confer upon them this original type of *semicha*, they could "restart" the *semicha*-chain.²¹ Bring a support to his opinion, from the words of *shemoneh esrei*.

Hashem promises, "ואשיבה שופטיך כבראשונה..." "I will return the *Sanhedrin*"²² which we echo in our request, "השיבה שופטנו כבראשונה." Since members of the *Sanhedrin* must bear the original type of *semicha*, it must be possible for it to be restarted. This will undoubtedly occur in the days preceding Mashiach's arrival, when Hashem will guide us to have an increased desire for closeness to Him and His Torah, and grant us increased wisdom.²³

JUST CURIOUS

Pinchas walked through the "neighborhood" of *Shevet Shimon*, holding a spear, on his way to kill their *nasi*. Why didn't anyone stop him?

He removed the pointy tip, hid it in his clothes, and pretended he was carrying a walking stick.²⁴

After Midian caused Bnei Yisrael to do *aveiros*, Hashem told Moshe to attack them, and destroy their trees.²⁵ Doesn't that violate the prohibition of *bal tashchis*²⁶? Wouldn't it be a greater revenge to TAKE their property and use it, instead of wasting it?

These acts of destruction would arouse in Bnei Yisrael emotional hatred towards Midian for making them do *aveiros*, which was the only way to replace our prior emotional attachment to *avodah zara* and the women of Moav.²⁷

¹² ילקו"ש ריש פנחס

¹³ מלכים ב' ב'

¹⁴ תרגום יונתן כ"ו מ"ו ובראשית מ"ו י"ז

¹⁵ כ"ז א'

¹⁶ כ"ז ז'

¹⁷ רמב"ן כ"ו מ"ו בשם אונקלוס וליתא לפנינו, דע"ז

¹⁸ רמב"ן שם, ועיי"ש עוד, ועי' דבריו לק' ל"ז ז'

¹⁹ כ"ז י"ח

²⁰ רמב"ם הל' סנהדרין ד' א'

²¹ הל' סנהדרין ד' י"א ופירוש המשניות פ"ק דסנהדרין

²² ישעיהו א' כ"ו

²³ פירוש המשניות שם

²⁴ סנהדרין פ"ב.

²⁵ במב"ר כ"א ו'

²⁶ דברים כ' י"ט

When the *Sanhedrin* existed, how did one give someone *semicha*?

Someone with *semicha* would call the person “Rebbe,” and give him permission to rule regarding even *dinei k'nasos* (set penalties which are not directly related to the cost of inflicted damage). Although Moshe was told to place his hands on Yehoshua’s head when giving him *semicha*²⁸, this was not necessary in later generations.²⁹

On every *yom tov*, we lain the *pesukim* which describe that day’s *korban mussaf* as the *maftir*. Why don’t we do this every Shabbos, and lain the *pesukim* which describe the *korban mussaf* of Shabbos³⁰?

- The description of the *korban mussaf* of Shabbos spans only 2 *pesukim*. We never lain 2 *pesukim* alone³¹, and we can’t add the surrounding *pesukim* because they are not relevant to Shabbos.
- If we did, we would have to lain a *haftarah* related to Shabbos every week, since the *haftarah* must be connected to the *maftir*.
- It is only regarding *korbanos* which bring *kaparah*, such as those of *yom tov*, which we lain as *maftir*, in order to achieve their *kaparah*; the *korbanos* of Shabbos are not brought for *kaparah*.³²
- Regarding the *korbanos* of *yom tov*, it says, “אלה מועדי ה' אשר תקראו אתם במועדם,”³³ indicating that we should “read” about them from the *Sefer Torah*, but Shabbos isn’t called a “*moed*.”³⁴

IN YOUR OPINION

Name a time when you exercised the *middah* of *gevurah*, doing the right thing even though it was uncomfortable or awkward. What were the results? (You may need to avoid names.)

The Torah stresses that Pinchas’s decision to stand up for Hashem involved overcoming the discomfort of killing an important *nasi* and the daughter of a powerful leader of Midian, aware that the tens of thousands of members of *Shevet Shimon* would possibly hate him afterwards.³⁵ This ability to overcome fear saved the entire Bnei Yisrael, and is a *middah* that we should work on.³⁶

Describe a time when you saw someone being very careful regarding the property or money of someone else.

In *Parshas Behaaloscha*, when those who were *t'mei meis* wanted to bring the *Korban Pesach*, they simply approached Moshe and Aharon, inquiring regarding the *halacha*³⁷, because they were the only ones who would be affected. However, when the B'nos Tzafchad asked for a portion in Eretz Yisrael, they convened a session with Moshe, Elazar, the *nesiim*, and representatives of the *tzibbur*, because their request for an ancestral plot had financial ramifications for others.³⁸

What qualities would you look for in the leader who would take over after Moshe?

Moshe asked Hashem to appoint someone who would understand everyone, selflessly lead them in battle, and protect them with his *zechuyos*.³⁹ Hashem responded, “Take Yehoshua, who, despite UNDERSTANDING everyone’s individual *ruach*, is fully dedicated to only ONE “*ruach*” – that of the Torah – and will not be influenced to stray from it at all.”⁴⁰

²⁷ אוה"ח כ"ה י"ז

²⁸ כ"ז י"ח

²⁹ סנהדרין י"ג; רמב"ם הל' סנהדרין ד' א'

³⁰ כ"ח ט'

³¹ עי' או"ח קל"ז

³² תוס' מגילה כ"ג. ד"ה "כיון", ועי' או"ח רפ"ג וא"ר ומ"ב שם

³³ ויקרא כ"ג ד'

³⁴ דע"ז כ"ח ט'

³⁵ עי' רש"י כ"ה י"ד ורמב"ן י"ב

³⁶ ר' שמחה זיסל מקלם בחו"מ א' ר"ז, הובא בדעת תורה כ"ה י"א

³⁷ ט' ח'

³⁸ אזנים לתורה כ"ז א'

³⁹ רש"י כ"ז ט"ז, י"ז

⁴⁰ אזנים לתורה כ"ז ט"ז, י"ח

A Life of Truth

Stories from our tzadikim on thriving through adversity

בעזרת השם יתברך

Recap: Van Schlass, a man who everyone believed was a *kishuf macher*, burned down a Yiddishe home intending to kill everyone inside. A neighbor's daughter, Shprintza Rosenfeld, saw him doing it, saved the family, and testified against him in court. That night she claimed that she heard tapping on her window and someone calling her name. The next morning, she was gone! The ticket man at the train station said that she had bought a ticket, and went to Warsaw. A hundred members of the *kehila*, accompanied Shprintza's parents, went to Warsaw to search for her.

The hundred people who accompanied Boruch and Nechama Rosenfeld to Warsaw spread out in the Jewish areas of the city.¹ They questioned anyone they saw if they had seen a girl who looked like Shprintza, but no one had. Boruch and the rest of the members of the search party went into the Gerer *shteibel* to daven mincha. Right away they were offered food and a place to stay at night, and they were told that the local Gerer chasidim would do whatever they could to try to find her. Boruch Rosenfeld davened a slow mincha. By the תקע בְּשׁוֹפָר גְּדוּל of בְּרַכָּה, when he came to the בְּרַכָּה of יִשְׂרָאֵל עִמּוֹ יִשְׂרָאֵל he broke into wild sobs, and he cried his heart out. When he finally stepped out of עֲשָׂרָה עֶשְׂרֵי, he felt a hand on his shoulder. He looked to see who it was, and he noticed a tall, smiling Gerer chasid, whom he had never seen before. "Allow me to introduce myself, HaRav Rosenfeld," the man said, "my name is Nachum. Can I have a couple words with you in private?" He led Boruch to a quiet corner, and Boruch told him the entire story that brought him and his friends to Warsaw. Seeing how shaken up Boruch was, Reb Nachum assured him that everyone was being taken care of, and that Boruch should please go to his house and rest, "You are all shaken up, and you need some rest. Tomorrow you will rest the entire day." Boruch shook his head, "No! I have no time to rest. I have to search the entire Warsaw! I can leave no stone unturned..." Reb Nachum interrupted him, "Enough. Enough! I don't like to interrupt people. You don't know where to look in Warsaw, and you don't know what to check out! I will take over this investigation, I have connections with almost everyone in Warsaw." Mr. Rosenfeld gratefully, allowed himself to take Reb Nachum up on his offer. He headed over to Reb Nachum's house where he ate supper, and went to sleep.

Reb Nachum's first stop was the train station. A cash donation to the ticket man's pocket persuaded him to let Olak, the night watchman, know that his friend Nachum was there to see him. Over the years, Olak and Reb Nachum had many interesting business arrangements for צְרִיבָה. Olak had enjoyed much time in the bar with the proceeds from those arrangements, so when he heard that Reb Nachum was there, he dragged himself from where he was hiding to talk to him. "Hey, Nachum!" Olak yelled, "What's with you!? I'm very busy a whole night watching this train station! When is a person supposed to sleep over here?" Reb Nachum looked at him squarely. "Olak, this is very, very important! Listen to me. This morning did you notice anything strange on the early trains?" Olak wasn't really interested in remembering anything, but when Reb Nachum finally got him to focus, he said, "Come to think of it, there was a girl who came out of the train, she seemed very calm, she looked like a Jewish girl - really strange! She asked me where the monastery is." "Did you tell her?" Reb Nachum prompted him. "Of course, once she asked, I told her how to get there." Reb Nachum thanked him for the information, but Olak didn't go away. He wanted money, and he started grumbling, "Thank you. Thank you. Words are nice but..." Reb Nachum handed him some cash. It wasn't that much. Ten zlotys. Olak knew that Reb Nachum was carrying a lot more than that, and he kindly offered to relieve him of it. After all, zlotys can be heavy. "Olak!" Reb Nachum said firmly, "do you have a friend who is a watchman near the monastery?" "Yes." Olak replied. Reb Nachum continued, "Can you take me to him?" Olak was hesitant, he didn't want to get into trouble with the church, but Reb Nachum reminded him about the zlotys that he was carrying which were very heavy. He was convinced. He traveled with Reb Nachum to the monastery, and introduced him to his friend Javorska. Reb Nachum had a talk with Javorska. The information Reb Nachum wanted to know was top-secret, but for the right price Javorska agreed to let his tongue accidentally slip. Javorska said that it really was strange, but a Jewish girl had come knocking on the door begging to be allowed in. Reb Nachum wanted to see her, but that much Javorska wouldn't do. It seemed pretty certain that Shprintza was there. It was a terrible situation. The church retained custody over the children in the monastery. Jewish children had sometimes been kidnapped and brought there, and they didn't come out as Jews. At this point, it seemed to Reb Nachum that there wasn't much more he could do. This seemed like a *ruchniyusdikka* type of thing. That night he was planning on traveling from Warsaw to Ger to see his Rebbe the שְׂפַת אֱמֶת.² He would invite the Rosenfelds to come with him. Normally it took months to get in to the Rebbe, but Reb Nachum had his connections, and the Rebbe would make exceptions for emergencies. The Rosenfelds were not Gerer chasidim, but that meant nothing to the Rebbe. The Sfas Emes had an unbelievable amount of אֱהָבַת יִשְׂרָאֵל.

When they arrived in Ger, Mrs. Rosenfeld noticed a hole in the Rebbe's back yard. Reb Nachum explained to her that when the government started sending Jewish boys to the front, the Rebbe dug a trench in his back yard, and every night he slept in that trench. In the morning his *bekeshe* was soaked in tears. The Rebbe said, "How can I sleep in a bed when Yiddishe children are in danger!" Reb Nachum went in to the Rebbe, and told him the entire story. When he came out, he said that what the Rebbe said was quite shocking. "The Rebbe said that somehow, we have to make sure that you can get in and see your daughter, but I have never ever heard of a Yid

¹ Rav Fishel Schachter, *Dial-A-Shiur Tales of Tzadikim*, Shiur #139

² Rav Yehuda Aryeh Leib Alter of Ger was known as the שְׂפַת אֱמֶת. He was the grandson, and successor of the חִידוּשֵׁי הַר"ם, Rav Yitzchak Meir Alter, and the father of the אֱמֶת הַגָּדוֹל, Rav Avraham Mordechai. The שְׂפַת אֱמֶת was נִפְטָר in the year תרס"ה (1905)

getting into that monastery to visit someone.” Mrs. Rosenfeld was the one with the חִיזוּק, “If the Rebbe told you to do it, it must be possible!” Reb Nachum, appreciating her אַמוּנַת חֻקִּים, declared, “You are right! We will just have to try.”

Right away, they started seeing הַשְּׂגָחָה פְּרֻטִית Olak’s post was transferred from the train station to the monastery. Reb Nachum knew that everyone in the monastery went for walks in the garden. He also knew of a place where it would be possible for Shprintza’s parents to stand and see Shprintza through the fence as she walked by. Reb Nachum convinced Olak to find out when Shprintza regularly went for a walk in the garden, and to let him know. That night, Reb Nachum knocked at his guests’ door, “I’ve just gotten word. She goes for a walk in the middle of the night. Please come quickly!” They joined Reb Nachum on his wagon, and Reb Nachum quickly rode over to the monastery. When they got there, Reb Nachum lit a torch, and they made their way to the place where they could stand and watch. “Okay, here it is. Suddenly, Mrs. Rosenfeld exclaimed, “I see her!! I see her!!” They had to be careful not to be loud, so they wouldn’t alert the guards. Mr. Rosenfeld called his daughter. “Shprintza! Shprintza!” Shprintza turned around and stared at them. “Shprintza, it’s me, your father. Come talk to us.” Shprintza just stared at them blankly, and said, “Who are you? What do you want from me?” “*Shaifeleh*,” Mrs. Rosenfeld said endearingly, “what happened?” Shprintza just stared without a drop of emotion on her face. She turned around, and walked away. It was so painful. “Oh no,” Mrs. Rosenfeld cried, “this is worse than not finding her!” “Nechama,” her husband said, “we didn’t find her. Maybe we found her physically, but she didn’t know who we were!” Reb Nachum empathized with them, and led them quietly back to his wagon.

The Rosenfelds repeated this with Reb Nachum every night for a week. Nechama Rosenfeld tried watching Shprintza to figure out where her room was in the monastery. Finally, they felt they couldn’t continue. They didn’t seem to be accomplishing anything. They asked Reb Nachum to find out from his Rebbe what the next step was. Reb Nachum told them, “It is difficult to go in to my Rebbe now, but I learned from my Rebbe that for different situations, there are different צְדִיקִים who hold the key for the יְשׁוּעָה. Perhaps you should travel to the Suchaczever, the Avnai Nezer.³ What do you say, Reb Boruch?” Reb Boruch wasn’t up to it. The whole episode was making him sick. His wife Nechama emphatically declared, “Then, I will travel to Sochaczew. I will do anything to get Shprintza back.” Reb Nachum made the travel arrangements for her. Boruch Rosenfeld headed home to care for his other children, and Mrs. Rosenfeld made the difficult journey to Sochaczew. When she arrived, she headed straight to the Rebbe, but she was disappointed. The gabbai told her that the Rebbe didn’t see women. She begged and begged, but the gabbai wasn’t helpful. Then Mrs. Rosenfeld saw the Rebbetzin going into the house. She ran over to her and cried her heart out about the desperate situation she was in, and how the gabbai wouldn’t let her into the Rebbe. The Rebbetzin exclaimed, “*Chas Vi’Shalom!* The Rebbe will help anyone who comes. He doesn’t take woman *generally*, but you can convey your problem. The Rebbe will give his advice – and if it is an emergency, it is different.” The Rebbetzin quickly asked the Rebbe if it was okay, and brought Mrs. Rosenfeld in. Nechama Rosenfeld told the Rebbe her story. The אַבְי נָזַר commented that it was clearly because of the בְּרָכָה from the אֶמֶת שֵׁפֶת that they were able to see Shprintza. He had never heard of anyone seeing someone in that monastery. Then, the Avnai Nezer said, “Rebbitzen, let me think now for a couple of moments.”

The Avnai Nezer closed his eyes, and it almost seemed like he was in a deep trance. Finally, the Rebbe looked like he was out of the trance, and he was ready to speak to them. The Rebbe declared, “a כֹּחַ of כִּישׁוּף. Yes. That was the tapping on the window. *Gevalt! Gevalt!*” Then he stood up and began pacing back and forth very, very quickly. *Mit kishuf villin zey gaiyn.* They want to go with כִּישׁוּף! Very well! We have an answer. הַקְּדוּשָׁה הַבְּרוּחָה הוּא חַוָּה אֶמוּנָה is stronger than any כִּישׁוּף in the world!” Then, addressing Shprintza’s mother, he asked. “Who was your father!?! Tell me! I must know right away.” Nechama Rosenfeld was so startled by the question that she was speechless. The Avnai Nezer’s Rebbitzen coaxed her on, “please, please, answer the Rebbe!” “M-my father?” Nechama Rosenfeld stammered. “His name was Berish. Berish Eigenfeld, from the town of Susnitzach.” “*Ich ken em nisht*,” the Rebbe said. “I don’t know him!” Nechama Rosenfeld shrugged. She looked at the Rebbitzen as if to say, *what should I do if the Rebbe doesn’t know him?* The Rebbitzen just said, “Don’t worry, just answer the questions.” The Rebbe continued. “Who was your grandfather!?” “My grandfather was a *choshveva* Yid. He was a rav in a small town. His name was Reb Zelig Socolover.” The Rebbe exclaimed, “Reb Zelig Socolover! A *choshivah* yid! A *tayerah* Yid! שֶׁל עוֹלָם, Reb Zelig’s *einikel*, should fall under the power of כִּישׁוּף! How much *emuna* in the Rebono Shel Olam did Reb Zelig have during his life!! אֶמוּנָה in the Rebono Shel Olam is stronger than any kind of כִּישׁוּף!” Then the Rebbe asked, “who was Reb Zelig’s father? Remind me again!” Nechama Rosenfeld answered, “Reb Zelig’s father was the Rav of Bershkavitz. He was also considered a very big חֻקִּים. His name was Reb Menachem Moshe.” The Rebbe got excited, “Reb Menachem Moshe! Yes, of course! I know him. *Ah tayerah* Yid! מְאֻמְיָנִים בְּנֵי מְאֻמְיָנִים who gave over *emuna* to their children! No! The *koach* of *kishuf* can have no power on them! Nothing whatsoever! This cannot go on!” The Avnai Nezer looked around the room. There was a glass of tea, and next to the tea was a plate with a few cubes of sugar. The Avnai Nezer picked up one cube of sugar and placed it on the far end of the table. He instructed Shprintza’s mother, “Go quickly and take the sugar and put it down in front of Shprintza’s window. You will see, the כּוֹחַ of אֶמוּנָה of your fathers will overpower the כּוֹחַ of כִּישׁוּף! If אֵיִדָּה believes מְלַבְדוֹ עוֹד אֵיִן then there is no כּוֹחַ of כִּישׁוּף.” Mrs. Rosenfeld was a little bit confused, but the Rebbitzen urged her, “You heard the Rebbe. Don’t ask questions. Take the piece of sugar, run to the monastery, and put it down in front of Shprintza. Run! Don’t waste time! Just go!”

To be continued הַשָּׁם הַבְּעִזְרָת...

With proper אֶמוּנָה we can power through any issue! Working on our own אֶמוּנָה and passing it down to our children is a great זְכוּת for us and all our future דוֹרוֹת.

³ Rabbi Avraham Bornstein, the Rebbe of Sochaczew, Poland was known as the אַבְי נָזַר, after his סִפָּר שׁו"ת. He was the son-in-law of the Kotzker Rebbe, Rabbi Menachem Mendel Morgenstern. His יֵאָדָר תְּרַע"א is יֵאָדָר תְּרַע"א (1911). His son was the מְשׁוּאֵל שָׁם. זְכָר צְדִיקִים לְבְרָכָה ז"ע.

Hilchos Shabbos Initiative

Is it permissible to trade cards or similar items?

It is not permissible to trade if the traded items are kept permanently.

Is a child permitted to play with “Lego”, “Clicks”, or “Tinker Toys”?

Many *Poskim* permit playing with these toys. Children under the age of nine may rely on this opinion.

Is it permissible to play with “Play-Doh” or “Silly Putty”?

“Play-Doh” or “Silly Putty” may not be used.

Is it permissible to play games such as *kugelach* or marbles?

One may not play games such as *kugelach* or marbles on the ground even on a paved surface.¹ However, one may play such games on a table.

Is it permissible to play “Monopoly”?

According to many *Poskim*, one is permitted to play “Monopoly” on *Shabbos*. Children may certainly rely on this opinion. However, when the game is being put away, care must be taken not to sort the various types of game pieces and bills when returning them to the game box.

Is it permissible to play “Scrabble” or “Boggle”?

It is not permissible to play “Scrabble” or “Boggle”. Although placing the letters on the board is not considered writing since the letters are not attached to a base, nonetheless, since these games are played during the week with writing, one may not play them on *Shabbos*.

¹ *Chazal* were concerned that playing on the ground will cause one to fill holes to enable a smoother playing surface, thereby transgressing the *Melocha* of *Chores*.

The Chofetz Chaim writes in the name of R' Yonasan Eibishitz that if one does not learn Hilchos Shabbos very well, it is impossible not to be עובר on a forbidden act on Shabbos.

To receive weekly Hilchos Shabbos sheets by email, subscribe at: Shabboshalachos@gmail.com

This sheet contains Divrei Torah and should be dealt with accordingly.

לזכות רפואה שלימה חי' מלכה בת בת-שבע

וקראת לשבת עונג....

אז תתענג

...והאכלתיך נחלת יעקב אביך

QUESTIONS AND ANSWERS IN
HILCHOS SHABBOS FOR THE ENTIRE FAMILY

בית מדרש נחלת יעקב - נערך ע"י המו"ץ דקהלתינו

WEEK 41

ע"י ש"ע שכ"ח-כ"א ומשנ"ב ק"כ

The questions **with their answers** will be printed next week, along with another set of three questions.

QUESTION 1

Someone in my family sometimes needs to take MiraLax; a type of laxative. Can they take it on שבת?

QUESTION 2

Can I take my regular vitamins on שבת?

QUESTION 3

After a heavy meal, I need an antacid like Tums. Can I take it on שבת? Does it help if I take it before the meal?

ANSWERS TO LAST WEEKS QUESTIONS

QUESTION 1

I'll be hosting a lot of company for שבת, and I wrote myself a menu for the סעודות. Can I read it on שבת?

Answer: משנה ש"ז-י"ב writes that one may not read from a menu or guest list on שבת. The משנה explains that we are concerned one will change his or her mind about the menu, which will cause him to cross something off the list. However, this is limited to someone who is a decision-maker about what is being served by the meals. Children, or in many houses even the male adults, have no say on what is being served. They therefore can read the menu for others that need to know what it says. Additionally, there are פוסקים who are lenient if one puts the menu into a bag that is taped-shut (making it difficult to open), and write on it a reminder that one shouldn't erase on שבת. This is based on a ביאור הלכה ער"ה ד"ה לאור who writes a similar solution to resolve the חשש of one adjusting a candle when reading to its light. He allows one to put it in a locked-up area and put a reminder on the area. Possibly it can also be done here.

There is another problem with reading a menu. חז"ל were afraid if one reads a menu he will come to read business materials. This איסור is waived for a מצוה. Someone making a meal for יום טוב, or a meal for a שמחה is considered a מצוה regarding this חשש, while the פוסקים debate if a regular סעודת שבת is called a מצוה for this.

Therefore, on יום טוב or for a שמחה one can have a child read a menu, or if necessary, put it in a taped-up bag for themselves to read. For a regular שבת one can rely on this if there is a need.

continued...

FOR COMMENTS OR TO ADD YOURSELF TO THE EMAIL LIST
SEND AN EMAIL TO BMNYSHABBOS@GMAIL.COM

וקראת לשבת עונג....

אז תתענג

...והאכלתיך נחלת יעקב אביך

QUESTIONS AND ANSWERS IN
HILCHOS SHABBOS FOR THE ENTIRE FAMILY

בית מדרש נחלת יעקב - נערך ע"י המו"ץ דקהלתינו

continued...

QUESTION 2

I'm making a שבת שבע ברכות and I want to seat people using place cards. Is there a problem using them?

Answer: Regarding place cards that just have a name written on them, there is no reason to be worried about being erased, as one would just throw it out if they are not going to be used. Since it is for a שבת שבע ברכות there is also no problem of leading to reading business material, as it is a מצוה. If there is also a table number on the card, it should not be read by the people in charge of the meal, since they may come to change the table number.

QUESTION 3

I'm on a strict diet, and I have to read the Nutrition Facts label before eating specific foods. Is that allowed on שבת?

Answer: While one's reading material is limited on שבת so he shouldn't come to read business material, reading for one's health is allowed. Therefore, any health-related material can be read.

TORAS REB KALMAN

סיפורי צדיקים

Captivating stories full of Yiras Shamayim taken from Shmuessin that Reb Kalman Krohn z'tl gave in Adelpia Yeshiva

Undercover Part VI

Recap: Nosson, a yeshiva bachur, helped the old shochet Reb Lemel every day, and couldn't help but wonder about certain mysterious behaviors he witnessed. Before Reb Lemel passed away, he discovered that his old mentor was a lamed-vavnik who led a group of hidden mekubalim. After much effort, Nosson was admitted into this exclusive

group and sent on a difficult mission to save the Jewish community of Vasserov.

He strode into the bar and ordered another drink, searching the dim room for the faces he'd befriended over the course of his stay in the city. Sure enough, the group of teens were sitting together, laughing uproariously at a joke. They looked up as Nosson approached the table and waved him over.

"Hey," Nosson said, sliding into a seat near them, hiding the revulsion he felt for the crude young men.

"Hey," they responded, turning the conversation to include him. Ever since the newcomer had joined their social circle, he'd supplied them with a steady stream of drinks on the house and generously sponsored all their activities. It didn't bother them that he spoke little and didn't share the same sense of humor. If he wanted to tag along and pay for their fun, who were they to complain.

As the group ordered another round of drinks on Nosson's tab, he managed to turn the subject back to the mayor's murdered son. These teenagers ran in the same circles as the mayor's son, and they'd all been present at the fateful

party where he'd breathed his last. With the alcohol fizzing their blood and blurring their senses, they finally leaked to Nosson the identity of the true murderer.

"They jailed that Jewish rabbi, as if the rabbi's son would have been invited to the party," a tall, lanky teenager drawled drunkenly. "Ha, can you imagine that? The rabbi's son at the party? Ha ha!"

His friend, just as tall but with muscles twice the size, slammed his half-full glass onto the tabletop. Liquid sloshed over the sides, but he didn't seem to notice. "And our very own Johann, with his despicable manners, who doesn't know how to let anyone else share the spotlight, is still walking free despite having murdered that poor boy!"

Nosson leaned forward. "Johann got away scot-free? After killing the mayor's son?"

"Johann is a murderer! Johann is a murderer! Isn't that right, Albert?" another teen slurred gleefully.

"Who cares? Johann always gets away with everything," the youth called Albert spat in distaste.

Someone changed the subject and Nosson tuned them out, allowing their drunken words to fly over his head as his mind churned. After a few moments, he stood up and bid his 'friends' farewell, but not before they made plans to meet up the next day for horseback riding.

With a cursory look around to ascertain that no one was following him, Nosson went back to the Jewish part of the city and joined the fervent *tefillos* in *shul*. He had set his plan into motion, and now he needed Divine assistance to ensure its success.

The following day, Nosson met up with his new gentile 'friends' for what was supposed to be a pleasurable hour of horseback riding. For Nosson, there was nothing enjoyable about an outing with the gentile teenagers, but for once, they were not drunk, and it was the perfect opportunity to move his plan to the next stage.

He sidled up next to Albert as their horses trotted leisurely across the field. "Albert, would you be willing to testify at the trial tomorrow, as a witness, that Johann was the one who murdered the mayor's son?" he asked carefully.

The teen looked a little shocked. “Possibly,” he said, just as carefully, thinking about the money that Nosson always seemed to have more of. “What’s in it for me?”

“Gold,” Nosson said briefly. “A lot of gold.” He pulled a few coins from his pocket, and they gleamed as the sunlight reflected off the metallic circles.

Albert shrugged. “Why not? I don’t like Johann all that much, and truth be told, he shouldn’t have gotten away with the murder.”

“If you agree to testify at the trial tomorrow that Johann was the murderer, all five of these are yours,” Nosson promised. He withdrew a sixth coin from his pocket and slipped it to the other boy. “And this is just a small down payment.”

“No big deal,” Albert said easily, already imagining what he would do with the money. “I imagine you would prefer that no one knows about our little deal?”

“That’s right,” Nosson confirmed. “Now, is there anyone else whom you think might be interested in cutting a similar deal?”

“Greg, probably,” Albert surmised. “He’s the blond, curly guy up ahead. Race a little and you’ll catch up to him.”

Nosson returned to his hotel that evening, armed with the pledges of both Albert and Greg to testify against the true murderer at the trial. In exchange, he would pay them each five gold coins, each worth a small fortune. It was the last of the money he’d brought with him from Reb Lemel in order to rescue the *rav*. If he didn’t succeed this time, he would have no more money left for any further bribes.

The following morning dawned under an overcast sky, matching the Jews’ cloudy mood. Nosson joined the crowd of Jews on the spectator benches, *davening* quietly as he tensely watched the proceedings.

The Vasserover Rav was brought before the judge, and the witnesses were called. Albert took the stand first, and in a clear voice, he denounced the libel that had been brought against the innocent rabbi.

“I was at the party,” he stated. “I was there when a fight broke out amongst some of the young men, and I saw the mayor’s son being murdered. It was not the rabbi, nor his son, who committed

this despicable murder. They were not present at the party. The mayor's son was murdered by Johann, his jealous friend, who could not stand all the attention being heaped on his worthy friend.

"The accused is innocent of the crime. He was framed! Do the honorable thing and let him go, for he has done no wrongdoing. Johann, the true murderer, is still roaming free despite his terrible deeds. It is he who deserves prison!"

From the benches, the Jews began to stir with faint hope. Could it be that the trial would actually end positively for the *rav*? It had seemed impossible, but now it appeared to be happening! They sucked in their breaths and waited for the trial to continue.

Greg was next up on the witness stand, and to the Jews immense surprise, he too, testified in favor of the Vasserover Rav. "The rabbi is completely innocent," he declared, his booming voice echoing throughout the large courtroom. "I myself saw Johann kill the mayor's son. Johann is the murderer!"

The witnesses were cross-examined, and when it was publicly determined that they were speaking the truth, a

group of grim-faced policemen marched out of the courtroom to arrest the teenage murderer. As Nosson slipped outside to pay the two witnesses their just reward, the judge declared the Vasserover Rav a free man.

The *rav* left the courtroom accompanied by a large assembly of Jews, grateful to Hashem for having spared his life. His sharp eye noticed Nosson, the only stranger in the crowd, and he immediately understood that the unfamiliar young man had played a part in his salvation. With tears in his eyes, he walked up to Nosson and blessed him warmly.

As soon as the *rav* turned away, Nosson ducked through the crowd and hurried back to his inn to pack up and leave the city. He had no desire to have his identity become known in Vasserov, and he knew he had to leave before he was discovered.

The journey back to the city where his yeshiva was took ten days, but to Nosson, it felt like ten years. He was exhausted, completely worn out from the mental strain of his time in Vasserov, and the days on the road only added to his fatigue. He arrived in the city at

midnight, but before he could go to sleep, he knew he needed to report back to Velvel and the *mekubalim* regarding the success of his mission.

As he approached the shack in the forest, the whimpers of *tikkun chatzos* wafted out to greet him. Nosson knocked on the door, calling, "It's me, Nosson. I'm back! Please open up!"

But the wooden door remained unyielding.

"Velvel!" Nosson called, louder this time, as his knuckles turned sore from knocking. "Velvel, please let me in! It's Nosson! Let me in!"

Still no answer.

Nosson began to cry. "Velvel! Let me in! Please let me in! I've completed the mission!"

Finally, someone opened the door, but it wasn't Velvel. One of the other *mekubalim* stood there, dressed in his tattered sackcloth. His face was stained with tears.

"Where is Velvel?" Nosson asked, wiping his own eyes.

The *mekubal* looked at him, an inscrutable expression on his face. "Velvel was *niftar*," he said softly.

Nosson burst into heartrending sobs. "I don't understand!" he wailed.

"Velvel allowed you in, even though you don't hear the *bas kol*, because he understood that only you would be able to carry out the final mission of Reb Lemel," the *mekubal* explained. "He took the responsibility of your entry upon himself. You didn't hear the crying of the dove, and so you were worthy of death, but Velvel accepted this death upon himself. He left this world instead of you."

With an anguished cry, Nosson tore *kriyah*, feeling as though he was ripping his own heart in two. He understood that the holy watercarrier had passed away because of him, and he hadn't even had the opportunity to part from him properly.

"I'm sorry," the *mekubal* continued. "But we can no longer allow you in. We are busy with very elevated matters, and only those who are able to hear the sound of the dove during *yehai shmay rabbah* are allowed to be present. Velvel already passed away. We can't continue to risk lives by allowing you in."

As the door closed gently before him, Nosson's sobs intensified. He walked

slowly back into town, but he could not calm down. He felt terrible for his role in Velvel's death and could not find comfort in his own thoughts. Despite the lateness of the hour, he decided to go see Rav Laizer, his *rebbe*, who would surely still be awake to get some *chizuk*.

Rav Laizer was, as he'd expected, still awake, but he was stunned into silence when Nosson stumbled through his door. He hadn't seen his student in weeks, ever since Nosson had disappeared one night to fulfill his mission in Vasserov. "Nosson!" he exclaimed, relieved to see that his *talmid* was unharmed. "What's the matter?"

Nosson's eyes were red and swollen, and his shoulders heaved as he sobbed silently. When he composed himself enough to speak, he related the entire story to his *rebbe*, picking up from where they'd left off the last time, after Reb Lemel had passed away.

Rav Laizer lay a comforting hand on Nosson's shoulder. "You didn't cause Velvel's death," he said emphatically. "Velvel chose to give up his own life to save the life of the Vasserover Rav and the tens of thousands of Jews who live in Vasserov. The community was

deserving of death, as you learned in the shack, and that sentence had been transferred to the head of their rav, the holy Vasserover Rav. Velvel decided to take the death upon himself to spare the Vasserover Rav's life."

Nosson calmed visibly at these words, hiccupping slightly as he stopped crying.

"Nosson," his *rebbe* said quietly. "The *mekubalim* didn't turn you away. They only asked that you cease attending their meetings until you merit to hear the sound of the dove. It is now up to you to achieve that level."

"How can I merit to hear the sound of the dove?" Nosson asked.

"You must devote the rest of your life to Torah and *mussar*," Rav Laizer explained. "You should continue learning with tremendous diligence and work on perfecting your character. Later, after you are married and have grown enough in Torah, you will start to learn kabbalah until you reach the heights where you are able to hear the sound of the dove crying by *yehai shmay rabbah*. At that point, you will be able to go back."

That is exactly what happened. Nosson threw himself completely into his learning, surpassing his previous stellar reputation as he continued to grow in Torah and character perfection. When he got married, Rav Laizer returned the money he'd inherited from Reb Lemel, and he used it to feed his growing family even as he continued learning day and night.

The years passed, and Nosson moved away with his family to a different city. He lived a simple lifestyle completely devoted to Torah, never stopping his spiritual growth even as he aged to forty, then fifty, then sixty years old and married off his children.

One day, when he was in his seventies, a personal matter caused him to travel to a different city. After sitting and learning on the bumpy wagon the entire day, he arrived at his destination city and stopped off at a small shul to *daven* Minchah and Maariv. He had barely eaten all day, but he was feeling energized by the Torah he'd learned during the journey.

A *baal tefillah* got up to *daven* at the *amud*, and he seemed to be in a very big rush. He tripped over his words as he

sped-davened, and Nosson, who *davened* with tremendous concentration, had trouble keeping up. When they reached *kaddish*, Nosson cried out, "Amein, yehai shmay rabbah..." along with the rest of the *shul* when suddenly he heard a sound.

It was the sound of a dove wailing.

"Oy *labanim*," the *yonah* was crying. "Oy *labanim she'golim mishulchan avihem*."

Nosson's heart began to race and his face paled as he realized that he had finally reached the level of complete purity. This was what the men in the shack had spoken of so many years earlier! He had finally achieved the growth he'd been working toward his entire life. The time had come for him to return to the shack and join the *mekubalim* there.

From the moment Nosson heard the sound of the dove, he was a changed person. Although he had always lived a simple lifestyle, devoid of frills and indulgences, now the materialism of the world ceased to have any meaning to him. He began viewing the food he ate and the clothing he wore and the wagon he drove from a completely altered

perspective. He ate only what he needed to have energy and didn't speak an extra word than necessary. Every waking moment was devoted to the service of Hashem.

When he returned home from his trip, he explained to his wife that he needed to travel again. It would be a journey of a few days, but he had something important that he needed accomplish in the city where he'd studied in yeshiva as a young man.

His wife was taken aback. "But you've only just come home," she exclaimed. "You're not a youngster anymore, Nosson. How will you be able to handle another journey?"

"This is something I must do," Nosson responded determinedly.

His tone was so firm that his wife knew that nothing she could say would budge him. "Go in peace and return in peace," she whispered.

After a grueling journey, Nosson arrived in the city of his youth in the middle of the night. Even so many years later, he still recalled the precise directions through the forest, and he went directly to the shack where Velvel and his friends had met nightly. As he neared, he

saw a light coming from the shack, and he understood that people were already there.

He knocked on the door, his hands trembling violently, wondering who would answer for him. More than fifty years had passed since the last time he'd visited, and the original members of the group, who had been in their seventies and eighties at the time, had shortly left the world long before.

The door opened, and an unfamiliar man about his own age stood there. "Nosson, Nosson," he cried warmly. "We were waiting for you for so many years! We were told that one day you would be coming here to join us in reciting *tikkunim*. Please come in and take a seat."

With wobbly legs, Nosson stepped into the shack. There were nine men around the table, nine faces whom he did not recognize. "Who are all these men?" he asked.

"Just as you are a disciple of the holy Velvel, who introduced you to this group," one of them explained. "All of us here are the students of other *lamed-vovniks* during that time period. None of the tzaddikim left the world before

ensuring that there would be someone else to take his place, just as Velvel did with you. I am a *talmid* of the holy Berish, the tailor.”

“And I am a *talmid* of Dovid the weaver,” another offered. They went around the table introducing themselves, explaining how they’d each joined the clandestine group.

For the next inspiring few hours, the ten *tzaddikim* recited *tikkunim* and learned kabbalah together. Nosson, no longer an eighteen-year-old yeshiva *bachur*, had come a long way since those long-ago days, with intense character perfection and tremendous growth in Torah. Now, a righteous *tzaddik* in his own merit, he was able to participate fully, bringing merit and favor into the world with his holy Torah and *avodah*.

Have a Wonderful Shabbos!

This story is taken from tape #TG 75-76

TORAS REB KALMAN HOTLINE

Vaadim & Shmussen given by **Reb Kalman Krohn zt”l** are now available by phone.

USA **732.913.5616** or **718.557.7711**

E.Y. **02.313.6038**

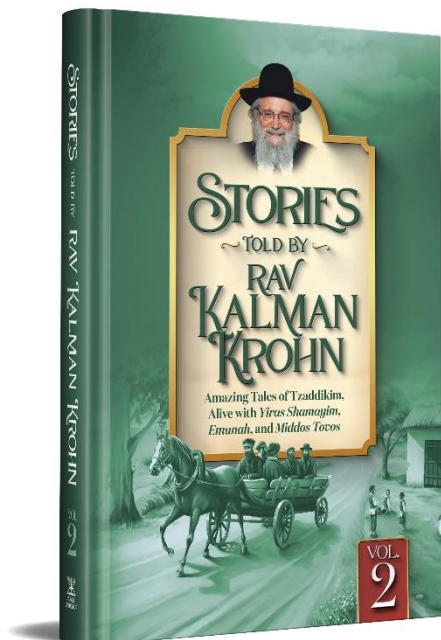
Option 1: Vaadim given in BMG
Option 2: Shmussen given in Aderphia
Option 3: Captivating stories taken from shiurim

To receive Vaadim by email or for questions and suggestions call/text 609.807.1783 or email torasrebkalman@gmail.com

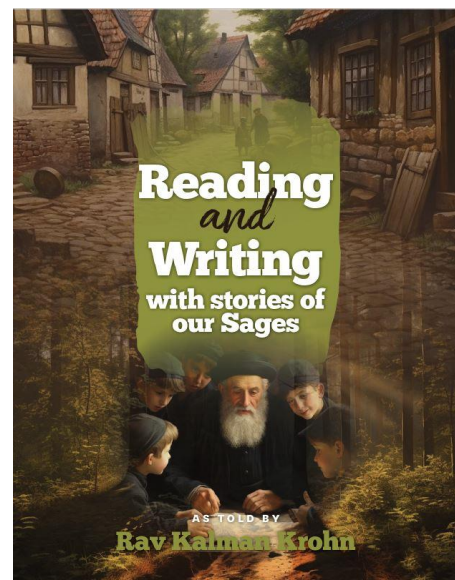
Toras Reb Kalman
Lakewood New Jersey
609.807.1783
torasrebkalman@gmail.com

Sponsored by:
The Friedman Family
The Schwab Family

Volume TWO of the
“Stories Told By Rav Kalman Krohn”
Book Series is **NOW** available at your local Judaica
Store.

Volume One of the new curriculum series is
NOW available for Schools to purchase.
Many schools have already placed their orders!
Call/email now to reserve your books while
supplies last.

Call/text 609-807-1783 or
Email torasrebkalman@gmail.com for a sample

*If you have exceptional content about Reb
Kalman that you think should be inserted into
book 3, please let us know.*

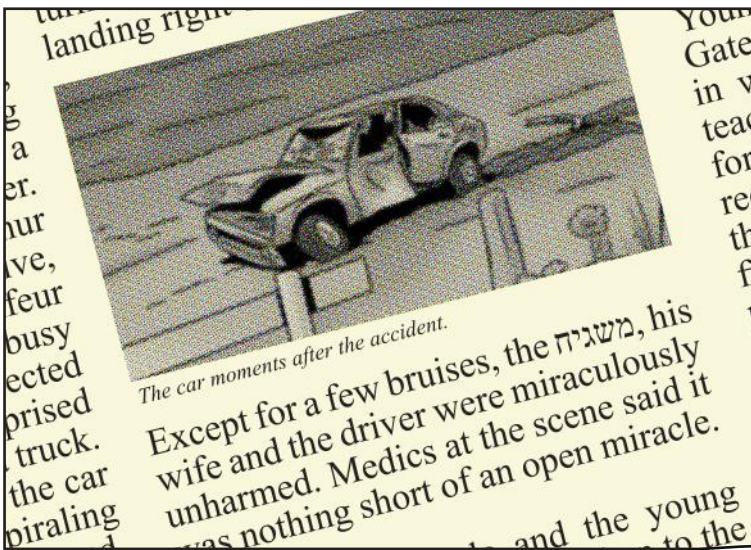
LEARNING FROM OUR LEADERS

בס"ד PIRCHEI AGUDAS YISROEL OF AMERICA

RAV MOSHE SCHWAB, THE מְשַׁגֵּיחַ OF GATESHEAD YESHIVAH IN ENGLAND, WAS TRAVELING WITH HIS WIFE TO A SIMCHA IN MANCHESTER. TZVI, A YOUNG BACHUR WHO WAS A RELATIVE, VOLUNTEERED TO CHAUFFEUR THEM.

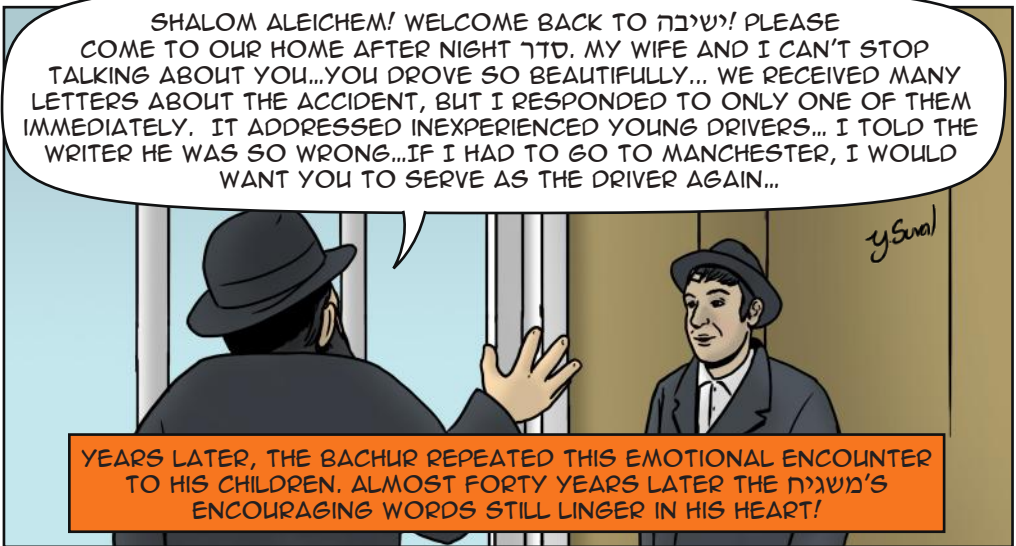
ALONG THE BUSY MOTORWAY, AN UNEXPECTED GUST OF WIND SURPRISED TZVI AS HE PASSED A TRUCK. HE LOST CONTROL OF THE CAR AND IT WAS SENT SPIRALING OFF THE SIDE OF THE ROAD, TURNING OVER MANY TIMES BEFORE LANDING RIGHT-SIDE UP.

RAV MOSHE, THE PUBLICITY OF YOUR ACCIDENT HAS CAUSED MANY CONCERNED PEOPLE TO SEND YOU 'GET-WELL' LETTERS. I'LL LEAVE THE POST OVER HERE.

HOW AM I GOING TO FACE THE מְשַׁגֵּיחַ?

SHALOM ALEICHEM! WELCOME BACK TO ישיבה! PLEASE COME TO OUR HOME AFTER NIGHT סדר. MY WIFE AND I CAN'T STOP TALKING ABOUT YOU...YOU DROVE SO BEAUTIFULLY... WE RECEIVED MANY LETTERS ABOUT THE ACCIDENT, BUT I RESPONDED TO ONLY ONE OF THEM IMMEDIATELY. IT ADDRESSED INEXPERIENCED YOUNG DRIVERS... I TOLD THE WRITER HE WAS SO WRONG...IF I HAD TO GO TO MANCHESTER, I WOULD WANT YOU TO SERVE AS THE DRIVER AGAIN...

YEARS LATER, THE BACHUR REPEATED THIS EMOTIONAL ENCOUNTER TO HIS CHILDREN. ALMOST FORTY YEARS LATER THE מְשַׁגֵּיחַ'S ENCOURAGING WORDS STILL LINGER IN HIS HEART!

R' MOSHE SCHWAB זצ"ל, BORN IN FRANKFURT, GERMANY, WAS THE YOUNGEST CHILD OF ר' יהודה ו' חנה. AT 16 YEARS OLD, HE WENT TO LEARN IN KAMINETZ UNDER ברוך ב'ר לEBOWITZ זצ"ל. HE THEN WENT ON TO LEARN IN תורה אהל תורה (BARANOVITCH) UNDER בנימין ו' אלקהיים WASSERMAN זצ"ל, WHERE HE BECAME EXTREMELY CLOSE TO, AND WAS GREATLY INFLUENCED BY, THE מְשַׁגֵּיחַ ר' יצחק YISROEL YAACOV LUBCHANSKY זצ"ל. IN 1938, HE EMIGRATED TO ENGLAND, WHERE HE ENROLLED IN R' SCHNEIDER'S ישיבה. FROM THERE, HE MOVED TO GATESHEAD TO LEARN IN THE כולל, WHERE HE BECAME CLOSE TO R' DESSLER. IN 1942, HE MARRIED רחל THE DAUGHTER OF ר' יצחק BADDIEL זצ"ל, A FOUNDING MEMBER OF THE LOCAL קהילה. IN 1946, HE JOINED THE ישיבה AND WITH HIS UNUSUAL החיים, שמחת ה'צניע, שמונת החיים HE HAD A השפעה ON EACH AND EVERY תלמיד. IN ADDITION, R' MOSHE JOINED THE קהילה OF THE RENOWNED GATESHEAD SEMINARY WHERE HE DELIVERED ROUSING AND INSPIRATIONAL שיעורים. HE BELIEVED IN THE IMPORTANCE OF EDUCATING GIRLS WHO WOULD FEEL PRIVILEGED TO MARRY תורה בני. THE MANY STORIES OF HIS סדר ARE LEGENDARY. HIS CLASSICAL שיעורים ON טובים ARE PRINTED IN לב ספר מערכי.

For any inquiries or comments please feel free to call 347-838-0869 • Illustrated by: Yeshaya Suval

ב' אדר 1918-1979 5678-5739

and damage is a result of imbalance. The body is composed of various contrasting forces. If one of these forces is not in proper balance, when one of them is too strong or too weak, and they don't balance each other out like they are supposed to, the body falls ill and stops functioning properly or altogether.

Pinchas, who was blessed with peace, thus enjoyed a perfect balance of all the forces within his body, so he lives forever.

This teaches us the great reward of pursuing peace and detesting controversy. Peace is a great *segulah* for physical health. And controversy brings sickness and troubles.

This is especially true in our age, in which cancer

is a major health issue. Cancer is when certain cells in the body grow and multiply in a disorderly and imbalanced manner and invade areas that don't belong to them. This is quite similar to controversy between people.

When the scourge of *machlokes* breaks out in the home, the neighborhood, the city and the country, even *tzaddikim* who live their whole lives in peace can suffer harm, like in the time of Pinchas, when not just the sinners were in danger, but the whole people.

But if a person keeps his mouth closed when there is friction between people, and avoids getting into a fight, and surely if he restores the peace between those around him, he is bringing life and physical and emotional health to everyone, and will merit the blessing of *shalom* forever. ●

Drawing Lots

עַל פִּי הַגּוֹרֵל תִּחְלַק נַחֲלָתוֹ. (במדבר כו, נו)

Its landed estate will be distributed to it according to what the lot says. (*Bemidbar* 22:11-12)

“According to what the lot says” – The lot would speak, as I explained. This teaches that *Eretz Yisrael* was divided up according to *Ruach Hakodesh*. (*Rashi*)

Drawing lots as a way of deciding how to divvy something up would seem to be a natural, mundane process. There are X number of eligible recipients, and there are the same number of paper slips in a box, and each person blindly selects whatever slip comes up in his hand. The results would seem to be by chance.

But we see here that *Eretz Yisrael* was distributed among the tribes according to the lot, the *goral*, and

this shows that a decision made by *goral* is actually something that *Hashem* Himself does.

Why lots? Because each tribe will naturally want to receive the choicest areas. Everyone will want the seashore, and no one will want the desert, for instance. So there is a necessity for a decision made by *Hakadosh Baruch Hu* Himself. And how does *Hakadosh Baruch Hu* render a decision of this type?

By lots. As *Chazal* say, the lots were an expression of *Ruach Hakodesh*.

We see the same thing regarding the two goats of Yom Kippur. One goes as a *korban* to *Hashem*, and the other goes to *Azazel*, which means that it goes to Eisav, to the side of evil. Now, there is no *kohen* who can take a goat and send it to Eisav. Only *Hashem* can do that, which is why the *mitzvah* is to choose the goat by means of *goral*.

The *goral* shows up also in *Sefer Yehoshua*. In chapter seven of that *Sefer*, we have the story of the conquest of the city Ai, during the course of which many Jews were killed, in the first disastrous battle. This initial defeat was because someone had previously taken booty for himself from forbidden goods, but it wasn't known who did it.

How did they find out?

Yehoshua held a drawing of lots, and the lot fell on Achan. He was the one who appropriated the

forbidden booty.

Achan argued that since everyone's name was placed in the *goral*, it was inevitable that someone's name would come out, and that doesn't prove he is the one who actually did it.

So Yehoshua told him:

בְּנֵי שִׁים נָא כְבוֹד לַיהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל – “My son, please give honor to *Hashem* the G-d of Yisrael.”¹

Yehoshua asked him to admit the truth, that he actually did it, and not besmirch the *goral*. Because the *goral* is the word of *Hashem*.²

All this shows that the most pointed expression of a direct action of *Hashem* is when it takes place through “natural” means, such as by drawing lots. ●

1 Yehoshua 7:19.

2 See *Bemidbar Rabbah* 23:6.

PARSHA TOPIC

Make Yourself an Olah

וּבַחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי בְּאֶחָד לַחֹדֶשׁ וּגּוֹי וְעַשִׂיתֶם עֲלֶיהָ לְרִיחַ נִיחֹחַ לַיהוָה. (במדבר כט, א-ב)

In the seventh month, on the first of the month... you shall make yourselves a burnt offering for a pleasant fragrance to *Hashem*. (*Bemidbar* 29:1-2)

You are the Korban

This *pasuk* about the *korbanos* of Rosh Hashanah is different from all the other ones dealing with this type of *korban*. The other ones say, “You shall offer,” but this one says, “You shall make.” It is saying that you shall make your own selves into the *korban*.

So explains the *Mishnah Berurah*.¹ He writes that one of the reasons *Ashkenazim* start saying *Selichos* four days before Rosh Hashanah is because a *korban* needs to be checked for defects four days before it is offered. And regarding the burnt offering of Rosh Hashanah, it

says, “You shall make yourselves a burnt offering.” This teaches that on Rosh Hashanah, a person should make himself as if he is offering his own self. Consequently, he needs to check himself four days earlier for any defects due to sins, and to do *teshuvah* for them.

So we see that Rosh Hashanah is a time of *mesirus nefesh*. Every Jew needs to offer himself as a *korban olah*, in other words, he needs to dedicate and give over his very soul for the sake of *Hashem*. This is not a type of *korban* that you partake of its meat. It is a burnt offering. It ascends in smoke to *Hakadosh Baruch Hu*. This signifies that we need to lovingly give over everything for the sake of *Hakadosh Baruch Hu*.

Mesirus nefesh.

1 581:6, citing *Eliyahu Rabbah*.

The problem is that *mesirus nefesh* has become a very common term in our circles. Every little thing we do is described as “*mesirus nefesh*.”

Let’s talk about what *mesirus nefesh* is, and how it applies to our daily lives.

Change your Life

We all try to keep *mitzvos*. But the way we keep them and how we relate to them is usually determined by our atmosphere and surroundings.

Not so long ago, there were *tzaddikim* and *talmidei chachamim* who had no concept of “going to sleep.” They would learn and learn until they dropped. Nowadays, a *masmid* in *yeshivah* is someone who stays on after 11:00 PM to learn an extra hour. Whereas they say about R. Yisrael Salanter that for him there was no such thing as going to sleep. He would just keep learning until he dropped.

If we would ask today’s “*masmid*” why he doesn’t learn like R. Yisrael Salanter did, he would not understand what we want from him. “Because I’m not R. Yisrael Salanter! For me, 12:00 midnight is an hour after the night *sefer* ends, and that’s enough. I don’t live my life like R. Yisrael.”

And if we would ask a *frum* working man who comes home at 9:00 PM after his *daf hayomi shiur*, “Why don’t you learn another hour?” he will answer, “because I am not a *kollel yungerman* in night *sefer*.”

Everyone has his own idea about what *hasmadah* means for him. Along the same lines, every Jew has his own idea what *lashon hara* is, and what breaking one’s *taavos* entails, and how a Jew should spend his *Shabbos*. Everyone decides these things according to his own lifestyle.

To illustrate the point, I will tell you a story. Once, a certain American Jew was a guest in the home of R. Yehoshua Dov Soloveitchik, *Rosh Yeshivas Brisk*, and he remarked, while talking about his family, “No luxuries by us. We only have the bare necessities in our home.”

R. Yehoshua Dov replied: Back in Europe, in the small *shtetlach* of Russia, there was no *cheder* for the children, and the wealthy would hire a private tutor, a

melamed, for their children. One day, a wealthy family like this held a party in their home, with a lavish menu.

For the first course, a very special fruit compote was served. It looked delicious. The *melamed* went over to the child he taught, and said to him, “Do you remember what we learned about breaking one’s *taivos*? Now is the time to do it!”

The child replied, “Yes, I agree to the idea, but not right now. This course is a basic necessity. Next course, I will break my *taivos*...”

R. Yehoshua Dov remarked: “Everyone agrees that the first course is a basic necessity, and the next course is extras. The whole disagreement is when the first course finishes and the next one begins.”

If we ask a Jew why he doesn’t live on the same *madreigah* as R. Akiva Eiger or the Chasam Sofer, he will answer: I can’t do that. Those things you want me to give up are all part of the “first course,” as far as I am concerned. This is how I live my life.

The whole question is where to draw the line between the “first course” and the “second course.” Moving that line is real *mesirus nefesh*.

Examples of Real Mesirus Nefesh

Let’s see how this plays out in real life. Take *lashon hara*, for example. This is one of our biggest problems. *Lashon hara* is just too prevalent, and so are words spoken in anger and out of annoyance.

We have a fierce inner urge to speak *lashon hara*. Where does it come from?

The world that *Hakadosh Baruch Hu* created is composed of four basic elements: mineral, vegetable, animal and human. The “human” element is characterized by the power of speech, which is a uniquely human trait that sets humans apart from animals. Speech expresses the faculty of intelligence.

People feel that if they can’t speak enough, if they can’t outwardly express their criticism of their friends and neighbors, they are being deprived of the power of speech, and thereby dehumanized. They feel the same way if someone insults them and they don’t answer back. It is as if they were a dumb animal who doesn’t have a mouth. If they can’t say what they think, they

feel their innate intelligence is being denied them.

This is why people feel an emotional need to speak *lashon hara*.

So when a person is asked not to speak *lashon hara*, he feels like he being asked to die. He feels he is showing everyone that he lacks the faculty of intelligence.

I am not talking about just holding your tongue for a few minutes and then letting it all out half an hour later. Even that is hard work, but it's not *mesirus nefesh*.

Mesirus nefesh is when there is a certain point, even a small point, where a person makes a fundamental change in how he lives his life. With *lashon hara*, it means becoming "less intelligent," "less smart," in people's eyes. Making such a change is like undergoing death.

This is *mesirus nefesh*. This is being a *korban olah*. A person who does this may not have repented all his sins, but he did sacrifice a piece of his very life, and this is considered a *teshuvah* that ascends all the way up to the Heavenly *Kisei Hakavod*.

Here's another example. There are people that if they go for two hours without hearing the news, it's tantamount to *mesirus nefesh*. They feel compelled to know what is happening in the world. Not everyone understands this, but someone for who has such a *yetzer hara*, refraining from the news is like *pikuach nefesh* for him. If he doesn't know what is going on in the world, he feels like he is locked up in a chicken coop – and such a state is against human nature.

Also in previous generations, Jews constantly sucked in what is happening in the world, but they lived in a different world, the world of Torah. One day they spoke with Abaye and Rava, the next day with R. Akiva Eiger, and so on. They lived their lives with *Hakadosh Baruch Hu*. This is not a matter of one *mitzvah* more or one *mitzvah* less; it is a matter of a whole different life.

In order for a Jew of our generation to reach such a *madreigah*, he needs to make a fundamental

change in how he lives his life. He needs to give up his preoccupation with what is happening in the news. To walk past the mailbox and not read the newspaper sticking out of it. Not even to take a quick look at the headlines. To come to the *beis midrash* like a total idiot who doesn't know what's happening in the world, and there to meet only *Hashem Yisborach*.

It's true that when a person rectifies one shortcoming, that doesn't mean he did *teshuvah* for all his sins, and it doesn't yet make him into a *tzaddik gamur*. But if he takes one point, even a little one, and makes a real change in his life, one that gives him a pang in the heart, this is true *teshuvah*.

Here's another example, a very common one. *Shabbos kodesh*. It says in the *Shulchan Aruch*² that your speech on *Shabbos* should be different from your speech on weekdays. So on *Shabbos* you should not say that tomorrow, you are going to do such-and-such a job, or to buy such-and-such a thing. It is even forbidden to talk a lot of *devarim beteilim*, idle talk.

That's what it says in the *Shulchan Aruch*. Even if you are not talking about business or *melachah*, and you are just sitting and chatting about this and that, it is forbidden.

So what's left? What can you spend *Shabbos* doing?

Shabbos is so named because it is a time of *shevisah*, of "cessation" from worldly matters. Just live for twenty-four hours with *Hakadosh Baruch Hu*.

For a non-observant person to keep *Shabbos*, it is *mesirus nefesh*. It is very hard for him to give up the phone, the radio, the car, for twenty-four hours straight. He feels like he is handcuffed.

We might have a similar feeling if we give up mundane talk on *Shabbos*.

Making such a change is *mesirus nefesh*. This is our *avodah* not just on Rosh Hashanah but the rest of the year as well. ועשיתם עולה – "You shall make yourselves into a burnt offering." Have *mesirus nefesh* for *Hashem*. ●

² *Orach Chayim* 307:1.

זכרון צבי מרדכי

גליון שיעורי הלכה

שיעורי הרה"ג ר' שמואל פעלדער שליט"א דומ"ץ בית מדרש גבוה, ליקוואוד
שיעורים שמסר הרב שליט"א בלילי שבתות בבוגרי (אלומני) בית מדרש גבוה
הרב שליט"א עבר על הגליון

ואכלת ושבעת וברכת אתיה' אלקיך עליהארץ הטבה אשר נתן לך. (ח, י)

ברכת ראפס wraps

בשיעור זה נעסוק בברכה לפניה ולאחריה של ראפס (wraps) המצוי מאוד בארצנו. יש להקדים את הידוע לכולנו שרוב המאפים ממיני הדגן אין ברכתם המוציא וברכת המזון כי אם ברכת מזונות לפניה ומעין שלש לאחריה, והטעם לכך, לפי שהם בכלל 'פת הבאה בכיסנין' שעליהם כתב השו"ע (סי' קסח סעי' ו) שעל אף שהם בעצם עשויים מבצק כפת, ברכתם מזונות ומעין שלש מטעם שאין דרך בני אדם לקבוע סעודה על מיני פת אלו. וגדר פת הבאה בכיסנין מבואר בשו"ע (שם סעי' ז) כל שמתקיים בו אחד משלושת התנאים דלהלן, א. בצק כמין כיס הנאפה כשהוא ממולא כדוגמת פאי (pie). ב. מאפה שנעשה מבצק שנילוש בדבש ותבלין וכדו' כדוגמת עוגות (cakes). ג. מאפה יבש הנכסס באכילתו כדוגמת קרקרים (crackers) ובייגלך (pretzels).

והנה, הראפס אינו נכלל באחד משלשת תנאי פת הבאה בכיסנין, שהרי אינו נאפה במיליו, אלא נאפה ריק ופני האכילה מממלאים אותו במיני בשר וירקות, וגם בצקו נילוש כפת רגילה ולא במיני תבלין, וכן אינו מאפה יבש שנכסס אלא הוא רך, וא"כ אין לברך עליו מזונות מחמת פת הבאה בכיסנין.

אלא הנידון לברך עליו מזונות הוא מחמת דקותו, וכדין טריתא שכתב השו"ע (שם סעי' טו) וז"ל, טריתא דהיינו שלוקחין קמח ומים ומערבים אותם ושופכים על הכירה והוא מתפשט ונאפה, אין עליו תורת לחם כלל, ואין מברכים עליו אלא בורא מיני מזונות וברכה אחת מעין שלש, ואפילו קבע סעודתו עליו, עכ"ל. רצונו לומר, שמאחר והטריתא היא בלילה רכה וכששופכים אותה בכירה היא מתפשטת והולכת, וממילא היא נאפית דקה מאוד, מחמת כן אין עליה תואר לחם כלל ואפי' אם קובע עליה סעודה אין ברכתה המוציא וברכהמ"ז כי אם מזונות ומעין שלש.

בשועה"ר בסדר ברכת הנהנין (פ"ב סעי' ו) ביאר, שדין טריתא אינו דוקא בשפיכת הבלילה בכירה, אלא גם בלינצ'עס העשויים מבלילה רכה ששופך ממנה מעט לתוך מחבת רחבה והיא מתפשטת שם דינה כטריתא, ע"כ. ושמעתי מאדם שבדק את עובי הראפס ומצא שהוא שווה לעובי הבלנצ'עס הממוצעים, וא"כ לכאורה יש לדון כטריתא שאף אם קובעים עליו סעודה יהא ברכתו מזונות ומעין שלש.

אמנם, יש מקום לדחות ולחלק בין הראפס לבין הטריתא, שדוקא מאפה שנעשה דק מצד מהותו שהוא בלילה רכה ומתפשט יש לו דין טריתא שאינו כלל בתואר לחם, משא"כ מאפה מבלילה עבה שמצד מהותו הוא עבה כלחם, אלא שרידדוהו כ"כ עד שנעשה דק כעובי הבלנצ'עס ואפואו יתכן שלמאפה זה לא יהא דין טריתא.

^א אכן באם אוכלים מהם שיעור קביעות סעודה, כתב השו"ע שם שחזר להיות ברכתם המוציא וברכהמ"ז, עיי"ש.

^ב אמנם יש שלשים את הראפס ברוב מי פירות, ובכה"ג יש לדון בו בנידון אחר של 'לחמניות מזונות' (מזונות bread), הוא נידון בפני עצמו שנחלקו הפוסקים בדינו, [אמנם גם בו יש לתפוס לעיקר לברך עליו המוציא], אולם כאן איננו מדברים מסוג זה אלא מהראפס שנילוש במים.

^ג זאת בשונה מטרוקנין המובא בתחילת הסעיף בשו"ע שם, שהגם שהוא עשוי ג"כ מבלילה רכה מ"מ דרך אפייתו ששופכים בלילתו בגומא שבכירה ובכך נאפה עבה, ולכן אם קובעים עליו סעודה ברכתו המוציא וברכהמ"ז, כפי שמבואר שם במשנ"ב (סי' ק פט).

המנחת יצחק (ח"א סי' עא), נקט למעשה לדון כל מאפה דק מאוד כטרייתא גם אם נעשה מבלילה עבה¹. וכן בספר ותן ברכה (עמ' 485) הביא בשם הגרש"ז אויערבך זצ"ל לענין קרקרים דקים (wafer thin crackers) העשויים מבלילה עבה ויש מכוונה שלוחצת את העיסה עד שנעשית דקה כנייר ואז נאפה, דינו כטרייתא. גם ידוע שהראו את הראפס להרב אלישיב ושאלוהו על ברכתו, והשיב להם שאין לזה תואר לחם, כלומר דאזלינן אחר מראה דקותו שאינו בתואר לחם ולא מתחשבים בכך שבא מבלילה עבה.

אולם הגד הוגד לי שבמדינות פרס ובבל נהגו הרבה הדורות לאכול מאכל הדומה להראפס וברכו עליו המוציא. כמו"כ שמעתי שהגר"ד פיינשטיין הורה לברך עליו המוציא, אמנם שאלתי לטעמו את תלמידו הגאון ר' ברוך מאסקאוויץ שליט"א בעמח"ס ודברת בס, והשיב ד'תואר לחם' אין זה גזירת הכתוב לדורות מה הוא תואר לחם וכל שאינו בתואר זה אינו בתואר לחם, אלא בזמן חז"ל שלא היה דרך להשתמש ללחם במאפה בתואר דק, לא היה לו תואר לחם, אך במקומותינו שהשתנה הדבר ואוכלים ללחם גם את הראפס א"כ מעתה לדידן יש עליו תואר לחם². גם בקובץ מסורה הובא (חכ"ו עמ' עג) כן מהגר"י בעלסקי זצ"ל.

ולפי"ז יתכן לומר שאף גדולי הפוסקים הנ"ל שסברו שאין על לחם זה תואר לחם, דיבר ממציאיות זמנו ומקומו בארץ ישראל שהראפס אינו בנמצא שם כלל, ואין רגילים לקבוע סעודה על לחם דק כי אם על לחם עבה וא"כ גדר תואר לחם נשאר כבימי חז"ל, ולכן להם הראפס אינו בתואר לחם, אך במציאות זמנינו במקומינו בארה"ב שהדרך והרגילות לאכול את הראפס כלחם, א"כ תואר מאפה דק כזה חשיב תואר לחם, וממילא יש לברך עליו המוציא לפניו וברכה מ"ז לאחריו.

למעשה, א. בלילה רכה ששופכים ממנה מעט מעט על מחבת ועושים ממנה בלינצ'עס דקים, גם אם יקבעו סעודה על אלו הבלינצ'עס יהא ברכתו לפנייה מזונות ולאחריה מעין שלש. **ב.** מאפה הנעשה מבלילה עבה שלוחצים את העיסה עד שתהא דקה מאוד ואופים אותה כדוגמת ראפס, תלוי הדבר במנהג המקום, במקומותינו בארה"ב שרגילים לאכול כלחם יש לברך עליו המוציא וברכה מ"ז, אך במקומות בהם אין רגילות לאכול ללחם כי אם מאפה עבה, יש לברך עליו מזונות ומעין שלש.

גליון לז"נ

עזרא בן דוד דן
בתייה בת יו"ט ליפמן

¹ לפי ביאור זה, נשוב לדבר ממנהג בני פרס ובבל הנ"ל שברכו המוציא על פת דק שבא מבלילה עבה, שאין להוכיח מהם ששיטתם היא שכל שבא מבלילה עבה הגם שנאפית דקה מאוד ברכתו המוציא, דיתכן שלעולם לדעתם דינו כטרייתא שמברכים עליו מזונות, אלא שמכיון שאצלם היו רגילים באכילתו כלחם א"כ להם חשוב זה תואר לחם ולכן בירכו עליו המוציא.

² מה שדן במנחת יצחק שם (אות ז) לענין המצות, שלכאורה לשיטתו יצא שאם יהיו המצות דקות יהיה דינם כטרייתא וברכתם תהא מזונות, עיי"ש מה שיישב. ואני שמעתי ליישב, שכדי שיהיה דינו כטרייתא לא די בכך שהיא פת דקה מאוד אלא צריך גם שתהא רכה ומתקפלת כטרייתא דבכה"ג דוקא אין עליו כלל תואר לחם, אבל אם היא דקה מאוד אך יבשה שאינו מתקפלת, לא סר ממנה תואר לחם.

פרשת פנחס

פתיחת קופסאות ובקבוקים

סעודת ליל שבת

א. קופסאות שימורים או קופסאות קרטון של חלב וכד', שראויים הם לשימוש חוזר אחרי פתיחתם והוצאת תכולתם, לדעת החזון איש (או"ח ס' נא ס"ק יא) אסור לפתוח בשבת, כיון שבשעה שפתחתן נעשים לכלי, והרי הוא כבונה כלי בשבת, ולשיטתו אפילו אם אין בדעתו להשתמש בהם שימוש נוסף אסור לפתוח. ויש מקילים לפתוח קופסאות שקיות ואריזות שאין רגילים להשתמש בהם שימוש חוזר. וכדי לצאת ידי כל השיטות, קודם הפתיחה ינקב את הקופסה בצדה או מלמטה, ששוב אינה ראויה לשימוש נוסף, ואחרי הפתיחה יעביר את כל התכולה לכלי אחר (ש"כ ע"כ ס"ק ג). **ב.** לכתחילה ראוי לפתוח לפני שבת את כל הבקבוקים והקופסאות שבתכולתם רוצה להשתמש בשבת (ש"כ פ"ט ס"א).

סעודת יום שבת

א. שקיות שרגילים לשפוך את תכונתן מיד עם פתיחתן [ממתקים וכד'], מותר לפתח אותן בשבת, ויקפיד לפתח אותן שלא במקום האותיות. הפותח שקית טישו לא יפתח לפי הסימונים שבה, אלא יקרע את האריזה באופן שלא תהיה עוד ראויה לשימוש. לדעת הגרשו"א זצ"ל מותר להפריד בין שני גביעי לבן המחוברים יחד, ויש מחמירים וסוברים שיש בו איסור מחתך. **ב.** הפותח קופסה או בקבוק בדרך איסור, ולאחר מעשה התברר לו שעשה שלא כדין, אין המאכל או המשקה נאסרים באכילה או בשתייה, כיון שהאיסור לא נעשה באוכל עצמו (ס"ק כד).

סעודה שלישית

א. מותר להסיר את האלומניום הנמצא בקופסת קפה נמס (ש"כ ע"כ ס"ק יב). אסור לפתוח בקבוק יין שהפקק שלו עשוי מאלומניום, כיון שעם פתיחתו עושה את הפקק לכלי, אלא ינקב את הפקק בסכין וכד' כדי שיתקלקל ואז מותר להסיר את הפקק, ובלבד שיעשה את הנקב גדול עד שהמכסה לא יהיה ראוי עוד לשימוש כמכסה. **ב.** פקק העשוי מפלסטיק שקודם חיבורו לבקבוק היה לו צורת פקק, מותר לפתח אותו בשבת (ש"כ פ"ט ס"ק יח). ויש מחמירים שלא לפתוח בקבוקים כלל.

גיליון מס' 570 פרשת פינחס
תשפ"ד שנה שתיים עשרה

לע"נ
הגאון רבי **אברהם דוד**
מהחזו"א ש"ס שלמה **רוזנטל** זצ"ל
רב שכונת שערי חסד
נלב"ע כ"א תמוז תשנ"ט
תנצב"ה

דברי שי"ח

ממרן רשכבה"ג שר התורה הגר"ח קניבסקי זצוק"ל

אבעלי אסופות – בין המצרים

וכשצריך ללכת מחמת רפואה יכול ללכת וכן נהג מרן החזו"א ליסע לים לצורך בריאותו (שם ועי' ארחות רבינו ח"ב עמוד ק"ס ששמע מהחזו"א ש"ס מן הדין יכול לרחוץ לרפואה גם בתשעת הימים רק שנמנע מן מפני חילול ה' שיאמרו שמזלול באבלות על החורבן), ומה שי"א דתלוי אם התחיל כבר ללכת לפני י"ז בתמוז כתב רבינו זצ"ל דאין לזה טעם וריח והוא טעות גדול, (הערות לס' קרא עלי מועד פ"ב ס"ח).

ברכת שהחיינו בבין המצרים

אין מברכין שהחיינו בימות החול בבין המצרים, ואין לצאת בשומע כעונה מאחר, כגון שיש מי שמברך שהחיינו של ברית מילה או פדה"ב, (מועדי הגר"ח ח"א ס' ג'). ואמר לי רבינו זצ"ל דאף בעל ברית עצמו לא יפטור שאר דברים בשהחיינו (תורתך שעשועי עמוד ש"ב), אבל אם מברך על מין אחד שלא ימצא אח"כ מסתבר שיכול לכלול כבר גם מין אחר (שיח התורה ח"ג ס' תקנ"א), ומסתבר דבכל ספק שרי להרהר ברכת שהחיינו (מועדי הגר"ח ח"א ס' ש"ד), גם על פרי שירקב אם לא יאכל לא יברך שהחיינו (שם ס' ש"ד), ואם טעה וברך על פרי חדש יברך שהחיינו (שם ס' ש"ד, שיח התורה שם). אם נולדה לו בת בין המצרים מברך שהחיינו (שם ס' ש"ב) בלבוש בגד לשבת אין לברך שהחיינו עד שיקבל שבת ולא סגי שלובש לכבוד שבת או שהגיע זמן תוספת שבת, (גליון מים חיים תמוז תשפ"ג ולקט שאלות המצוות ח"ד ס' כ"ג), ויכול ללבוש קודם שבת (שמענו כן ראינו ח"ב פ"ט ס' ח'), ובשם הקה"י מובא להקל מחצות דכל שלובש לכבוד שבת מותר (ארחות רבינו ח"ב עמוד קס"ה).

הדפסת ספר

כתב רבינו זצ"ל, לכאורה אפשר להדפיס ספר בבין המצרים, אבל לא יביאו לביתו, וצ"ע. (שם ס' ש"ט), וכן מובא במנהגי אביו מרן הקה"י זצ"ל, שהקפיד שספריו החדשים לא יגיעו לביתו בימי בין המצרים, (תולדות יעקב עמוד רכ"ג ועמוד ש"ח וס' אלא ד"א של הלכה פנ"ב ס"ד מובא שהחמיר רק בתשעת הימים), ואם כבר קיבל הספר יברך שהחיינו אם שמח (מועדי הגר"ח ח"ב ס' ש"ע"ט).

תספורת סמוך לבין המצרים

השיב רבינו זצ"ל, דמותר לגלח שערותיו מעט לפני י"ז בתמוז אף שנמצא שע"י זה לא ירגיש בכלל שאסור לגלח בג' שבועות וביטל מעליו את הצער שקבעו חז"ל, כיון שלא אסור רק בג' השבועות, (שאלת רב ח"א פל"ג ס"ב), ושאלו שי"א דהמסתפר קודם י"ז בתמוז דזה נראה מגונה שמתספרים לכבוד בין המצרים, ואמר רבינו מסתפרים לכבוד לקיים ההלכה שאח"כ אסור להסתפר (מנחת תודה פכ"ג עמוד רכ"ח).

חלאקה

כתב רבינו זצ"ל בתשובה, אסור לעשות חלאקה בבין המצרים, (מועדי הגר"ח ח"א ס' שכ"א), ואמר לי שהמנהג למעשה לאחר עד אחר ט"ב. ואמר רבינו זצ"ל, דאין לעשות תספורת לקטן שהגיע לגיל שלש כי רק לצורך התירו לספר תינוק וכאן אי"ז נקרא צורך כיון שיכול לספרו אחר ת"ב, (תורת המועדים ס' תקנ"א ס"ט).

באיסור תספורת

אמר רבינו זצ"ל דגם שיער הגבות והריסים בכלל איסור תספורת (תורת המועדים ס' תקנ"א ס"ד), והעיד רבינו זצ"ל בשם החזו"א דמי שיש לו בלורית מותר לספר בספיה"ע וי"א גם בימים אלו, (כ"כ רבנו בשמו בקונטרס הזכרונות ס' כ"ד ס"ה לגבי ימי הספירה ובתורת המועדים שם ס"ז דה"ה כאן, ועי' בס' זכור לדוד ח"ב עמוד קל"ז שהעיד ר' דוד פרנקל זצ"ל שכאשר הגיעו לארץ ישראל פליטים עם בלוריות שלח אותם מרן החזו"א זצ"ל להסתפר אפילו בשלושת השבועות שבין י"ז תמוז לתשעה באב, ואולי שם ה"ז כיוצא מבית האסורים דשרי אף במועד).

במנהג בני ספרד

בני ספרד נוהגים להסתפר עד שבוע שחל בו, ואמר חמי מרן הגר"ש אלישיב זצ"ל דאף כשלומדים בישיבה אשכנזית רשאים לנהוג כן ואין בזה לא תתגודדו, (תורת המועדים שם ס"ב אות א). ולבן אשכנז אסור לסתפר בימים אלו גם בן ספרד שמותר לו להסתפר, דבכלל הקבלה של בני אשכנז הוא שלא לספר שום אדם, (שם ס"ב).

תספורת ובגד חדש לצורך שידוך

אמר רבינו זצ"ל דאין להקל בתספורת לצורך פגישה לשידוך (שם ס"ז אות ב), וכתב בשם מרן החזו"א זצ"ל שהתיר ללבוש בגדי שבת לבחור לצורך שידוך, וכמדומה שהתיר לעשות בגד חדש לצורך התנאים שהיה בין המצרים (ואולי שהחיינו עשה בשבת) עכ"ל, (קרא עלי מועד פ"ד הערה י"ג).

בגד חדש בשבת

כתב רבינו זצ"ל בקונטרס הזכרונות (ס' כ"ז אות ב) בשם מרן החזו"א זצ"ל שהעידו שהתיר ללבוש בשבת בבין המצרים בגד חדש, ועי' משנ"ב ס' תקנ"א סקמ"ה) ושונה הלכות (ס"ו) שיכול גם לברך שהחיינו בשבת [אחר שקבל שבת].

מתנה לבר מצוה

כתב רבינו זצ"ל שהמנהג להקל ליתן מתנה לבר מצוה בבין המצרים (מועדי הגר"ח ח"א ס' שכ"ט), ואמר רבינו דמשמע דכל האיסור בתשעת הימים הוא רק כשמסיח דעת מהאבילות אבל כל שיש צורך כגון לבר מצוה או מלמד יש להתיר (תורת המועדים ס' תקנ"א סכ"ח), ובט"ב עצמו אסור ליתן משום דה"ז כשאיילת שלום (משנ"ב ס' תקנ"ד סמ"א) ומשמע דבתשעת הימים שרי (פתחי חיים ח"א עניני המועדים ס' ל"ז), וכתב רבינו, בתשעת הימים צ"ע אם שרי דממעטין במר"מ ויש עיצה שימסור לו ויאמר שלא יקנה עד אחר ט"ב, דכיון דיכול לחזור בו וע"פ דין אינו כלום לא אסור חז"ל ופשוט, (הערות לס' קרא עלי מועד פ"ד סכ"ה). ולענין מי שהזמין מקרר לפני י"ז תמוז והגיע לביתו בתשעת הימים השיב רבינו, נכון שלא יזכה בו ולא ישתמש בו עד אחר ט"ב, (גם אני אוחד תשובות רבינו ח"ג ס' קט"ו). וכתב רבינו זצ"ל דאין ראוי לקנות בגד חדש בבין המצרים בגלל שאין צריך אז להמתין בתור ואף שלא ישתמש בזה עד אחר ת"ב (שם ס' קט"ז).

ללכת לים ובריכה

כתב רבינו זצ"ל בקונטרס הזכרונות (ס' כ"ז אות ד), מרן החזו"א איש זצ"ל נסע גם בבין המצרים לים בשביל רפואה, אבל מר"ח מנחם אב ואילך לא נסע, ואביו מרן הקה"י זצ"ל אמר דאף דמן הדין מותר מ"מ מונע ילדיו ליסע משום דאיתרע מזלא באלו הימים (ארחות רבנו ח"ב עמוד קכ"ט ותולדות יעקב עמוד ש"ח), ואמר רבינו דגם בבריכה יש לזהר (תורת המועדים ס' תקנ"א ס"ג אות ב).

מדור זה נכתב לעילוי נשמת

אבי מורי הרב **ברוך מאיר** ב"ר **יעקב ישעיהו ויסברג** זצ"ל
ואמי מורתי מרת **רבקה** בת רבי **פסח יעקב אנגל** זצ"ל תנצב"ה

עורך: **יצחק גולדשטון**

ליצירת קשר: ✉ ig0533145900@gmail.com

רבי יהודה הנשיא 52 בני ברק ☎ 053-3145900

ניתן לתרום גם במכשירי "קהילות" ו"נדרים פלוס" בבתי הכנסת,

יש ללחוץ על לחצן 'קופות נוספות' ובהיפוש 'דברי שי"ח', או בטלפון:

נדרים פלוס 03-7630585-7630585-03 שלוחה-1586

קהילות 073-2757000 שלוחה-4310

שָׁנִים קְדֻמוֹנִיּוֹת עַל גְּדוּלֵי הַדּוֹרוֹת

עובדות חדשות ונדירות מפי רבינו מרן זצוק"ל!

מְדוּר שָׁנִים קְדֻמוֹנִיּוֹת - לְשִׁבּוּעוֹת הַבָּאִים בַּעֲזָה"י

הג"ר דוב (בערל) רוטשטיין זצ"ל (כ"ח אייר תשס"ג) | הגה"צ רבי נחמן לייכטנוג ממתפללי בית הכנסת 'לדרמן'
הג"ר עקיבא טננבוים זצ"ל (נלב"ע ערב ט"ב) | בת רבינו הרבנית הצדקנית מרת חנה שטינמן ע"ה (ג) (י"ג אלול תשע"ד)
נשמח לקבל מקוראינו הנאמנים מסמכים, תמונות, עובדות ומעשיות הקשורים להג"ל

הגאון רבי ישראל יוטקובסקי זצ"ל (י"ח תמוז תשס"ו)

כסף' על עניני ריבית. כאשר עמדו על הפרק עניני ציבור לא היסס רבי ישראל מאיר לעמוד בראש ואף לשלם על כך מחיר אישי. כמה אופייני הוא מה שניגש אל רבינו פעם בשאלה: מה הפירוש במילות התפילה שמשבחים את הקב"ה שהוא 'משפיל גאים ומגביה שפלים', לכאורה, בשלמא 'משפיל גאים' זהו עונש למי שהוא גאה, אבל מדוע לשפלים מגיע עונש שהקב"ה מגביה אותם, והלא אינם חפצים בכך? --- והשיבו רבינו: הקב"ה מראה לאדם שהוא אינו בעל הבית להחליט אפילו על עצמו!...

הוא כבר נהיה דרשן....

בטרם הגיעו לגיל שבעים נחלה רבי ישראל מאיר את חוליו האחרון, ורבינו חרד ודאג לשלמו. כשהיה פוגש בבני המשפחה התעניין במצבו, ואף הגיע לביקור חולים מיוחד כשהיה בבית חולים.

מסופר, כי מספר ימים קודם לכן הבחין רבינו במודעה קטנה בלוח המודעות בעיר המבשרת כי "בבית הכנסת פלוני ידרוש השבת הגאון רבי אליעזר יוטקובסקי", רבינו שמר את הדברים בליבו, וכשהגיע לביקור חולים ביקש לשמח את ידיו ואמר לו בחיך רחב, ראיתי ברחוב כי בנג נעשה כבר דרשן גדול!...

רבי אליעזר יוטקובסקי שליט"א מתברך מפי רבינו בתקופתו האחרונה

היה זה בשנת תשנ"ה. רבינו זכה לקיים את המצוה הנדירה 'ראשית הגז', אך טרם קיום המצוה הוא ביקש לוודא כמה פרטים, ואחד הדברים שרצה, שהכהן שיקבל את הצמר ישתמש בו אכן לעשיית בגד ולא סתם יקח צמר ויזרוק אחר כך לאשפה. וזכור אותו האיש לטוב, רבי אליעזר הלוי ליברמן שליט"א, שטרם סביב קיום המצוה, ובמשך תקופה בירר איזה סוג כבש ניתן להשתמש בצמר שלו ולעשות חוטי ציצית וכשמצא את הכבש המתאים, זיכה את רבינו בקיום המצוה. והכהן שזכה לקבל מרבינו את הצמר היה רבי יצחק ב"ר שלמה כהן ז"ל.

וסוכם עם הכהן, שאחרי כן רבי שאול יוטקובסקי שמתעסק עם עשיית ציציות, ורבינו סמך עליו מאוד, יקנה ממנו את הצמר וידאג לייצר ממנו חוטי ציצית. ואכן כך בסוף היה.

רבי שאול נטל את הצמר, ודאג לנקות ולסרוק ולטוות את הצמר למצות ציצית, ולעשות את שאר הפעולות עד שבסופו של דבר נעשה מהם חוטי ציצית מהודרים, שגם רבינו השתמש בהם לאחר מכן.

בתמונה משנת תשנ"ה, המתפרסמת כאן לראשונה, נראה הסל עם גיזת הצמר על השולחן, ורבי ישראל מאיר מראה לרבינו חתיכת צמר מלובנת ונקיה לפני הטוויה.

באותה פגישה, הוא דן עם רבינו האם במעלת 'הניפוץ לשמה' צריך שגם הכיבוס עצמו יהיה לשמה, או מספיק שרק הסריקה, ורבינו השיב שאין צריך שגם הכיבוס יהיה לשמה [וכן מובא בספר דעת נוטה, ציצית, עמוד קס"ד תשובה שי"ט].

נציין כי רבי ישראל מאיר ז"ל בעצמו קיבל הוראה מהסטייפלר שלא לעשות 'ניפוץ לשמה', הוא נימק את דבריו בכך שהרי מסתמא הקונים יהיו בני תורה, שאין להם הרבה כסף, ולא רצה להכביד עליהם בהוצאות.

ולכן ימכור חוטי ציצית שרק הטוויה והקשרים יהיו לשמה. בצמר זה עסק דווקא בנו רבי שאול שליט"א

מימין לשמאל עומדים סביב לרבינו: רבי יהושע צביון, רבי ישראל מאיר יוטקובסקי ז"ל, הכהן - רבי יצחק כהן, רבי ישעי' אפשטיין, רבי שלמה קרליבך

"אגוט'א פריינד"

הקשר הראשוני של רבינו עם רבי ישראל מאיר יוטקובסקי זצ"ל, יליד מושבת 'פרדס חנה' ובהמשך תלמיד ישיבות כנסת חזקיהו, מיר וסלבודקא, היה כבר בצעירותו. כאשר ר"מ למד בישיבת סלבודקא הלך לשמוע שיעורים שמסר מרן הסטיפלר זי"ע בישיבת 'בית יוסף', שם גם זכה ממנו לחיבה יתירה, ובהמשך כשלמד חברותא עם גיסו של רבינו הגאון רבי שאול ברזם, ובשנים הבאות כשלמד בכולל 'חזון איש'.

בשנת תש"כ, לערך, בהיותו אברך כבן עשרים ושלוש זכה רבי ישראל מאיר ללמוד חברותא עם רבינו במשך כשנתיים, יום אחרי יום, במהלכה הצליחו השניים להתחיל ולגמור פעמיים את לימוד הש"ס מתחילתו ועד סופו. וגם בשנים הבאות כאשר כבר לא למדו יחדיו, היו משוחחים בדברי תורה. לא פעם היו נראים שניהם משוחחים בדברי תורה ממושכות בחצר בית הכנסת לדרמן.

היו לפעמים משוחחים יחדיו בלימוד, וגם בשנים המאוחרות יותר כאשר לא הזדמן להם להיפגש הרבה ולא היה קשר תורני ביניהם, אך בכל פעם שנפגשו הראה לו רבינו אותות חיבה.

לא לחינם, התבטא רבינו בערוב ימיו בערגה רבה בפני הבן רבי שאול יוטקובסקי "דיינע טאטא ס'איז גיווען אגוט'א פריינד" (האבא שלך היה יד יד יד טוב שלי). ובגליון "דברי שיח" פרשת פנחס תשפ"ד תשע"ו, גליון 183 כתבנו דברי זכרון על האי גברא, ועתה נבוא בפנים חדשות להאיר מעט על הקשר בינו לבין רבינו זכרם לברכה.

אין להם בעולמם אלא ד' אמות של תורה בלבד מימין לשמאל: רבי גדלי' נדל, רבינו, ורבי ישראל מאיר יוטקובסקי (נראה מגבו) שקועים בעומקה של הלכה (פוטו זר')

מעכשיו היא כבר לא לבד

על תקופת הלימוד בחברותא, סח בפנינו בנו שליט"א: היה זה תקופה קצרה לאחר נישואיו של רבי ישראל מאיר, בשנת תש"כ, כשעוד התגורר ברחוב יהושע בבני ברק, הוא החל ללמוד בכולל אברכים 'חזון איש', וביקש לקבוע עם רבינו חברותא יומית ללימוד הש"ס.

רבינו כידוע נהג ללמוד עמו מידי יום את סדר הלימוד הקבוע שלו בש"ס, מוקדם בבוקר לפני כל סדרי הלימוד הרגילים, כאשר בדרך כלל הוא מתחיל את הלימוד טרם עלות השחר ומסיים אותו לפני או מיד אחרי תפילת שחרית עם הנץ החמה. רבינו נענה לו ברצון, אך אמר לו: מכיון שאתה נישאת לא מכבר, לא מתאים שתעזוב את הבית בשעות כה מוקדמות, ותשאיר את הכלה הצעירה לבד בבית. אבוא אני אליך...

וכך צעד רבינו מידי בוקר, בחושך ובאפילה ברחובות השוממים מהבית הגדול ברחוב רשב"ם ועד לקצה העיר, סמוך לבנין עיירית בני ברק, כדי ללמוד עם רבי ישראל מאיר.

ויהי היום, ורבי ישראל מאיר זכה בהולדת בנו בכורו רבי אריה שליט"א, והגיע לספר על כך לחברותא - רבינו. והנה אך שמע רבינו את הדברים, נענה באומר: מהיום אני כבר פטור מלבוא עד אליך, תוכל כבר אתה לבוא לביתי, ונמשיך את הלימוד. ומיהר לבאר "עד עכשיו שלא נולדו הילדים לא היה מתאים שתעזוב את הבית, אבל כעת שהיא (רעייתך הרבנית שתבלחטו"א) כבר לא לבד, בוא לביתי להמשיך את הלימוד". וכך היה. (מבנו רבי שאול יוטקובסקי שליט"א).

שם לנולדה בפרשת אחרי מות

פעם אחת בשבת פרשת אחרי מות אמר רבינו:

לפני הרבה שנים ניגש אלי רבי ישראל מאיר בשבת כזו, וסיפר שנוולד לו בת, ושאל איזה שם אני מציע לקרוא. השבתי לו 'ציפורה' כי זה קשור לפרשה... שהרי בהפטרת השבוע קוראים בהפטרה 'הלא כבני כושיים אתם לי' ובחז"ל כתוב (מועד קטן ט"ו) שכושי הוא כינוי על ציפורה, ואמנם הפסוק בהפטרה לא הולך על זה, אבל בגמרא עצמה שם מציינו בהמשך שאמרו כיוצא דבר אתה אומר הלא כבני כושיים אתם וכו' מה כושי משונה בעורו עיי"ש, ואם כן זה כבר נחשב שייך לפרשה... ובחדש ניסן תשס"ג, אמר רבינו למקורבו רבי אליהו מן שליט"א, הנה השבוע קיבלתי הזמנה מרבי ישראל לחתונת בתו ושמה ציפורה, וסיפר לו הסיפור הנ"ל, וסיים, כנראה שכך אכן עשה ועכשיו הוא משיא אותה כעת...

מגביה שפלים

כל ימיו הלך רבי ישראל מאיר בשולי דרכים, כאשר הוא מצניע את גאונותו וגדלותו הרבה בעמקות התורה. מקצת מחידושיו הדפסי בספרו 'ילקוט מחיר

ארבעה צריכים חיזוק (ברכות לב:) – שיתחזק אדם בהם תמיד בכל כחו (רש"י)

671

משיחות רשכה"ג מרן ראש הישיבה הגרי"ג אדלשטיין זלה"ה • פינחס תשפ"ד

והדרך לחיזוק האמונה היא לימוד המוסר. ויש כאלה שהמוסר משעמם להם, כי נדמה להם שהמוסר אומר דברים כנגדם ופוגע בהם, ושונאים את המוסר, אבל כתוב בתהלים (נ, טז-יז) ולרשע אמר אלוקים וגוי ואתה שנתת מוסר, היינו שמי ששונא מוסר זה הרשע, והעצה היא שילמד מוסר, ואז יחזור בתשובה, וגם יהיה לו אהבת הבריות, כמו שכתוב ואהבת לרעך כמוך זה כלל גדול בתורה (ירושלמי נדרים ט, ז), שכל התורה כולה תלויה בזה, ובלי זה התורה לא שווה כלום.

וזהו הענין שצריכים במיוחד בבין המצרים, לתקן את חטא החורבן על ידי מידות טובות, לדון לכף זכות, ועקירת השנאת חנם על ידי חיזוק האמונה ועסק בספרי מוסר, וגם תורה, להיות דבוק בתורה, וככל שאדם יותר דבוק בתורה הוא יותר מתקדש! יותר קדושה! וכל מחשבה של דברי תורה ושל מצוות וכן של תפילה בכוונה שזו עבודה קשה מאד, כל מחשבה טובה שאדם חושב במשך כל היום, כל רגע של מחשבה טובה, זה מקדש אותו ומגרש את טומאת המידות הרעות.

וזהו העצה היחידה: לא להקפיד על שום אדם, ולדון את כל אחד לכף זכות, שזו היא זכות של מידות טובות, ולסלק את כל הקפידות על ידי חיזוק האמונה ועסק בספרי מוסר, ובוהו יתוקן חטא החורבן ונוכה כלולו לגאולה שלמה ולשמחת עולם, ונוכה לקבל כל מה שאנו צריכים לטוב לנו בעולם הזה ובעולם הבא.

בתקופת 'בין המצרים' היה רבינו מרבה לעורר לתיקון המידות שהם סיבת החורבן, וניצל כל הזדמנות לדבר ולחזק להרבות מידות טובות שייביאו לקירוב הגאולה, ונביא כאן דברים שאמר בשמחת הבר-מצוה לנינו שהתקיימה בימי בין המצרים, תמוז תשע"ה.

הנה עכשיו ימי בין המצרים שהם הזמן שהיה החורבן, והרמב"ם בהלכות תעניות (ה, א) ביאר מה הענין שתיקנו תעניות זכר לחורבן, שיש ארבע תעניות מדברי קבלה: עשרה בטבת, שבעה עשר בתמוז, תשעה באב, וצום גדליה, וכולם זכר לחורבן, שבעשרה בטבת התחיל המצור על ירושלים, ובשבעה עשר בתמוז הובקעה העיר, ובתשעה באב חרב בית המקדש, ובצום גדליה נהרג גדליה בן אחיקם ואבדה שארית הפליטה שנשארה בירושלים לאחר החורבן.

וביאר הרמב"ם כי הטעם לכל התעניות האלו הוא כדי שאנחנו נזכור את החורבן, וממילא נזכור גם את החטאים שגרמו לזה ונעשה תשובה עליהם, כי כשזוכרים את החורבן חושבים מה הסיבה, שיש חטאים שגרמו לזה, והחטאים האלו נמשכים, כמו שאמרו (ירושלמי יומא פ"א דף ה' ע"א) כל דור שלא נבנה בית המקדש בימיו **מעלין עליו כאילו הוא החריבו**, והיינו כי כל מה שהחורבן נמשך זה מפני שהחטא נמשך, ואם היו מתקנים את החטא כבר היה נפסק החורבן, ולכך נתקנו הצומות, להזכיר לנו את החורבן והחטאים, שגם אנו ממשכיכים באותם החטאים ולכן נמשך החורבן, ומוזה נתעורר לתשובה ולתיקון החטאים.

ומה הם החטאים? מפורש בגמרא (יומא ט, ב) שמקדש שני חרב מחמת שנאת חנם וחוסר אהבת הבריות, ומובא בגמרא שם שהם היו עוסקים בתורה ובמצוות ובגמילות חסדים, ואף על פי כן היה אצלם שנאת חנם, כי יתכן שאדם עושה חסדים רק מפני שהוא רוצה עולם הבא, מתוך אהבת עצמו ולא מאהבת הבריות, ולכן גם כשעוסקים בתורה ובמצוות ובגמילות חסדים זה לא סיבה מוכרחת שלא יהיה שנאת חנם, ועדיין יכול להיות שנאת חנם.

שנאת חנם וקפיא – נגד האמונה

ומה היא שנאת חנם? כשיש לאדם קפיא על מישהו שעשה לו משהו, והוא יכול לדונו לכף זכות, אבל הוא לא רוצה לדון לכף זכות, אלא חושב שהוא רשע ושונא אותו, וזהו שנאת חנם. ולכאורה אם באמת הלה עשה לו צרות, למה זה 'חנם'?

התשובה היא כי זה נגד האמונה, שהרי כל צער הוא בהשגחה מן השמים, ואין צער שלא מן השמים, וגם אם מישהו מצער אותו יש לזה סיבה בהשגחה, וצריך לדעת מה הסיבה מדוע פסקו בבית דין של מעלה שיהיה לו צער, וצריך למצוא את החטא שגרם לזה ולחזור בתשובה כדי שלא יימשך הצער, ואם לא חוזרים בתשובה ח"ו יכול להיות יותר גרוע, כמו שכתוב ואם תלכו עמי בקרי והלכתי עמכם בחמת קרי.

לכן בכל צער שיש לאדם, צריך לחפש מהו החטא ולחזור בתשובה, ואם במקום לחזור בתשובה על החטא שגרם את הצער הוא מקפיד על האדם המצער, זה נגד האמונה, **כי הצער נגזר מן השמים, ואם האדם ההוא לא היה מצער אותו, היו מצערים אותו מן השמים בדרך אחרת, על ידי איזה בעל חי או אדם אחר, ובין כך היה הצער, כי זה מגיע לו מחמת החטאים, ומה יש לכעוס על המצער, הרי צריך לכעוס רק על עצמו! למה עשה חטא כזה שגרם שמגיע לו צער.**

נמצא שחיסרון אמונה הוא הגורם לשנאת הבריות, ואף אם נדמה שיש סיבה לשנאה, זה טעות ושנאת חנם, וזהו חטא החורבן, חסרון אמונה שגורם חסרון מידות טובות, והתיקון לזה הוא באהבת הבריות, וכיצד עושים זאת? הרי זה נגד הטבע ויש סיבות טבעיות שגורמות שנאה, **העצה היא אמונה! שהכל בידי שמים!**

תרעומת? אינני יודע מה זה!

סח רבינו: מעשה באחד ממקורבי מרן החזון איש זצ"ל ששאל אותו פעם, האם יש למרן איזה קפיא ותרעומת עליו, שאכפת לו משהו ומקפיד עליו, וענה החזון איש "איך ויית ניש וואס איז דאס פאר איבול", ובתרגום מאידיש: **אינני יודע מה היא תרעומת, אינני יודע מה זה! ובאמת מציינו בגמרא (ב"מ מט, א, ועוד) "אין לו עליו אלא תרעומת", ומבואר כי לפעמים שייך שתהיה תרעומת, אך החזון איש העיד בעצמו שאינו יודע תרעומת מה היא.**

וזה נבע מתוך אהבת הבריות הגדולה שהייתה לו, וכמו שבטבע האדם אין לו תרעומת על הילד שלו, כי אהבת האב לבן גדולה כל כך שלא שייך קפיא ותרעומת, כך היה אצל החזון איש כלפי כל אחד ואחד, מתוך אהבת ישראל הגדולה שהייתה לו, ואהבת לרעך כמוך בלי שום הכדל, עד שלא שייך תרעומת על שום אדם.

ואם הוא אמר כך, זה באמת היה כך ממש, שלא ידע כלל מה היא תרעומת. ושמעתי שבפעם אחרת הוא התבטא ואמר "אין מיין קראם איז דאס ניש דא", כלומר: בחנות שלי זה לא נמצא... קפיא ותרעומת לא היו בנמצא אצלו, והיו נגד הטבע שלו!

והנה בשיחה לפני ג' שנים אמר רבינו:

מציינו במשנה (ב"מ עה, ב) השוכר את האומנין והטעו זה את זה יש להם תרעומת, והיינו שיכול להיות שאדם יתרעם ויהיה אכפת לו על השני למה הוא התנהג כך, ויש היתר של תרעומת, ומוותר לו שתהיה לו תרעומת על השני, ואינני יודע מה הביאור בזה, שהרי הכל בידי שמים, ומדוע שתהיה תרעומת, ומהו ההיתר לזה, הרי כל מה שקרה וכל הקושי שלו הוא בידי שמים, ומה שייך תרעומת, **אינני יודע ביאור בזה...** (א"ה. וראה מה שהובא בזה בספר אור ישראל קונטרס נתיבות אור עמוד נ"ח בשם הגרי"ם זצ"ל).

הכרת הטוב – כי הצער לטובה

ולכן אם חיים עם אמונה אין סיבה לשנוא את המצער, ורק צריך להכיר לו טובה, שעשה לו טובה בזה שצער אותו, כי הצער הזה לטובתו, והוא עשה לו טובה, ועל מה הקפידא, לא רק שאין סיבה להקפיד, אלא הפוך, זו סיבה להכרת הטוב. ואמנם זה נגד הטבע שאדם יחשוב וירגיש כך, וזה קשה מאד, אבל כך האמת, ומי שהוא בעל שכל עם התבוננות יוכל להבין את זה, כשיתבונן עם האמונה, וזה תלוי בדרגת האמונה, מה דרגת האמונה של המצטער, ואם הוא מאמין באמונה שלמה במה שהגמרא אומרת אזי צריכה להיות הכרת הטוב למצער.

וכעין זה כתב בחובות הלבבות (שער הכניעה פ"ז) שאם אחד מדבר לשון הרע על השני, אזי הזכויות של המספר עוברות לשני שדיברו עליו, וכתב שם כי מן הראוי שהשני ישלח מתנה למי שסיפר עליו, כי הרי הוא עשה לו טובה בזה, שזיכה אותו בכל הזכויות שלו, שעברו אליו, ואמנם זה נגד הטבע, אבל אם חיים עם אמונה זה אחרת.

ובדרך הטבע מי שחברו מצער אותו הוא מחפש איך להחזיר לו צער ולצער אותו בחזרה, אבל על פי האמונה כמו שאמרנו, ראשית אין לזה סיבה, כי הכל מן השמים ולא מחמת המצער, ולכן אין סיבה להחזיר צער, וזה דבר שאינו קשה, והוא רק בשב ואל תעשה, שלא לצער. אבל בנוסף צריך גם הכרת הטוב, מפני שהצער היה לטובתו, וזהו כבר דבר יותר קשה, להכיר טובה למי שצער אותו.

להתפלל לטובת מי שציער אותך

והרי הטובה שקיבל ממנו היא טובה רוחנית, כי הצער שציער אותו מכפר על עוונותיו במקום גיהנום, וצריך גם כן להחזיר לו טובה רוחנית להצילו מהגיהנום, ומה העצה? לבקש רחמים ולהתפלל עליו שיחזור בתשובה! שלא יהיו לו חטאים, כי הרי יש לו מידה רעה שמצער אחרים, ויתפלל ויבקש רחמים עליו שיתחרט על מעשיו ויחזור בתשובה.

אהבה – כי גם המצער נקרא 'רעך'

ויש בזה עוד ענין, שהרי יש מצות עשה ואהבת לרעך כמוך, וכי מי שמצער כבר אינו רעך?! הלא גם אם הוא מצער, עדיין המצטער חייב באהבת הבריות כלפיו, ואינו נפטר מזה! ועל מה שציער אותו, יחשוב ויבין שזה מן השמים, וממילא יאהב אותו. וזה נגד הטבע אבל כך הדין, ומי שמתנהג כך כפי ההלכה אזי אמנם זה קשה אבל הוא מאושר, וזה נתן חיים מאושרים, שאינו כועס ואינו מקפיד על שום אדם, ואין בלבו קפידא כלל, כי הרי הכל מן השמים והכל לטובתו, וממילא הוא שמח בחלקו, ושמח גם בקשיים, כי גם הקשיים הם לטובה, ועל ידי זה החיים מאושרים.

וכאמור זה נגד הטבע, להוציא את הקפידא מהלב, שאפילו בלב לא יקפיד על מי שציער אותו, אלא להיפך, ואהבת לרעך כמוך, וזה קשה מאד, אבל כך האמת וכך צריך להיות, ועל ידי התבוננות מגיעים לזה.

לדון את המצער לכף זכות

ונוסף לכל האמור צריך גם לדון לכף זכות, ומי שהשני מצער אותו, צריך לדון את המצער לכף זכות, שהוא עושה כן מפני שזהו טבעו, והוא כאנוס ומוכרח שאין לו ברירה, כי זהו טבעו, שיצרו מכריחו וטבעו מחייבו לזה, ואין לו כוח להתגבר נגד הטבע, שהטבע מכריח אותו לצער, ואינו אשם בזה, כך צריכים לדונו לכף זכות.

ואמנם הוא מסכן, כי סוף סוף יש לו חטא בזה שמצער אחרים, ולכן מצד ואהבת לרעך כמוך צריכים לבקש עליו רחמים שיחזור בתשובה, ומבקשים השיבו לתורתך בלשון רבים, על כל כלל ישראל, השיבו! לא רק אני, אלא השיבו, על כל מי שצריך לחזור בתשובה שיחזור בתשובה, ותפילה על רוחניות של אחרים מועילה, כמו שאמר רבי ישראל סלנטר כי בדוק ומנוסה שתפילה על רוחניות עוזרת, אך זה תלוי האם התפילה היא באמת בכל הלב, וזוהי גם כן מדרגה שאינה פשוטה.

ולמעשה העצה היחידה היא רק לימוד ספרי המוסר, ובישיבות יש סדר קבוע לזה, ולא כולם יודעים שאין זו 'מידת חסידות' אלא זה דבר היוני מאד, מפני שיש צר הרע, וצריכים תבלין כנגדו, וספרי המוסר הם התבלין כמו שכתב במשנה ברורה סימן א'. וגם בעלי משפחה יכולים בכל יום איזה קביעות ללימוד המוסר, וידוע שבעלי משפחה שהתחילו ללמוד בכל יום כמה דקות ספרי מוסר, זה השפיע על הבית שהשתנה מאד, ומרגישים אשריך בעולם הזה. כך המציאות. יהי רצון שמן השמים יתנו לנו סיעתא דשמיא שנוכה כולנו לאשריך בעולם הזה!

היה אדם שרדף אותי בחינם והיו לי רגשי כעס כלפיו והתקשיתי למחול, כי הוא ניסה להזיק לי בלי שעשיתי לו כלום. באחד הימים עברתי ברחוב ראב"ד והחלטתי לעלות לרבינו לספר על ההרגשה שלי. נכנסתי לחדרו של רבינו וסיפרתי את כל הסיפור עם האדם שהתנהג שלא כשורה, ועל עגמת הנפש המרובה שיש לי.

והרים רבינו את עיניו הקדושות, ואמר לי בהאי לישנא: **למה לך לכעוס? אתה צריך להיות שמח! כי כל סבל וייסורים שאדם עובר בעולם הזה מנכה לו מהעונש והייסורים בעולם הבא, אם אדם היה יודע מזה היה שמח ורוקד ומבקש את זה, ואין לך מה להקפיד עליו, להיפך, אתה צריך להודות לו...** (ועיין משנ"ב סימן רכ"ב סק"ד)

יצאתי ממפתן הבית רגוע לחלוטין, והבנתי על מה צריך לכעוס ועל מה לא, כל הכעס עבר כלא היה, ואף קיבלתי הרגשה טובה מכך!

ונביא כאן שיחה נפלאה שהרחיב רבינו לבאר ענין זה:

תיקון חטא החורבן אצל כלל הציבור

הנה בית שני חרב מפני שנאת חינם, ועדיין החורבן נמשך, מפני שהחטא נמשך, ואף אם שוגגים ולא מזידיים, מכל מקום החטא נמשך.

ולכאורה הרי בזמן החורבן היו תנאים כמו רבן יוחנן בן זכאי ועוד, וכי אצלם היה שנאת חינם? וגם בדורות שאחר כך, היו אמוראים, הרבה אמוראים, בארץ ישראל ובבבל, ואחר כך רבנן סבוראי, ואחריהם תקופת הגאונים, רבינו חננאל, ורב סעדיה גאון, וכל הגאונים, הרבה גאונים, ואחר כך הראשונים, רש"י ובעלי התוספות, ושאר ראשונים ואחרונים, גדולי וצדיקי כל הדורות, וכי אצלם היה שנאת חינם?

והתשובה לזה, כי אמנם נכון שהם לא חטאו בשנאת חינם, אבל הם רק חלק מהציבור, ואינם רוב הציבור, וכנראה לא מספיק מה שיש רק מעוט מהציבור, אלא צריכים שיהיו יותר, ואיני יודע מהו השיעור וכמה המספר שנצרך לזה, אבל על כל פנים המספר של אלו שהם שלמים באהבת הבריות עדיין אינו מספיק, ורוב הציבור עדיין אינם במדרגה הזו, ונכשלים בשנאת חינם, ולא חוזרים בתשובה כי לא מרגישים את החטא בזה.

לאהוב את מי שמצער אותי, הייתכן?

ולכן באמת אם כבר מדברים שיחות מוסר בפני הציבור, כדאי לדבר על אהבת הבריות, שלא תהיה שנאת חינם! אבל צריכים לדעת איך להסביר את זה, כי זה נגד הטבע, ובדרך כלל נדמה שיש סיבה לשנאה, כשהשני פוגע בי ומצער אותי, והמצטער חושב בלבו, הלא הוא מצער אותי וגורם לי קשיים, וכיצד יתכן שאני אוהב אותו.

אך כפי שכבר דיברנו בעבר, אם חיים עם אמונה זה לא קשה, ויכול להיות שאחד מצער אותי, ואף על פי כן אני אוהב אותו! 'ואהבת לרעך כמוך' בלי שנאה! אם חיים עם אמונה זו לא בעיה.

אין קפידא – כי הצער מן השמים

ומדוע? מפני שהרי אמרו בגמרא (ברכות לג, ב) הכל בידי שמים, וגם אמרו (שם ס, ב) כל דעביד רחמנא לטב עביד, והיינו שכל מה שקורה לאדם הוא מן השמים, ולטובתו, ואף אם אינו רואה שזו טובה, האמת היא שזו טובה עבורו. ואם כן אם אדם אחר מצער אותו, הרי הצער נגזר מן השמים כי הכל בידי שמים, וגם אם האדם ההוא לא היה מצער אותו, היה הצער בא עליו ממקום אחר, ובין כך היה מצטער, כי מן השמים נגזר עליו כן, ומדוע זה נגזר? לטובתו! כי כל דעביד רחמנא לטב עביד!

אם כן מן השמים גזרו שיצטער, והצער הוא לטובתו. **ונמצא שיש כאן שני עניינים**, הא' שהצער אינו בגלל האדם המצער, כי הצער בין כך היה, ואלמלא הוא, היה מישחו אחר מצער אותו, ולכן אין סיבה לשנוא אותו, ואמנם המצער יש לו בעיה שהוא בעל מידות רעות, אבל הצער בין כך מגיע למצטער, כי מן השמים רוצים שיצטער, והצער נגזר עליו מן השמים, וממילא לא שייך קפידא על המצער, כי הצער היה מגיע גם בלעדיו.

והדבר השני הוא שכל דעביד רחמנא לטב עביד, ואם כן מלבד עצם הדבר שהצער הוא מן השמים ולא מחמת האדם המצער, הרי זה גם לטובתו של המצטער, ויש לו טובה בזה שהוא מצטער! ונמצא שהמצער שציער אותו עשה לו טובה בזה, ומה שייך להקפיד עליו, אדרבה צריך הכרת הטוב, מפני שקיבל ממנו טובה בזה. כך האמונה וכך מפורש בגמרא.

לעילוי נשמת הגאון רבי **יצחק דוד זלזניק** זצ"ל
בן מרן הגאון רבי **אברהם יעקב** זצוק"ל
נלב"ע כ' תמוז תשע"ה - תנצב"ה

לעילוי נשמת הרה"ח רבי **נפתלי חיים**
ב"ר **מיכאל אליעזר** זצ"ל
נלב"ע כ"ד תמוז תש"ס - תנצב"ה

לעילוי נשמת הגאון הגדול רבי **יצחק קוליץ** זצוק"ל
רבה של ירושלים ב"ר **אברהם אליהו דוד נחמן** זצ"ל
נלב"ע כ"ד תמוז תשס"ג - תנצב"ה

דבר דבר

פרשת פינחס

תשפ"ד

גליון מס' 25

מדבנו הגדול מרן גאון ישראל הגר"ד לנדרו שליט"א

פשר דבר | בעניני הפרשה

קנאין פוגעין בו בנכדי הבא על בת ישראל ובמומר

כ"ה י"א בקנאו את קנאתי בתוכם וגו'

במשנה בסנהדרין פ"א ב' כל הבעל ארמית קנאין פוגעין בו בהגהות מורדכי ביבמות פרק החולץ כתב, מציאתי תשובה מרבניו אברהם הגדול, על יבמה שנפלה לפני מומר, שכאז אינה צריכה אפילו חליצה, כי הרי זה יבמה במקום ערוה דקנאין פוגעין בו. דגם הנבעלת לארמאי קנאין פוגעין בו. עכ"ד.

ואמור רבינו שליט"א דיש כאן בדברי רבינו אברהם הגדול שלשה חידושים:

א. שד"ץ קנאים פוגעין בו אינו רק בישראל ונכרית אלא גם בנכרי הבא על בת ישראל (ואין אומרים קרקע עולם היא או שיש בה קולא לענין כי סי'ר).

ב. שד"ץ קנאין פוגעין בו הוא גם במומרת או במומר (ולולא דבריו הוא היתר גמור).

ג. שהוא נחשב ערוה לפטור מיבום (אף שייבום יכול להעשות בצנעא).

ויש לעיין אם גם מומר ומומרת נהרגים ע"י קנאים עם הישראל כנכרי, ואם יש בהם המיתה שחידש הרמב"ם (פ"ב נאסי"ו"ב) מושום תקלה וקלון כשוכב עם הרמה שגא' ואת הבהמה תהרוגו משום תקלה וקלון, דלכאוי' יש לחלק בזה שאף אם לענין אסור עשאו כנכרים, הרי אסור להורגם. ואם נאמר שגם בהם יש מיתה זו צ"ע מה היה הדין אם ישבו בתשובה. וכעין זה דנו בכנסת שנתגיירה שיבטל דין המיתה של תקלה שנתחדש ברמב"ם. וצ"ע.

אם בגוי יש היתר להרוג את הרודף

מבואר בגמ' בסנהדרין פ"ב א' דאילו נהפך זמרי והרגו לפנחס לא הי' נהרג עליו משום רודף. שאלו אם הוא הדין אם היתה נהפכת זכרי והורגת את פנחס דלא היתה נהרגת עליו.

אמור רבינו שליט"א, לכאוי' גם אצלה כך הוא, אבל צריך לשאול את השאלה קודם כשאלה כללית האם יש דין רודף בעכו"ם. והמקום לדון בו כי הגמ' למדה היתר פיקוח נפש מהיתר הריגת הבא במחותרת, וענין פיקוח נפש ליתא בנכרי, הדברים עתיקים.

אם זמרי יכל לשלוח שליח להרוג את פנחס

שאלו האם יכול היה זמרי לשלוח אדם אחר להרוג את פנחס.

אמר, ודאי היה השליח נהרג, וכאשר הוא לשמואי שיש שליח לדבר עבירה כגון בשליח שוגג השולח (כמבואר בקידושין מ"ג א'), או באופן שלהלכה יש שליח לדבר עבירה כגון בשליח שוגג וכו' (לדעות הראשו' דבשוגג יש שליח לדבר עבירה), אף שהמשלח אחראי מ"מ ודאי גם השליח חייב (כמ"י התור"ד קידושין מ"ב ב' וגם רש"י שחלק עליו בתחילת הסוגיא לא שמענו ברציחה שפטור). ואף כאן, גם כשיש למשלח היתר מדין רודף, יש כאן מנעשה מצד השליח ולשליח אין היתר בזה (א"ה כמובן שכל דברי רבינו שליט"א אינם אלא ברודף כזה שרק הנרדף מותר להורגו, אך בסתם רודף שכל אחד מישראל יכול להרוג את הרודף פשיטא שהנרדף יכול לשלוח שליח, שהרי אף אם לא היה שולח שליח, היה מותר בהריגת הרודף).

דחיית שבת בקרבנות תמיד ובקרבנות המועדים

כ"ח ב' את קרבני לחמי וגו' תשמדו להקריב לי במועדו

בגמ' ביבמות מ"ו א' מבואר שקרבן תמיד דוחה את השבת מכוונעו ויש מנהארונים שסברו (יעו"י ביאור הגר"א יו"ד ס"ו ס"ד סק"ה ובשג"א ס"ו נ"ט, ועו"י עוד משי"כ בזה בתשו' אבני נזר או"ח סי' תנ"ד) שבקרבן תמיד הקבוע ביום זה הוא גדר הותרה אבל בקרבנות רגלים ור"ח שחלו באקראי בשבת, הוא גדר דחוייה.

ואמור רבינו שליט"א דקשה ע"ז טובא מהגמ' פסחים ס"ו א' שאמור להם הלל לבני בתירא והלא הרבה יותר מנאמרים פסחים יש לנו בשנה שדוחים את השבת והכוונה לקרבנות תמיד, ולפי דברי האחרונים מה הדימוי בין קרבנות תמיד לקרבנות רגלים, הא קרבן תמיד הוא הותרה, ואין שייך ללמוד על קרבנות רגלים שהם דחוייה.

אם עז כשר לקרבן תמיד

כ"ח ג' כבשים בני שנה תמימים שנים ליום וגו'

רבינו שליט"א הראה בשטמ"ק כריתות ד' א' (או ט"ו) בשם הרא"ש, שכתב על דברי הגמ' שם מה לכשב ועז שכן נתרבו אצל פסח, דה"ה דהוי' למיכור שכן נתרבו אצל תמיד, ומשנעו שקרבן תמיד

1 לדעת הרמב"ם בדעתו [שורש ג'] אולם הרמב"ן נקט דהב"ה ג' מודה שאין למנות מצוות זמניות.

קרב נעז, והדברים תמוהים שהרי אין קרבן תמיד אלא מכבש, ואמור שרבים פלפלו בזה וכו', אך הדברים ברורים שנפלה טעות סופר בדברי השטמ"ק והיה כתוב שכן נתרבו אצל יחיד (ולא אצל תמיד), והמכוון לחטאת חלב או עולה ויורד של יחיד שמביא כשבה או שעירה. [והרי כך באמת ראו לגמרא לשאל, שמצונו ששור אינו בא בחטאת יחיד]. ושאלו שהרי לשון הגמ' היא כשב ועז, ולדברי רבינו שליט"א מתאים יותר שיהיה כשבה או שעירה. ואמור רבינו שליט"א דאין בזה נפ"מ שהכל תלוי במין, אם הוא מין הכבשים והעזים ולא בזכר ונקיבה.

בענין יתרו שפיטם עגלים לע"ז.

[כ"ה י"א] פינחס בן אלעזר בן אהרן חלחן השיב אתי חמית מעל פני ישראל קנאו אתי קנאתי בתוכם ולא כליתי אתי בני ישראל קנאתי:

ברש"י פירש לפי שהיו השבטים מבזים אותו, הראיתם בן פוטי זה שפיטם אבי אמו עגלים לעבודה זרה והרג נשיא שבט מיישראל, לפיכך בא הכתוב ויחסו אחר אהרן:

ויש להאיר טובא במה חישבו חז"ל מהות גרעון יתרו, "פיטם עגלים לעבודה זרה", והרי עיקר מהות יתרו הוא כהן מדין, שהוא הקרבת העגלים לע"ז, ולא את הכנתם להקרבה שהוא פיטום העגלים.

אלא דמקור חז"ל לענין זה, הוא מהמקרא, [שמות ו' כ"ה] [ואלעזר בן אהרן] לקחלו מנבנת פוטיאל לו לאשה, ותלך לו את פינחס, וגו'. ע"כ. ופוטאל דקרא חשבו חז"ל על שם יוסף וע"ש יתרו, ולענין יתרו חשוב שם זה מחמת שפיטם עגלים לע"ז, ולזה השם מיוחס יתרו, ולזה כתיב בקרא שהתייחס פנחס, והוא מקור חז"ל להך דרשא שהשבטים ייחסו את פנחס אחר פיטום העגלים של יתרו, שהרי בקרא גופא שייחס את פנחס חשב ליתרו בשם פוטאל שענינו פיטום העגלים לע"ז.

אך גוף המקרא צ"ב במה נחשב יתרו בשם פיטום העגלים לע"ז, שהוא ענין טפל בעבודת כהן און לע"ז, והרי עיקר עבודת כהן און הוא הקרבת עגלים לע"ז, וצ"ע.

וביאר בזה מו"ר הגר"ד שליט"א, שהנה עיקר עבודת יתרו הוא כהן און, ובזה צ"ב האיך טורח בעצמו בפיטום העגלים, הרי לפי מנעמדו אינו ראוי להתעסק בזה, אלא עסק זה הוא מחמת תכונתו שיצא מגדרו לעבוד ע"ז, עד כדי להתעסק בפיטום העגלים לע"ז.

ובזה א"ש ביזוי השבטים, שאמרו שמחמת שפנחס נכד ליתרו שהוא חם בטבעו, להכי הרג את זמרי, ואינו מחמת רוב קנאותו להשי"ת, ובזה ייחסו הכתוב לאהרון שאורב שלום הוא, ומתוך טבע שלום והשקט הוא הראוי לדון את ההריגה בקנאות. (חצר הכהנים)

בצווי מלחמת מדין.

(ז') צוור את המדענים והכימס אותם:

אמר מו"ר הגר"ד שליט"א שצו זה לצוור המדענים אינו חשוב כמצוה לשעה, ואינו ראוי להימנות עם שאר מצוות הזמניות, לפי שיטת הבה"ג' שכמה מצוות זמניות, דהכא א"י מצוה לשעה אלא צווי ע"פ נביא, ודינו כשאר צווים ע"פ נביא, והעובר עליהם חייב כדן מצוה ביד"ש.

ירושת בת בב"ג.

(ד) למה יגרע שם יבנינו מתוך משפחתו פי אין לו בן תנה לנו ארצה בתוך אחי אבינו:

הנה יל"ד בדין ירושת נכרי אי בן ובת שוים או לא, ורש"י יבמות ס"ב א' כתב דבן ובת שוים, והרמב"ם פליג בזה, ולרש"י יל"ד במה ס"ד דלבני ישראל ליכא ירושת בת ומה גרע מבי"ג, [ואולי רק ירושת א"י ס"ל דליכא בבת דירושה חדשה היא] והגר"ד ל"ק הקשה על רש"י מאיב דמבואר דהנחיל לבנותיו מנכסיו, והא איוב לחד מ"ד הוי ב"ג, ובמה בנותיו לא יירשו מצד הדין, ולמה בעי להנחלה. וצ"ע. (חצר הכהנים)

פני משה כחמה פני יהושע כלבנה

[כ"ז ב'] ונתתה מהוודף עליו למען ישמעו פלי עדת בני ישראל:

ופרש"י מוהודף - ולא כל הודף, נמצונו למדין פני משה כחמה, פני יהושע כלבנה: וב"ב ע"ה א' אמרו כבלשון הזה, זקנים שבאותו הדור אמרו: פני משה כפני חמה, פני יהושע כפני כלבנה.

וביאר בזה מו"ר הגר"ד שליט"א במה זקנים שבאותו הדור אמרו דבר זה, ולא כלל ישראל, ור"ל דר"ל שמשוה גם בגיל של יהושע ג"כ היה כפני חמה, ואילו צעירים שבאותו הדור, יכולו לחשוב שמושה בזקנותו חשוב כפני חמה, אבל בצעירותו היה כפני לבנה, וע"ז הזקנים ידעו לומר שא"י"ז הדבר, אלא פני משה באותו גיל שיהושע היה פני לבנה, וכן כתוב בטעמא דקרא למון הגר"ק ח"צ"ל. (חצר הכהנים)

דבר המעשה

סיפר לי ת"ח יקר מאוד שהשתתף בהלוויה של יהודי זקן מופלג שהיה גר ליד ישיבת סלבודקא ולא זכה לזש"ק ובהלוויה השתתף ראש הישיבה הגאון הגדול ר"ד לנדו שליט"א ואמר לאותו ת"ח שלנפטר יש מעלה שהוא מהדור הקודם. ושאלו הת"ח מה המעלה שבזה וענה לו הגר"ד שמכיון שהוא מהדור הקודם ולא היה ילדים הוא לא הוצרך לרדת לרמת הדור הזה וממילא הוא נשאר ברמה של הדור הקודם. (הגר"ד הלל שליט"א - שערי דבר ח"ב עמ' 16)

רבינו שליט"א למד אצל מרן הגר"ש זצ"ל ומחשיב את עצמו כתלמיד מובהק. ונביא כמה דברים שסיפר אודותיו.

ראש הישיבה של הדור

שח רבינו: הוא היה ראש הישיבה בה"א הידיעה, עד היום הוא ראש הישיבה, כל האחרים בניינים עליו וחוזרים על דבריו הוא זה שבנה את עולם התורה הפוניבז'אי וכולם תלמידיו הוא בנה את דור ראשי הישיבות בארץ ישראל אם היה נשאר העולם היה נראה אחרת.

רבי שמואל היה מקסים לבבות בשיעורים שלו היה פיתוח כשרון עצום, צורת המסירה והחיות שלו פתחו לנו את העיניים נתן לנו את החשק בלימוד נמשכנו אחריו מאוד ואת השיעורים שלו שמעתי בכל הרמ"ח בשקיקה גדולה מאד עד היום אני חי אותו כל הזמן בכל לימוד שאני לומד יש חלק עצום מרבי שמואל. כשנפטר קרעתי קריעה אחריו. מסתמא הרבה יסודות בדברי תורה שלא שמעתי ממנו קיבלתי מדרכו. הרבה פעמים אני אומר דברים שמעולם לא שמעתי ממנו, ואחר כך אומרים לי שהוא אמר את זה הוא גידל אותנו. היה לומד מוסר בהתלהבות וכשכתבתי מאמר על הרב דסלר בספר הזיכרון כתבתי על האנשים הגדולים שהיינו במחיצתם והתכוונתי במיוחד לרבי שמואל. (מפי תלמידו הרה"ג ר' משה מאיר ליבנה שליט"א ס' ראש הישיבה עמ' 40)

יש לציין שלפי עדותו של אחד הנוכחים כשבישרו לרבי דוב שרבינו נפטר עשה קריעה' כדיני הקריעה של תלמיד על רבו המובהק ראה יור"ד סי' רמ"ב סעי' כ"ח. (שם)

מה חידש היום

סיפר תלמיד ישיבת סלבודקא רבי נחום צבי נבנצלה שהיה מגיע בקביעות לשמוע את השיעורים הכלליים של רבינו. ובערב כשהיה מגיע ללמוד עם ראש הישיבה רבי דוב לנדו היה נשאל כסדר מה חידש היום רבי שמואל.

על כוחו של רבי שמואל בהלכה

שח רבי רבי שמואל היה שליט בתורה הקדושה עם גישה מיוחדת וניתוח מיוחד ומלבד היותו ראש ישיבה שעסק בסוגיות ישיבתיות היתה לו גם גישה מיוחדת בהלכה עם מקוריות והסתכלות בריאה ואם היה כותב תשובות בהלכה היה עולה על כולם. וכשהחזון איש הושיב בית דין מיוחד לדון בעניין בשר מסוים כאשר הרבנות הראשית רצתה לכופף את דעתה, בחר ברבי שמואל כאחד הדיינים. והחזון איש אמר שמאוד נהנה מגישתו ודרך ניתוחו ועיונו של רבי שמואל. (מפי תלמידו הרה"ג ר' משה מאיר ליבנה שליט"א ס' ראש הישיבה עמ' 549)

ראש לראשי הישיבות

בתוך שיחה אמר רבינו: אני ראיתי את הר"מים שלי בישיבה, מרן הגאון רבי שמואל זצוק"ל, מרן הגאון רבי דוד זצוק"ל, הם היו מונחים כל היום בלימוד. הם גם אמרו שיעורים, אבל במהותם היו מונחים בלימוד. [על רבי שמואל אני אמרתי הגדרה פעם, שמעתי שהיא גם התפרסמה - 'ראש לראשי הישיבות'. עליו גם היה ידוע שהיה בקי בשאר חלקי התורה].

קבוצת בחורים מהמחזור הראשונים ליד בני הישיבה בהקמתו

הבחורים הנראים מימין לשמאל, שורה ראשונה: ניסני בויס, ? , משה שפירא. ? . דבוקין, חיים פוברסקי, דוב ויין. יצחק דזמיטרובסקי, שלום פוברסקי, ? , ? . ? .

שורה שנייה, יוסף דיסקין, דוב לנדו, אנגל ברג (?). ? , ברוך דוב פוברסקי, יצחק גרודנינסקי שלמה ברמן. ברוך יצחק לוי, נחמיה קלויזנר. ? . אלכסנדר דינקל, יהודה בן שלום, ישראל בן שלמה, עזריאל בר, אורי קלרמן, נפתלי נבנצל, יוסף מרכוס.

שורה שלישית ? . חיים מובשוביץ, יחיאל צוקרוב (?), יודל בויאר, משה קלברי [אלון]. .. דוב שניוייס, אהרן לוי צנר. שבתאי רובל, אברהם דוד כץ, שלמה דניאל (?), יוסף ישראלזון (?).

[התמונה והפיענוח באדיבות מערכת הספר ראש הישיבה]

ציאורית | 054-8487449

מכבית הזבד

ממרח ראש לראשי הישיבות רבינו הגרב"ד פוברסקי שליט"א

בד בבד | על התורה

המסירה ליהושע

ונתנה מהודך עליו למען ישמעו כל עדת בני ישראל. [כו, כ]

הנה תנן במשנה משה קבל תורה מסיני ומסרה ליהושע ויהושע לזקנים וכו', ויש לדקדק שלא נאמר תיבת ומסרה אלא אצל יהושע, ואפשר כי הרי אמרו חז"ל במדרש תנחומא בפ' פינחס עה"כ ונתת מהודך עליו כמערה מכלי אל כלי, ואנונם משה רבנו מסר את כל תורתו ליהושע חכה יהושע התלמיד המובהק לקבל מנשה את כל תורתו, והוא לשון משה קבל תורה מסיני ומסרה כולה ליהושע, ולדורות כבר לא נתקיים ענין זה כ"כ, ואף שהיתה מסירת התורה אבל סגולה זו של מסירה כמערה מכלי אל כלי כבר לא נתקיים, ושוב כבר היה צריך עמל ויגיעה כדי לחדש ולהשלים הדברים כפי הקבלה מרבותיהם, ולהלן אמנם תנן גם ונביאים מסרוה לאנשי כנסת הגדולה ויתכן שגם בהם נתקיים הענין וצ"ע.

שלמות באהבת ד'

לכן אמר הנני נתן לו את בריתי שלום. [כה, יב]

יש שפירשו שזכה לשלום עבור שהשיב חמה מישראל והוא משים שלום בין ישראל לאביהם שבשמים. ונראה לבאר עוד בזה שזכה לשלום עבור מיידת הקנאות, כי קנאות יסודה היא שלימות באהבת ד' וכמו שמוצינו לשון קנאה בבעל שמוקא לאשתו שאין במעשה הקינוי חלק הבא משנאה, אלא אדרבה מגודל דבקות בעל באשתו אינו סובל אפילו סטיה קלה, כך פנחס אהב ד' באמת היה, ודבוק בקונו ונעשה חד עמו עד שלא יכל לסבול כל סטיה שהיא מעליו, ובעל ארמית נתבאר שהוא מאביזריהו דעבודה זרה שהוא עזיבת הקב"ה והליכה אחרי אלהים אחרים רח"ל, ופנחס שהיה קנאי אמיתי והיה שלם באהבת ד' זכה מיכח מעשהו למידה זו של שלום.

משולחן מרבים

הקדשים ה' אור, כשהכהן גדול ה' נכנס פעם בשנה ביום הכפורים בזמן בית ראשון כשהארון ה' עדיין, ה' אור כי כשיש תורה התורה מאירת.

כתוב באיכה [ד,א] איכה יועם זהב ישנא הכתם הטוב, מה הפירוש, זהב הוא המתכת היקרה מכולם, יש כמה מיני מתכות זהב כסף נחושת וכו', הורה הוא הכי יקר.

הנפטר רבי אברהם צבי זכר צדיק לברכה נולד בקדש הקדשים הוא נולד במקום הזה, שבו היו המירער ראש ישיבה, ורבי חיים, אחר כך ה' רבי נחום פרוצוביץ זכר צדיק לברכה, ובמקום הזה הוא נולד, והוא כבר ה' זהב, אבל מה כתוב איכה יועם זהב ישנא הכתם הטוב, זהב זה מתכת יקרה מאוד, אבל כשעושים ממנו תכשיט זה יקר עשרת מונים, אוי אברהם צבי זכר צדיק לברכה, הייתי גם בברית שלך, ה' אז עוצר והברית היתה בבית חולים, אבל הכרתו אותו אחר כך הלאה וגדל וגדל אחרי זה גם נעשינו מחווננים, ומה הוא עשה מהורהב שלו, הוא עשה מהורהב שלו תכשיטים, איכה יועם זהב ישנא הכתם הטוב, כתם הטוב זה זהב שעשו ממנו תכשיטים, והוא זכה בכל ימי חייו להשתמש עם הזהב שהוא ה', הוא נולד וכבר ה' קדוש, והוא הפך את זה לתכשיטים, וכך הוא בנה גם את המשפחה, המשפחה שלו גדלה על פיו כי זה לא ה' סתם זהב, רבי אברהם צבי זכר צדיק לברכה ה' תכשיט שעשוי מזהב, ועכשיו אנחנו מתאבלים ומספידים אותו, ואני אומר כלו בדמעות עיני חמורמו נועי, כבר אין לי כח, בבוקר עוד התפללנו, לא ידעתי שבציהרם כבר נדע שתפלינו לא נתקבלה בשמים, כתוב שנתם תפילתי, הקב"ה סגר

הספד בהלויית רבי אברהם צבי שמואלביץ זצ"ל – במסע

הלוייה יום ד יא תמוז תשפ"ד

ראה ה' והביטה למי עוללת כה, איכה יועם זהב ישנא הכתם הטוב, כלו בדמעות עיני חמורמו נועי, אני רוצה להגיד לכם את מי אנחנו מספידים, כבר שמענו הספדים, אבל צריך לומר.

תמיד כשהייתי בירושלים נמקום התפילה ה' בישיבת מיר, את ישיבת מיר ראיתי מייד אחרי הגלות שלה, ששה מליון יהודים נהרגו בשואה, איזה ישיבה ניצלה, רק ישיבת מיר, ובאמריקה דודי רבי ליב מאלין זכרונו לברכה בנה ישיבת בית התלמוד, וכשבאתי בפעם הראשונה לישיבה שם, הרגשתי רוח אחרת, הרגשתי שאני נמצא במיר, ראיתי את התפלה, ראיתי את הפסוקי דזמרה, ראיתי את החזרת הש"ץ, זה לא יאומן, זה ה' משהו אחר, זה ה' הישיבה כמו שהיא היתה במיר.

מה ה' בישיבת מיר, בישיבת מיר היו הראשי ישיבות ה' ראש ישיבה אחד שהוא ה' הבן של רבי אלי' ברוך קנאוי וקראו לו רבי אברהם צבי, כשנולד לי בן אבא שלי אמרו לי תקרא את השם שלו על רבי אברהם צבי, זה ה' גם שמו של הנפטר, אבא שלי ה' במיר והוא ידע מה זה ישיבת מיר.

כשנפטר המשגיח הסבא רבי ירוחם זצ"ל והוא שכב בחדר על הארץ נכנסו הבנים ונכנסה הסבתא מרת רבקה ע"ה, והיא אמרה לילדים שלה תדעו שאבא שלכם לא ה' בן אדם הוא ה' מלאך, כך הם סיפרו, ואני רוצה להגיד לכם שאני מבין את מה שהיא אמרה.

וגם בישיבת מיר כאן בירושלים הרגישו משהו אחר, אני מזכיר את הישיבה כאן מהשנים הראשונות שלה בירושלים כשהיא היתה תחת הנהגתו של הראש ישיבה רבי לייזר יודל זצ"ל.

ישיבה כשהיא בצורתה כראוי היא גן עדן, כשנבנה בית המוקדש כתוב בשיר השירים באתי לגני אחותי כלה, הקב"ה אמרו הייתי כבר פעם בגן עדן כאן בעולם הזה, בגן עדן שבו ה' אדם הראשון, אדם הראשון ה' מלאך, שהרי מלאכים הם שהיו צולים לו בשר ומוחגים לו יין, המלאכים שמשו אותו, כי ה' מלאך מעולה חשוב יותר, למלאכים יש שמות, מיכאל גבריאל וכו', ולאדם הראשון קראו אדם כי התפקיד שלו הוא מלאך עם גוף מן האדמה, על כל פנים בית המוקדש נקרא גן עדן, ואחרי שנחרב בית המוקדש הישיבות הם התחלף של בית המוקדש, ועל הישיבה כאן ידענו שזה נמקום של קדש קדשים, בקדש

מהזהב תכשיטים יקרים, וכך גידל את משפחתו כולם קדושים יקרים מאוד. אברהם צבי היקר שלי לך בשלום ותנוח בשלום על משכבך, וזכה לביאת משיח צדקנו במהרה, ובלע המות לנצח ומוחה ה' אלקים דמעה מעל כל פנים אמן ואמן.

בענן נסגרו התפילות, סכותה בענן לך מעבור תפלה, ועכשיו אנתנו באנו כבר להספיד אותו.

צריכים לקצר השקיעה מתקרב, אמרתי את מה שיש בלבי איך תמיד הרגשתי עליו שיש כאן זהב משהו מיוחד, שעבד והשיב את עצמו ועשה

כבוד מרבים

מרן הגאון רבי שמואל רוזובסקי זצ"ל ראש ישיבת פונביז גלב"ע כז תמוז תשל"ט

התורה הגדול ביותר ואף הגדירה בתואר הנדיר החשוב של "ראש לראשי הישיבות". ידועה גם הגדרתו של מרן הרב מברסקי זצ"ל כי רבי שמואל הוא "ראש הישיבה של הדור בה"א הידיעה", ואנו מנעתיניינים לשמוע מראש הישיבה את הסברו במה התייחד רבנו ומה הביא להערצה זו שהיתה בפי כולם?

ראש הישיבה שליט"א: אני רוצה לומר שלעניות דעתי מה שייחד את הגאון רבי שמואל זצ"ל יותר מכולם הוא כח ההסברה אשר נחון בה מן השמים במתנה מיוחדת, וממש היה "חד בדרא" בכח הסברתו, וזה שהתקיים בו "הוצק חן בשפתותיו" בדרגה הגבוהה ביותר. שומעי לקחו של רבי שמואל זצ"ל יכולים להעיד שרבי שמואל היה משמש להם כאבוקת אור עבור עסקם בתורה, כשנתקלו בקושי הנורא להבין דבר לאמיתו בסוגיה הכרוכה באי הבנה, הרי שבבואם לפניו ובהציעים לו את קושי הנושא אשר לפניכם, בהסברתו הנפלאה היה זורע ושוףך אור על הסוגיה ומפזר ערפילי החושך בו היו שרויים מבקשי האמת, והנפש העמלה היתה מתענגת על הבהירות. עונג זה היה ניכר מייד בפניהם של הנהנים לאורו. ועל זה ניתן להמליץ איך מוזי יתן לנו תמורתו, האם יש תמורה לאוצר כלי חמדה כמותו? בהסברתו הנפלאה. ברוב עמל העמיד תלמידים לאלפים שזוכים בעצמם להלך בחושך ולראות אור גדול, שלא רק שהאיר את שכתם אלא שלימדם כיצד להאיר את החשיכה להם ולאחרים והם נפוצו על פני כל הארץ ומהם גדלה תורה והאדירה בדור האחרת.

הגר"ד פוברסקי והגר"ש רוזובסקי

"תורת אמת היתה בפיהו, בבהירות וצלילות דעתו דיבורו והסברתו בכל חלקי התורה, אשר כל ענין שנתבאר על ז, היה נוצץ כאור החמה לעיני אלפי

תלמידיו, והוא אשר היה בבחינת "עיני העדה", לעדת תלמידים המורובים, אשר צמאים היו וכמהים היו לשמוע כל הגה קל היוצא מפי שפתיו, אשר היו בבריות "שפתותיו שושנים נוטפות מור עובר". יגעים היינו לרדת לסוף דעתו על הגה קל שלא הוציאו, משום מה לא הוציאו; שהרי אף זאת נתחנכו על ידו, לא רק מה צריך לומר, אלא אף מה שאין צריך לומר, ואסור לאומרו, דמכיון דתורת אמת היתה בפיהו, הרי מתוך דבריו למדנו שנאת השקר. ומעלה מיוחדת ונדירה היתה אצלו, שהיה יכול להסביר ולברר את האמת בכח ההסברה שהיה בפיו, בבחינת תורת אמת היתה "בפיהו". אכן, ידענו אף ידענו היטב, שעל אף כשרונותיו הנדירים היה מייגע עצמו הרבה יגיעות על כל תיבה ותיבה שהוציא לפנינו, שהרי ידוע איך היה מוסר נפשו על שיעוריו, שהיו בתכלית האמת.

"נמס לבנו ותתמוגג נפשנו, כאשר הננו זוכרים במורנו הגדול, ומרגישים אנו איך שנאז פטירתו ירד הדור כולו בהבנת התורה וכמו שהמליצו עליו 'מושמת רבי שמואל בטלו בעלי הסברת התורה בעומק הבנתה'. שהרי כל ענין שלמד ועסק בו היה מתבהר ומתבאר באור הבהיר לעומקו ולרחבו. וכל זאת היה מעביר ומוסר לאלפי תלמידיו שומעי לקחו עשרות בשנים, בהסברה נפלאה. וכבר אמר מרן הגר"ח מברסקי זצ"ל, דחסרון הסברה הוא חסרון בהבנה, ומי שהוא בעל הסברה לאחרים - בידוע שהבנתו בהירה. זאת היתה הייחודיות של רבי שמואל שהיה הבעל הבנה הגדול בדורו ולכן זכה גם להיות הבעל ההסברה הגדול בדורו.

"בכלל ניתן לומר כי 'שיעור' של ר' שמואל היה הרבה יותר משיעור בהבנת סוגיה בגמרא, הוא ידע לפרוט על נימי נשמתה של הסוגיה, אצלו לא רק שמעו את הקולות, אצלו ראו אותם וחשו אותם. אצלו קמה הסוגיה וגם ניצבה בכל חיותה, שיעור שלו לא היה רק לימוד הנלמד, כי גם אם לימוד הלימוד עצמו, אצלו למדו תלמידיו מה פירוש "לחיות בתורה". כל שיעור שלו היה חויה עזה של שמחת הבנת התורה, של געש, של התלהבות הפורצת מתוך תוככי הנפש - וסוחפת וכובשת, ומטלטלת בסערה. כל שיעור שלו היה חג נופעים ומעורר.

"היטיב להגדירו רב גדול בתורה, מן הוותיקים והמקורבים שבין תלמידיו, מי שליווה אותו מצעדיו הראשונים בארץ: רבי שמואל היה 'ראש ישיבה'

רבינו שליט"א הוא מגדולי תלמידי מרן הגר"ש זצ"ל ומנחילי תורתו לרבים, ונרחב ביריעה על דברים שסיפר רבנו שליט"א אודותיו. [חלקו בראיון לעיתון המבשר]

'הרבי הראשון שלי'

בפתח השיחה נוספר לנו ראש הישיבה שליט"א כי 'רבי שמואל היה הרבי הראשון שלו בהבנת התורה לעומקה'. "נכנסתי ללימוד בישיבת פוניבז' בחורף שנת תש"ה בשנה השניה ליסוד הישיבה על ידי מרן הרב מפוניבז' זצ"ל, קודם לכן למדתי כשנה בישיבת חברון בירושלים, וזאת מחמת חששה של אמי ע"ה לבריאותי, היות ואז בקושי התחלו לבנות את ישיבת פוניבז' והגג היכן שלמדו אז, עדיין לא היה בנוי היטב וממש היה קשה ללמוד שם כשזוחלים רבים כחולדות וכי היו נכנסים לביהמ"ד ולא היה נעים כ"כ להיות שם, לכן נסעתי לירושלים ללימוד בישיבת 'חברון; ורק לאחר שנה נכנסתי ללימוד בפוניבז', בבואי לישיבה קיבלתי ממורי ורבי רבי שמואל דמות של 'אסקפריה המאירה' בלימוד והבנת התורה, כל קטע - שטיקל' בגמ' הוארה באור יקרות שאין בדומה לה, בהבנה שורשית למדנית אמיתית בדברי הגמרא.

תורת אמת בפיו

"כשלמדתי בישיבת חברון היה אממור"ר זצ"ל שולח לי מכתבי הדרכה בלימוד. באחת ההזדרכות כותב לי אממור"ר: 'השתדל בני יקירי, לחפש את האמת לחפש חברים שרוצים רק את האמת. לא חברים שמחפשים 'א גוט ווארט' או הקנטות, כי אז מתעקם השכל ומתרגלים לומר את הדין. שמח אני שהנך לומר בהתמדה

ותתחבר רק עם מתמידים וגם בעלי שכל ישרים הרוצים רק את האמת".

ואכן בשיעוריו של מורי ורבי רבי שמואל חשתי שאני מקיים את צויו של אממור"ר זצ"ל, שהרי כל חידושי היו רק מה שחשב ובירר שהיה אמת לאמיתה של תורה, חיפוש האמת בהבנת התורה היתה אצלו באופן מדהים ביותר, אם ראה פעם שחידוש וסברה מסוימת אינם מספיק אמת לאמיתה של תורה, היה מסוגל לגנוח את כל השיעור עליו עמל זמן רב לילות כימים ללא הרף, משום שהאמת היתה אצלו מעל הכל!

רבי שמואל היה מסוגל לשמוע סברא נפי הקטן שבתלמידים, והתייחס אליה כאילו יצאה מפי הגבורה, והוא היה זה אשר יכול היה לחזור בו ברבים מסברא שאמר ברבים ולהודות על האמת, כאשר נכח לראות שאין האמת איתו, ואף אם עוררו על כך הקטן שבחבורה. ולא היה משוחד כלל מחידושי העצמיים, הוא היה מושטוק תמיד לשמוע ולקבל ביקורת על דבריו, ואף לאחר שהעמיד תלמידים לאלפים, תלמידים מובהקים ביניהם גדולי ראשי הישיבות, וחידושי תורתו היו נאמרים בין בני הישיבות בעולם כולו - היה מקטין עצמו בפני קטן התלמידים, והיה מתרועע כחבר ידיד ממש עם צעיר התלמידים.

האמת שבו הרקיעה שחקים, ולא פעם ביטל שיעור כללי דקות נוספר לפני אמירתו, מכיון שטען שהדברים עדין אינה ברורים דיים. ופעם שאלו אחד מתלמידיו, מה הפירוש, הרי הראש ישיבה כבר אמר את השיעור במסכת זו בכמה הזדמנויות ולמה עתה לא ימסור את השיעור? נענה רבינו ואמר לו, שעתה לאחר שלמד שוב את הסוגיה מצא שהדברים אינם ברורים לו כל כך. אותו תלמיד אמר לרבי שמואל שגיגד לפחות את הדברים שכן ברורים לו, הביט בו רבי שמואל ואמר "וכי אפשר לומר שיעור אם אינו ברור כשנמלה חדשה". ועליו ניתן להמליץ את הכתוב "כי תורת אמת היתה בפיהו" ללא שום גזמא ומליצה!

יחיד בדורו בכח ההסברה

במהלך השיחה אנו שואלים את ראש הישיבה שליט"א, על פשר ייחודיותו של רבי שמואל עד שכל גדולי התלמידי חכמים והלמודים שבדורו כינוהו כמורביץ

בדמותם וצלמם של ראשי הישיבות הגדולים של הדורות הקודמים. ראש ישיבה שהקהה לתלמידיו לא רק את ידיעת התורה, בעונק ובהיקף, הוא לימד לא רק אף לק ללמוד, אלא גם איך לחוש בשעת הלימוד.

"הוא לימד כיצד להרגיש את חדות לימוד התורה מתוך הבנה חודרת והתפעמות של חידוש, הוא גידל וחייך לא רק לומדי תורה, אלא גם מרביצי תורה, הוא העמיד את ראשי הישיבה הגדולים של הדור הבא. והוא האציל עליהם גם נמוחו וגם מהוד נשמותו.

"הוא הוכר כראש הישיבה המיוחד בדורו, מורבו הגדול בגרודנא, רבי שמעון שקופ זצ"ל קיבל את דרך הלימוד וההוראה הייחודית שלו. ראש הישיבה הגדול, שהעמיד אלפים רבים של תלמידים גדולים, מצא בו מנשיך יורש בדור הבא. והוא, אכן, שיקף את דמות דיוקנו של רבו, ענק ראשי הישיבות בדור האחרון. הגיונו החותר, החד והבהיר, לא זע פשרות. הוא לא השלים עם הבנה "קרובה" או "בערך". הוא תבע הבנה נושלת. וכך היה בכל דבר ועניין שעסק בו.

"ריגל אני תמיד לומר על מה שכתוב בנושנה באבות "המשה תלמידים היו לו לרבי יוחנן בן זכאי", וקשה הרי בזמן שבישיבתו ביבנה היו לו אלפי תלמידים, ומדוע מוזכר רק חמשה תלמידים? אלא הפשט הוא שמוכר האלפים שלמדו בישיבה של רבי"ז רק חמשה נחשבו לתלמידים אמיתיים ולא כולם זכו לכך. כדבר הזה ניתן להמליץ על רבי שמואל שלמד בישיבת גרזנא במחיצת רבו הגדול רבי שמעון שקופ זצ"ל שם למדו מאות תלמידים אך הוא היה 'התלמיד' המובהר של גרודנא, וכידוע שרבי שמעון התבטא פעם ואמר כי כדאי היה לו להקים את ישיבת גרודנא ולו שיצמח מהישיבה תלמיד כרבי שמואל. ובאמת ראינו את זה בעינינו, להסביר את רבי שמעון רק הוא ידע, הוא היה מנתח את הדברים בצורה אחרת, כשמוסכלים ב'שערי יושר' הדברים עמוקים וקשים קצת ללמוד אבל אחרי השיעור של רבי שמואל כשהיינו רואים את הדברים בפנים ב'שערי יושר' היינו אומרים זהו הפשט' הוא פתח לנו את דברי הגאון רבי שמעון היינו שומעים אצלו דברים שלא כתובים

הבהירות שהיתה לרבינו רבי שמואל לא היה כזה דבר בשום מקום בעולם הוא היה הראש ישיבה' של הדור בדורו לא היה מי שישווה לו, מי ששמוע אצלו שיעורים כבר לא היה שייך שישמעו שיעורים במקום אחר, שנתיים שנעתי ממנו שיעורים לא החסרתי אפילו פעם אחת, אני זוכר שפעם חליתי היה לי חום גבוה למעלה משלושים ותשע מעלות אבי מורי נכנס לבקרני ראה את מצבי, ולמרות שתמיד שלח אותי ללמוד עוד ועוד מרבי שמואל, ביקש ממני שלא אלך לשיעור, אמרתי לו: זה לא יתכן לא ללכת לשיעור, כשראה שאני מתכונן לצאת לשיעור הלך לרבי שמואל וביקש ממנו שיאסור עלי להגיע לשיעור ושניהם באו יחד לשכנע אותי, שאלתי אז את אבי מורי איך אתה הייתי נוהג במקרה כזה, והוא השיב לי ההנהגה שלי זה משהו אחר, אמרתי לו אם כן גם אני הולך לשיעור והלכתי... להפסיד שיעור של רבי שמואל זה לא היה שייך! זה אפילו לא היה נסיון בשבילי כל שיעור הייתי יוצא בן אדם חדש היינו חחרים על השיעור שעתים ראשונות אחר הצהריים.

כבוד והדר פנימי

"רצוני לומר עוד דבר שהתייחד בו רבי שמואל, הוא היותו מנתנה כל ימיו כאדם נכבד וכבן מלך נמש, התואר של "נכבדות" הלם אותו כל חייו, וכמו שאיתא "אין כבוד אלא תורה" אין הכוונה חלילה על כבוד חיצוני אלא על כבוד פנימי ואמיתי. המהר"ל אומר שמי שנכבד את התורה אך אינו מוכבד תלמידים חכמים הרי שחסר לו בקיום התורה. זו פירושו של הט"ז על הגנ"ז על מה חרבה הארץ מפני שלא בירכו בתורה תחילה, והט"ז מפרש משום שלא החשיבו את התורה דיים ולכן סברו שאין צריכים לברך עליה.

"הנכבדות" שבו יצר מצב שלא נמצא רב על בגדו כלל, כי הוא הרגיש בו את הזיו אקונו של מלך ולכן ידע כי עליו להתנהג כבן מלכים בהוד בהדר וברוממות אשר נובע בעצם מההדר הפנימי שבו.

בגמרא בשבת איתא- "תנו רבנן 'הרוח תשוב אל האלהים אשר נתנה' תנה לו כמו שנתנה לך בטהרה אף אתה בטהרה. משל למלך בשר ודם שחלק בגדי מלכות לעבדיו פקחין שבהן קיפולם והניחום בקופסא, טפשים שבהן הלכו ועשו בהן מלאכה, לימים ביקש המלך את כליו, פקחין שבהן החזירום לו כשהן מגוהצין, טפשיין שבהן החזירום לו כשהן מולוכלין, שמוח המלך

לקראת פקחין וכעס לקראת טפשיין, על פקחין אמר ינתנו כלי לאוצר והם ילכו לבתיהם לשלום, ועל טפשיין אמר כלי ינתנו לכובס והן יתחבשו בבית האסורים. אף הקב"ה על גופן של צדיקים אומר יבא שלום ינחו על משכבותם ועל נשמתן הוא אומר והיתה נפש אדוני צרורה בצרור החיים על גופן של רשעים הוא אומר אין שלום אמר ה' לרשעים ועל נשמתן הוא אומר ואת נפש איביר יקלענה בתוך כף הקלע".

ואכן כך התנהג ר' שמואל כל ימיו, שדאג להחזיר את גופו ובגדיו ליוצרו כשהן נקיים מכל רבב וכפי שאמרונו שהוא הרגיש שהוא בן מלך לכן נזהר להתנהג כראוי לבן מלך.

"הנכבדות" שבו גרמה לו לכבד בצורה מופלאה כל יצור אלוהי, וכמו שאמרו חז"ל איזהו מוכבד המוכבד את הבריות. הוא היה כל כך מוכבד את תלמידיו, ומסביר להם פנים שוחקות, ואף לכל שכניו ועוברי אורח היה נוקדים ב'שלום' חם ולבבי כראוי ליצורי עליון. ראש הישיבה מספר לנו בחיך כי כשהיה מדבר עמו היה רבי שמואל קורא לו בלשון "אתם" ולא "אתה", כי כך היתה דרכו לכבד כל יצור אנוש בכל מאוודו, כל זה נבע מהנפש האצילית והנקייה שהיתה בו.

"אם נגענו עד עכשיו על גזל למדנותו והבנתו בתורה, הרי שניתן לומר שרבי שמואל היה לא פחות מוכר בלימוד המוסר. זכורני את רבי שמואל בעת ה'סדר מוסר' בישיבה, איך שהיה לומד ומשתפך בשפתיים דולקות ובהסתערות הנפש, כבחור צעיר המשתוקק לקרבת אלוהים ית"ש ועד היום חקוקים היטב בעצמותי לימוד המוסר של ר' שמואל שהיה מעמד נורא הוד, שהשפיע על כל הנמצאים בקרבתו.

נחולות אשדוד בדרך למעמד הנחת אבן הפינה לישיבת גרודנא עם מרן הגר"ש רוזובסקי זצ"ל ומרן הרב מפניבו זצ"ל

אהבת התורה בימי חוליו

"אני נזכר בשנים הראשונות ליסוד הישיבה, כשהגיע כמה פעמים מרן הגר"א קוטלר זצ"ל למוסר שיעורים בישיבה, רבי אהרן ברוב חריפותו ותקיפותו, כמעט לא התייחס לשאלות שהקשו לו במהלך שיעורו, אך שונה היה כשרבי שמואל היה מוקשה הרי שרבי אהרן היה מתייחס בכבוד רב לשאלותיו והערותיו, בידע כי רבי שמואל הוא אחד מהלמדנים הגדולים שבדור.

"גם על התמדתו בתורה ניתן לשוחח ללא שיעור, איך שהיה הוגה בתורה ומוכין את השיעורים עד לשעות המאוחרות של הלילה, אני נזכר בתקופות שהיה מגיע בשבת אחרי צ' לביהכ"ס פא"י הסמוך לביתו, שם היה יושב שעות על גבי שעות ולומד בנעימה ובמתיקות שאין בדומה לה ללא הפסק כלל, אכן זה היה ממש תענוג לראות אילן גדול זה הוגה בתורה כבחור צעיר ממש.

"את גודל אהבתו לתורה שבערה בקרבו ראו אצלו במיוחד בשנות חוליו האחרונות כשהיה מיוסר בייסורים קשים ביותר, אך בשום פנים ואופן לא נחלש מלימוד התורה, ואדרבה כל מי שנכנס אצלו לבקרני ניד היה משוחח עמו בלימוד בהפסירו שזה אשר מחזיק אותו בעת ייסוריו בבחינת "לולי תורתך שעשועי אז אבדתי בעיני". ופעם שאלו אותו איך מסוגל להתרכז בלימוד בעת שתוקפים אותו הייסורים, ואז ענה, אדרבה, כי דווקא בעת שהייסורין מתגברים הוא נושקיע עצמו בלימוד וכך הוא נסיח דעתו מייסוריו. בתקופת מחלתו כמעט שלא יתר מלומד שיעורים בישיבה, אף שהשיעורים היו כרוכים במסירות נפש. השינוי היחיד שראו עליו בשיעורים בתקופת מחלתו, שהיה יושב על כסא בעת מסירת השיעור וכוס מים צמודה לו, ומדי פעם הוא היה שותה לבריאות גופו המיוסר.

ראש הישיבה שליט"א מסיים את דבריו: "עלינו להתחזק וללמוד מדרכיו לטעום נוטענמה הטוב של התורה כפי שהוא הראה לנו, וע"כ כן נהיה שקועים בתורה יוגם ולילה אשר היא חיינו ואורך ימינו, וכשנרגיש את מתיקות התורה לא נצטרך לשוחח בדברים בטלים ובדברים של מה בכך, וכך נוכל לעלות בתורה וביד"ש כפי אשר הוא הדרין כל ימיו".

הערצתו של הרב מבריסק זצ"ל

"אכן מה שהזכרת נוקדם על הערצתו של הבריסק רב, הרי ידוע שלר' שמואל היתה קביעות להגיע כל יום ישיב לביתו של הרב זצ"ל בתקופות שהיה גר בירושלים, וכידוע התענוג הגדול והקודרת רוח שהיה גורם לרב זצ"ל בשיחותיו התורניות עמו, לפעמים התמשכה שיחתו בלימוד לשעות ארוכות. הרב התבטא עליו בהפלגות נדירות, שלא כהרגלו, ואף אמר פעם לאחד מנבני

ביתו, כי כשעלה לארץ היה ממש בעצור ושבור שלא מצא עם מי שיוכל לשוחח בלימוד כלבבו, אך אחרי שהתחיל לשוחח עם רבי שמואל בלימוד נרגע כי ראה שיש עדיין בדורנו עם מי לשוחח בלימוד. פעם אף התבטא עליו כי רבי שמואל הוא "אייזענע קאף", ביטוי נדיר ולא שגרתי אצל הרב.

גם ידוע כשהציעו לרבי שמואל בשנותיו הראשונות בישיבה, לכהן ברבנות ירושלים ולהיות חבר בבית דין העליון, ורבי שמואל הסתפק מאוד בדבר, וכששמעו התלמידים על כך התחננו אליו בדמעות שליש לבל יעזוב את הישיבה, כי אין יוכלו ללמוד בישיבה ללא שיעוריו הבהירים, ואז ארגנו הבהורים משלחת לרב מבריסק במטרה שישכנעו לבל יעזוב ראש הישיבה את הישיבה כי בנפשם הדבר. אז התבטא הרב מבריסק כי לדעתו רבי שמואל הוא לא רק 'ראש ישיבה' אלא 'ראש הישיבה בה"א הידיעה', כלומר שהוא הראש ישיבה של הדור כולו. עד כרי כך העריץ הרב זצ"ל את רבי שמואל, ומי שיוודע כמה שהרב זצ"ל היה שוקל בפלס את מילותיו ולא הוציא מילה והגדרה מיותרת מפיו ללא מחשבה, אך כששוחחו מכת התורה של רבי שמואל היה הרב יוצא מגדרו ושח בהתפעלות רבה אודותיו.

"בכלל ניתן לומר על רבי שמואל שמואז שהוא הכיר את הרב מבריסק ושוחח עמו בלימוד הרי שהתחיל לשלב בלימודו ובשיעוריו גם את דרכו המיוחדת של הרב מבריסק בלימוד.

את גדול ההיקף שלו, הייתי רואה, הייתי נמצא עמו בשעה שהוא למד סוגיא, תלמידים יקרים כולם צריכים לדעת אין זוכים להגיע לכזו מדרגה, כשלומדים קטע גמרא אז הדרך היא שלומדים ומבינים פשט בנקודה הזאת, ואילו נקודה שלא ברורה דיה אנו אומרים לעצמינו את זה נראה אחר כך, וזה נותר לא כל כך ברור, ומניחים את זה, אבל רבינו זכרנו לברכה כשהוא היה מברר את הסוגיא זה היה עם כל הפרטים, הוא לא הניח שום דבר, גם דבר שכעת נראה שהוא לא כל כך נוגע, אבל אחר כך רואים שכל נקודה כל שלב ושלב בסוגיא הוא נצרך, הוא היה מוקף מיכל הצדדים ולא הניח שום פרט וכל דבר כל נקודה קטנה אין נקודות קטנות, כשהיו מוגיעים אליו היתה הסוגיא על בוריה, עם כזו בהירות עם כל ההיקף, והתקיים אצלו מזה שהדברי תורה מנקשים שיהיה מתעסק עמוהם כל צרכם, וכשמתעסק בתורה כל צרכם אז הדברי תורה באים ונקשרים אליו, תורה היא חכמת אלקים צריכים לדעת שאי אפשר לבד להבין תורה, אף אחד אינו יכול להבין מעצמו תורה, זה חכמת ה', צריכים לזכות כדי להבין, אי אפשר לעשות את עם הכוחות הפרטיים, צריכים להתעסק בהם כל צרכם ואז הדברי תורה עצמם מצהילים ומזהירים לו פנים, ובזה מתקיים והמשכילים יזהירו, זה היה רבינו זכר צדיק לברכה....

מרן הרב מפוניבז' זצ"ל, רבינו שליט"א, מרן הגר"ש דוובסקי זצ"ל, מרן הגרא"מ שך זצ"ל

וצריכים לדעת אחי היקרים אסור לנו להתייאש, הגרוע ביותר זהו יאוש, ודאי קיבלנו מכה לקחו מאיתנו את החיים, אבל את הכחות יש לכל בן תורה את הכחות שלו, היה לנו רבי' ואפשר

להתעלות קיבלנו ממנו את היסודות, אם נלך בדרכו ונלמד ממנו אין ללמוד, ביגיעת התורה ולא לבטל את הזמן שלא יראו הסדרים ברפיון, גיואלד... אם כך נעשה כך באה התורה לכלל ישראל.

אנו נמצאים כעת בתוך ימי האבל על חורבן בית המקדש שיבנה במהרה בימינו, ובשנה זו נוסף לנו עוד כזה חורבן גדול יחד עם חורבן בית המקדש נצרך את זה, כי אין להוסיף עוד מועד שבר ותבערה, כל החורבנות יודעים שהם באים מחורבן בית המקדש, ובימים אלו צריכים כולם להתבונן בזה, לא להניח את זה, זה בידינו.

צריכים לחדש את הישיבה לא רק לעשות סתם חיזוק זה לא כל כך פשוט, צריך להיות מהפכה, התעוררות, שיגיע לנו לב חדש, כל אחד מהתלמידים שיחשוב שהוא רוצה את זה, ובודאי כל אחד מהתלמידים רוצה זאת למסור את נפשו בשביל רבינו, אפשר להחיות את רבינו, ממש להחיות אותו, לעשות שלא יהיה הצדיק אבד ואין איש שם על לב, אם מהפסירה הזאת של רבינו הגדול תהיה מהפכה, אבל מהפכה ממש, לא לשותק ולא להניח לזה, כל אחד יחשוב בעצמו במה ואיך להתחזק, ולחשוב יותר מזה, ואם חושבים יותר אולי יצא מזה משהו, לעשות מהפכה להעמיד את הישיבה, הישיבה עמדה על הכתפיים שלו, הוא בנה אותה וכעת שהוא הסתלק זרתי תקופה חדשה לשיבת פוניבז', ברוך ה' מצד אחד הקב"ה מורחם עלינו, וישיבת פוניבז' עומדת, אבל צריכים כחות כדי להמשיך את זה, קרה כזה זעזוע גדול, הקב"ה יתן כחות לכולם שיתחזקו ושהישיבה תפרח הלאה, וכל אחד מאיתנו יכניס את כל כוחותיו עם התמדה גדולה ויגיעת התורה גדולה וללמוד כל צרכו, ובזה נעשה שלא יהיה צדיק אבד, ובודאי שרבינו בעולם הבא נמצא איתנו הוא אהב אותנו כבניו ממש, זה ידענו כל היום, אפילו בימינו האחרונים כולם ראו אפילו שכבר היה משובב בייסורים, אין שהוא אוהב, אם היה נכנס אליו אחד מתלמידיו איזה קרבה היה, הווארט האחרון ששמעתי ממש ביום ראשון בלילה, זה היה ממש זכיה מן השמים, הווארט האחרון ששמעתי ממנו היה ללמוד פשט בהעניקה.

בואו נתחזק כולנו יחד כל אחד בכל כוחו, והקב"ה יעזור לנו שזכה ללמוד את דרכיו ולחזק את עצמנו בתורה ויראת שמים, ולגרום לו נחת רוח, ובודאי הוא יהיה מוליך יושר, על משפחתו הגדולה, ועל כל התלמידים, וכל כלל ישראל, וזכה במהרה שיחזור עם בנין בית המקדש במהרה בימינו אמן.

קשר אישי עם הגר"ש

מספר ראש הישיבה שליט"א "אני באופן אישי היה לי קשר מיוחד במינו עם רבי שמואל, היו תקופות ארוכות שהיינו משוחחים בטלפון אחד עם השני טרם מסירת השיעור, אני הייתי נוהג לשאול אותו בראשית דרכי כר"מ בישיבה כל מיני שאלות בסוגיה, והוא היה נואר לי בהבנת הסוגיה בצורה נפלאה. לא אחת היה קורה שהוא היה מתקשר אלי טלפונית כשהוא שואל לדעתי בסוגיה, ובמיוחד בסדר קרשים שידע שלמדתי זאת בעיון, וממש לא הביט על זה שהגנני צעיר ממנו וחשב לתלמידו. תקופות רבות היינו מטיילים יחדיו טרם מסירת השיעור ברחבת הישיבה וכך היינו מלבנים את הסוגיות בטוב טעם.

הספר רבינו

בשבעת ימי האבלות על פטירת מרן רבי שמואל זצ"ל התקיים עצרת מספר בהיכל כולל פוניבז' ע"י רבינו ראש הישיבה שליט"א ליקטנו מעט מדבריו כפי שנערכו על ידי רבני מוכן 'דברי מלכים' ובאדיבותם.

אספקלריא המאירה - דברי תורה מצהילים ומזהירים

להם פניהם

רבינו היה כל אחד יודע את זה, אם רוצים לומר הגדרה, הוא היה אספקלריא המואירה, חז"ל אומרים חילוקים בנבואה בין נבואת משה רבנו ע"ה לנבואת שאר הנביאים, בבחינה של אספקלריא המואירה, בתורה גם יש מדרגות, כזה אור היה לנו כזו בחירות, כזה אור וכזו בהירות בכל נקודה מכל צד שיהיה בכל סוגיא זה ממש מדהים ולהשתומם מזהירות גדולה, אין מוגיעים לזה מוהיכן באה כזו בהירות אין זוכים לאספקלריא המואירה, כשאור התורה נכנס פנימה ללב, נדלק הנר ומשפיע החוצה וכולם רואים, כל הצרה היא שיש חושך, כשיש במחשכים הושיבני, נמצאים בבלבול בחושך, אבל כשהאור של התורה נכנס פנימה ללב הכל מואר.

...כשהיינו רואים את רבינו זכרנו לברכה כשהיה לומד סוגיא, ראיתי בעצמי כמה פעמים הוא ניסה.... גם בסוגיות שלמדתי אותם כפי כחי וכפי יכולתי ידעתי שהוא אוחז גם כן בסוגיא הזו, והייתי הולך לדבר איתו, הייתי רואה

א"ה בשביעות הקדובים נכתוב על קשרי מרן רה"י שליט"א. פרשת מט"ו - מרן הגר"ע גודזנסקי זצ"ל. פרשת דברים - מרן תנאן רבי אריה פינקל זצ"ל. נשמח לקבל חומרים.

דרכי אורה

משולחנו של רבינו הגדול מרן ראש הישיבה הגאון רבי מאיר צבי ברגמן שליט"א פרשת פנחס תשפ"ד (39)

כבודם של בני קרח

ולא הזכיר כלל את קורח, ואפי' שהי' עיקר המחלוקת וכמו שאמר התנא 'מחלוקת קורח וכל עדתו'?

וי"ל בזה עפ"י דברי המשנה בב"מ דנ"ח ב' כשם שאונאה במקח וממכר כך אונאה בדברים וכו' אם הוא בן גרים לא יאמר לו זכור מעשה אבותיך שנא' וגר לא תונה ולא תלחצנו'. ובברייתא שם למדו זאת מהפס' לא תנונו איש את עמיתו (ויקרא כה), כלומר שאי"ז נוגע רק לגר אלא איסור כללי הנוגע לכל א' מישראל, שאסור להזכיר לו את חטאי אבותיו, וכ"ה ברמב"ם פי"ד מהל' מכירה שהביא דין זה וכתב שמקור הדין הוא מ'לא תנונו איש את עמיתו'. ומעתה נראה שמשום כן נמנע הכתוב להזכיר את חטא קורח לדורות, כיון שבני קורח נשארו חיים וקיימים, משא"כ דתן ואבירם שירדו לשאול ביחד עם כל בניהם ולא השאירו אחריהם צאצאים שיצטערו מפרסום חטאיהם, וזו כוונת הכתוב 'ובני קורח לא מתו', ללמדנו את החובה לדאוג לכבוד כל איש מישראל אף אם אבותיו היו חוטאים, ואת החובה להמנע מלהזכיר את חטאיהם.

ויש בנותן טעם להביא כאן מה ששמעתי מכבוד ידיד הגדול הגה"צ ר' שלמה לעסיני שיחי', שפ"א כינס מרן הגר"א קוטלר זצ"ל אסיפה למחות כנגד א' שדיבר דברים אשר לא כדת על מרן הגר"י ז"ל מבריסק זצ"ל, אך למרות שבאותה אסיפה נשא הגר"א קוטלר דברים חוצבים להכות אש על הפגיעה בכבוד הרב מבריסק, מ"מ לא הזכיר כלל את שמו של אותו א' שכנגדו עשה את כל האסיפה, והסביר רבי אהרן זצ"ל שלאותו אדם יש נכדים הלומדים בישיבות ואסור להכאיב להם עד כדי כך. בינו זאת.

וב"ה שמצאתי ד"ז מפורש בפרש"י לתהלים (קפיטל קו) עה"פ 'תפתח ארץ ותבלע דתן ותכס על עדת אבירם': נראה שחלק כבוד לבני קרח מלהזכיר אביהם, תלה הקלקלה בדתן ואבירם עכ"ל. והנה ודאי שאי"ז דין כללי, ובמקום הצורך נזכרים גם חטאים פרטיים כיון שהתועלת היוצאת מכך גוברת על הצער הנגרם לצאצאי החוטא, אך לגבי בני קורח יש חובה מיוחדת לשמור על כבודם, וד"ז למד רש"י מלשון הכתוב, שמיד לאחר שהזכיר הכתוב את בלעית קורח באדמה מדגישה התורה 'ובני קורח לא מתו', וכיון שהתורה הקדישה פסוק מיוחד כדי לשמור על כבודם וללמד לדורות שהם חזרו בתשובה, יש ללמוד דין מיוחד הנוגע לבני קורח, שיש לשמור על כבודם, ולכן גם דוד המלך הזכיר בתהלים רק את דתן ואבירם הזכרו ולא את קורח.

ובני אליאב נמואל ודתן ואבירם הוא דתן ואבירם קריאי העדה אשר היו על משה ועל אהרן בעדת קרח בהצתם על ה'. ותפתח הארץ את פיה ותבלע אתם ואת קרח במות העדה באכל האש את המשימים ומאיתים איש ויהיו לנס. ובני קרח לא מתו (כ"ו, ט – י"א)

מה שנכתב כאן שבני קורח לא מתו ואף שאי"ז שייך למשפחות ראובן, כדי לומר שרק בני קורח לא מתו אבל בניהם של דתן ואבירם נבלעו עמם ולא נשאר להם יורש, ומ"מ עדיין צריך ביאור למה לא פירשה התורה ד"ז שבני קורח לא מתו לעיל פר' קורח במקום שנתפרש כל המעשה.

ובס' אוה"ח הרגיש מקודם שדקדקה התורה שלא להזכיר להדיא כאן את חטאו של קורח, וכ' כי לא בא הכתוב כאן אלא לומר שהן הנה היו סיבה לכל מעשה קרח וכו' ואפשר שגם את קרח הם החטיאוהו, והגם שאמר הכתוב 'ויקח קרח' שנראה שמעצמו עשה, אפשר שהי' למה שקדם לו מהם, ולעולם הם היו אותו וכו', וזה לך האות כי האיש משה לא הי' משתדל לרצות אלא להם, דכתיב וישלח משה לקרא לדתן וגו' וכתוב וילך משה אל דתן וגו' שהרגיש שבהם הדבר תלוי, מעתה נפשות כל המתים תלויים בב' הרשעים ההם, ויש בזה לימוד זכות על קרח ועל המתים וחמשים איש עכ"ל.

ועוד כ' בס' אוה"ח הק': הודיע הכתוב ענין זה כאן ולא במקום עיקר המעשה וכו' כי כאן בא אלקים לקבוע העוון בדתן ואבירם ולהקל מעל קרח, לזה גמר אומר 'ובני קורח לא מתו', הכוונה שזה יגיד זכות אביהם שלא שטפם חובו בדרך ששטף חובם של דתן ואבירם כל בניהם, להיותם עיקר המחלוקת עכ"ל, ומשמע מדבריו שאם הי' כתוב לעיל שבני קורח לא מתו הי' זה חסרון בכיבוד חובו של קורח, ולכן אין צורך לכתוב ד"ז שם, אבל כאן בא הכתוב לומר לנו האמת שעיקר העוון הא' ע"י דתן ואבירם, ולכן הוצרך להבחין לנו החילוק שבני דתן ואבירם מתו ולא בניו של קורח.

ולכאוי' ד"ז כתוב להדיא בתורה, וידעתם היום וגו' ואת אותותיו וגו' ואשר עשה לחיל מצרים וגו' ואשר עשה לכם במדבר וגו' ואשר עשה לדתן ולאבירם בני אליאב בן ראובן אשר פצתה הארץ את פיה ותבלעם ואת בניהם (ובתרגום: "ית אינש בתיהון") ואת אהליהם ואת כל היקום אשר ברגליהם (פרש"י: זה ממונו של אדם שמעמידו על רגליו) בקרב כל ישראל" (דברים יא). ובאמת כבר תמה הרמב"ן שם (פס' ו') על לשון הכתוב, מדוע נכתב רק שמם של דתן ואבירם

אין לנו על מי להישען אלא על אבינו שבשמים

-- מתוך דברים שנשא רבינו הגדול מרן שליט"א בתקופת הבחירות בארה"ב. חשוון תש"פ --

יש עכשיו בחירות בארצות הברית, והנשיא שהיה עד עכשיו, היה טוב ליהודים, והרבה מאחינו דואגים שמא יפול בבחירות. צריך לעורר ולהזכיר את מה שהיה רבנו הגדול מרן ראש הישיבה זצ"ל רגיל לומר, שאע"פ שאמריקה היא מלכות של חסד, וארץ ישראל בלי אמריקה אינה יכולה להתקיים לכאורה, וצריכים להתפלל על זה. אבל יהודי צריך לדעת, שאנו נמצאים בעת בגלות, וכלל ישראל עבר את כל הגלויות בס"ד רק על ידי לימוד התורה. התורה הק' זה מה שהחזיק את כלל ישראל כל הדורות, בלי נשק וכלי מדינה. ואין לנו לבטוח באמריקה, אמריקה עושה רק מה שטוב בשבילה, היום כך ומחר אחרת, הכל נתון לפוליטיקה. אנחנו צריכים לזכור ולדעת שאין לנו להישען אלא על אבינו שבשמים והקב"ה ירחם עלינו.

לא ימיש מתוך האהל

שם טוב בעולם'. ועוד במד"ר (כא, יד) ביארו חז"ל מה נכלל ב'לא ימיש מתוך האהל': א"ל הקב"ה וכו' בניך ישבו להם ולא עסקו בתורה, יהושע הרבה שרתך והרבה חלק לך כבוד, והוא היה משכים ומעריב בבית הועד שלך, הוא היה מסדר את הספסלים והוא פורס את המחצלאות, הואיל והוא שרתך בכל כחו כדאי הוא שישמש את ישראל, שאינו מאבד שכרו ע"כ.

ומכ"ז מבואר שה' ליהושע שתי מעלות נפרדות יותר מחבריו: א' – שהי' משרת משה ושימשו, ב' – שהי' משכים ומעריב בבית הועד של משה ומסדר את הספסלים עבור הלומדים. ונראה דבאמת היו לו ב' תפקידים, א' – לישא את מושא העם במקומו של משה לאחר פטירתו. ב' – להיות מקבל התורה ממושה ולמסור אותה לישראל, וכל א' משני תפקידים אלו נבע ממעלה אחרת של יהושע. מכח שרותו את משה זכה לירש את מקומו ולשמש את כלל ישראל, אך כדי למסור את התורה לישראל צריך הי' להיות 'ממית עצמו מנעוריו באהלי החכמה', וזאת ע"י שהשכים והעריב בישיבתו של משה וסידר שם את הספסלים.

מובן איפוא, שבפרשת פנחס, ששם מדובר בירושת מקומו של משה בהנהגת בני ישראל, שם נאמר שצריך יהושע 'ליטול שכר שימושיו', כי 'גדולה שמושה יותר מלמודה' (ברכות ז:). אמנם כמס' אבות מדובר על סדר קבלת התורה, ושם מבואר מדוע זכה יהושע להיות אבי המסורה של התורה, שהרי גם פנחס אלעזר וכלב למדו את כל התורה ממושה, ולמה זכה יהושע להיות מוסר התורה? ע"ז פירש רש"י שליהושע היתה מעלה נוספת שלא היתה באחרים, 'שהי' ממית עצמו מנעוריו באהלי החכמה וקנה שם טוב בעולם'.

יפקד ה' אלקי הרוחה לכל בשר איש על העדה (כ"ז, ט"ז) וברש"י כיון ששמע משה שאמר לו המקום תן נחלת צלפחד לבנותיו, אמר הגיע שעה שאתבע צרכי שיירשו בני את גדולתי. א"ל הקב"ה לא כך עלתה במחשבה לפני, כדאי הוא יהושע ליטול שכר שמושו שלא מש מתוך האהל, וזהו שאמר שלמה (משלי כו, יח) 'נוצר תאנה יאכל פריה' ע"כ.

מקור דברי רש"י הוא בתנחומא (פנחס יא): א"ל הקב"ה למושה 'נוצר תאנה יאכל פריה', בניך ישבו להם ולא עסקו בתורה, יהושע שישמשך כדאי הוא שישמש את ישראל ע"כ. ומפשטות הלשון 'יהושע שישמשך' מושמע שמטעם זה זכה להיות מנהיג ישראל, וכן מושמע מלשון רש"י 'כדאי הוא יהושע ליטול שכר שמושו שלא מש מתוך האהל'. וכן משמעות הפס' (שמות לג): 'ומשרתו יהושע בן נון נער לא ימיש מתוך האהל', כלומר שהטעם שלא יצא יהושע מהאהל הוא משום תפקידו כמשרת של משה.

אמנם בפרש"י ריש מסכת אבות על דברי התנא 'משה קיבל תורה מסיני ומסרה ליהושע': ולמה נאמר 'ומסרה ליהושע' ולא לאלעזר ולפנחס ולא לשבעים זקנים המתנבאים במחנה? שלא רצה למסרה אלא למי שהיה ממית עצמו מנעוריו באהלי החכמה וקנה שם טוב בעולם, וזה יהושע שנא' 'יהושע בן נון נער לא ימיש מתוך האהל', ואעפ"י שכתוב על פנחס 'תורת אמת היתה בפיהו' ע"כ. והנה לא הזכיר שם כלל שיהושע שימש את משה, אלא שהמית עצמו מנעוריו באהלי החכמה, ואפ"י כשהביא שם רש"י את הפס' 'ומשרתו יהושע בן נון וגו' השמיט את התיבה 'ומשרתו', ומשמע שלא זו היתה הסיבה לכך שקיבל את התורה, אלא רק משום ש'היה ממית עצמו מנעוריו באהלי החכמה וקנה

איש אשר רוח בו

לעולם בגוף שאינו בעל מדות טובות, לא שילמוד התורה ואחר כך יקח לו המצוות, כי אי אפשר". זו היא ההכנה שצריך האדם לעשות לתורה – ע"י שמסגל לעצמו מידות טובות. כיון שללא מידות טובות יאבד את חכמתו, וכמו שאמרו חז"ל (פסחים סז:): שכל הכועס או מתייהר חכמתו מסתלקת. אך אם האדם קונה לעצמו מידות טובות, על ידי זה יהיה האדם 'מוכן לקבל אור פני מלך חיים', וזהו אורה של תורה.

ויאמר ה' אל משה קח לך את יהושע בן נון איש אשר רוח בו (כ"ז, י"ח)

ובספורנו: איש אשר רוח בו – מוכן לקבל אור פני מלך חיים, כענין ובלב כל חכם לב נתתי חכמה עכ"ל.

ויש להבין, מה היא אותה הכנה שעל ידה יהי האדם 'מוכן לקבל אור פני מלך חיים'? תשובה לכך מציינו בדברי רבינו יונה באבות (פ"ג, מ"ז): "אם אין דרך ארץ אין תורה – ר"ל שצריך תחילה לתקן את עצמו במדות, ובוזה תשכון התורה עליו, שאיננה שוכנת

מעמד 'לחיים' לרגל הו"ל של הספר "יגיעת ערב"

מעמד לחיים מיוחד נערך במעונו של רבינו מרן ראש הישיבה שליט"א, לרגל ההוצאה לאור של הספר "יגיעת ערב", משיעוריו של רשכבה"ג רבינו הקדוש מרן בעל האבי עזרי זיע"א, על מסכת בבא קמא. בהשתתפות גדולי תלמידיו של רבינו הגדול מרן זיע"א, הגאונים הגדולים רבי איתמר גרבז שליט"א ראש ישיבת "אורחות תורה", רבי אברהם ישעיהו אדלר שליט"א ראש ישיבת "בית דוד" ורבי בן ציון ברגמן שליט"א רא"כ רשבי ונכדו הגדול של מרן זיע"א יחד עם המו"ל הגאון רבי מאיר הרשקוביץ שליט"א מרבני כולל פוניבז'. רבינו מרן שליט"א שח במעלתו של הספר, שנכתב ונערך כצורת אמירת הדברים בשעתם. עוד הוסיף כי הרבצת התורה לתלמידים של רבינו הגדול זיע"א הייתה מתוך מסירות נפש כפשוטו, כפי שהוא עצמו העיד על כך בצוואתו הק': "כי גם אני מסרתי את נפשי להצלחתכם בלימוד". וכי רבה זכותם של המתעסקים בהוצאת תורתו לאור עולם למען יעמדו ימים רבים ושפתותיו דובבות בקבר. רבינו מרן שליט"א האציל מברכותיו לראש הישיבות שליט"א שיזכו להאריך ימים על ממלכתם, בהרבצת תורה ויראה לתלמידים, להגדיל תורה ולהאדירה, לתפארת עולם התורה.

יו"ל על ידי מערכת "דרכי אורה" | להנצחות ולקבלת העלון במייל ניתן לפנות לדוא"ל: 62112dw@gmail.com

משנת רמ"ה

ממשנת רבינו מרן ראש הישיבה הגאון רבי משה הלל הירש שליט"א

פרשת פנחס תשפ"ד

הוראת שעה

השראת השכינה - לפי מעשיו של האדם

לימוד הלכה מביא ל'בכל דרכיך דעהו'

מתוך דברי רבינו שליט"א בכינוס 'דרשו'
קיץ תשפ"ד

יש מעלה גדולה בלימוד הלכות, חוץ מעצם הדבר שיודע איך לקיים, שעל ידי כך הוא חי כל הזמן עם הקדוש ברוך הוא.

ונבאר הדברים. כתוב בשערי תשובה (שער ג אות כו), וזה לשונו: מן האזהרות התלויות בלב 'השמר לך פן תשכח את ה' אלקיך' (דברים ח יא). ואמרו רבותינו זכרונם לברכה (מנחות צט ב), כל מקום שנאמר 'השמר פן ו'אל' הרי זה לא תעשה. הוזהרנו בזה לזכור את השם יתברך בכל עת. וחייב האדם להשתדל לקנות לנפשו תמיד ההנהגות המחויבות מן הזכירה, כמו היראה, והצניעות, וקישוט המחשבות, וטכסיס המידות, כי זרע הקודש ישיגו כל הנהגה נאווה והמעטירה בעליה מזכירת השם יתברך, כמו שנאמר (ישעיה מה כה) 'בה' יצדקו ויתהללו כל זרע ישראל', עכ"ל.

וכעין זה כתב רבינו יונה גם בפירושו למשלי (ג י) על המקרא 'בכל דרכיך דעהו': 'בתחילת כל מעשה תשיב אל ליבך אם יש דרך עוון אשר חטא במעשה ההוא, ואל תעשנו עד שיתברר לך כי הוא רצוי לפני הש"ת, ואז יצלח בידך וישר אורחותיך'.

מתבאר מדבריו שאדם מחויב לחיות כל הזמן עם הרבש"ע, ולא לשכוח אותו אפילו לרגע אחד, דהיינו שכל הזמן יהיה על סף מחשבתו. והנה דבר זה קשה מאד לעשותו, אבל יש עצה גדולה לזה. מי שחי עם ההלכה, ממילא בכל דבר שהוא עושה במשך היום הוא מחשב אם זה מתאים עם ההלכה הזו והזו, ונמצא שבאופן אוטומטי המחשבות שלו פונות אל הקב"ה.

אדם שאינו בקי בהלכה, אף אם הוא יודע פחות או יותר את ההלכה ונוהג על פיה 'בערך', אין לו את ה'היכי תמצוי לקיים' 'בכל דרכיך דעהו', וכן לקיים 'השמר לך פן תשכח את ה' אלקיך'. וזו עוד נקודה חשובה בחיזוק לימוד ההלכה, שחוץ מעצם השיבות ידיעת ההלכה וקיומה, זה גם משפיע חיזוק כללי על כל היראת שמים של האדם, וזוכה על ידי זה להגיע למדרגות של 'בכל דרכיך דעהו', ו'השמר לך פן תשכח את ה' אלקיך'.

וכן הוא להיפך לצד הטוב, כמו שכתוב בתנא דבי אליהו (רבה פ"ז) 'וכיון שקיבלו ישראל מלכות שמים בשמחה, ואמרו כל אשר דיבר ה' נעשה ונשמע, מיד אמר הקדוש ברוך הוא למשה, דבר אל בני ישראל ויקחו לי תרומה'. ויש לפרש השייכות בין נעשה ונשמע להקמת המשכן, שבאמירת 'נעשה ונשמע' מונח שלימוד תורה הוא תכלית בפני עצמו, שגם לאחר שנעשה הכל כמו שצריך, עדיין 'נשמע', מפני שלימוד התורה אינו רק 'הכשר' לקיום המצוות, אלא הוא תכלית בפני עצמו, שעל ידי זה מתקרבים לקב"ה. וכיון שאמרו ישראל 'נעשה ונשמע', ורצו בלימוד התורה כדי להתקרב לקב"ה, זכו להשראת השכינה, שאמר להם הקב"ה 'ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם' - בתוך כל אחד ואחד.

והנה כתוב בירושלמי (יומא פ"א ה"א), 'כל דור שאינו נבנה בימיו מעליו עליו כאילו הוא החרביו'. וכיון שכך הרי שהעבודה המוטלת עלינו בימים אלו היא עבודה שמביאה לבנין בית המקדש.

ואף אחד לא יכול לפטור את עצמו בטענה: מה אני לבדי יכול כבר לעשות לקירוב הגאולה, שהרי כבר כתב במסילת ישרים (פ"ט): הנה ודאי צריך שיצטער תמיד צער ממש על הגלות ועל החורבן, מצד מה שזה גורם מיעוט כביכול לכבודו ית', ויתאוה לגאולה, לפי שבה יהיה עילוי לכבוד השם יתברך. והוא מה שכתב התנא דבי אליהו 'כל חכם מישראל שיש בו דברי תורה לאמיתו, ומתאנח על כבודו של הקדוש ברוך הוא כו', כל ימיו, ומתאוה ומיצר לכבוד יושלים ולכבוד בית המקדש ולישועה שתצמח בקרוב ולכינוס גלויות, זוכה לרוח הקודש בדבריו'. ועוד כתב המסילת ישרים שם: ויתפלל תמיד על גאולת בני ישראל, והשבת כבוד שמים לעילוי. ואם יאמר אדם, 'מי אני ומה אני ספון שאתפלל על הגלות ועל יושלים, המפני תפלתי יכנסו הגלויות ותצמח הישועה?' תשובתו בצדו, כאותה ששינוי 'לפיכך נברא אדם יחידי, כדי שכל אחד יאמר בשבילי נברא העולם', וכבר נחת רוח הוא לפניו יתברך שיהיו בניו מבקשים ומתפללים על זאת, ואף שלא תעשה בקשתם, מפני שלא הגיע הזמן, או מאיזה טעם שיהיה, הנה הם עשו את שלהם, והקב"ה שמח בזה. עכ"ל. והביאור הוא כמו שנתבאר, שכשעם ישראל מראים שהם רוצים לזכות להשראת השכינה, על ידי זה הקב"ה משרה את שכינתו עליהם. אם כן נמצא שכאשר ישראל מצטערים על החורבן ועל סילוק השכינה, בזה גופא הם מוזירים את השכינה לישראל ומביאים את הגאולה. ואשרי מי שזוכה להגיע לזה.

הקב"ה יעזור שנזכה להרבות כבוד שמים, ולהראות את כמיהתנו לזכות להשראת השכינה, הן ע"י חיזוק בלימוד התורה, והן בהרגשת הצער על החרבן, ועי"ז נזכה לגאולה, וגם ניצל מכל הצרות והסכנות, אמן.

כתוב בפרשה על בנות צלפחד (במדבר כז ה), 'ויקרב משה את משפטן לפני ה'. ואומרים על כך חז"ל במדרש (במדב"ר פינחס כא יב), 'הקב"ה הסתיר דין זה ממשנה רבינו, כעונש על כך שאמר (דברים א יז) 'הדבר אשר יקשה מכם תקריבון אלי ושמעתיו'. ואמר לו הקדוש ברוך הוא: ולא אמרת הדבר אשר יקשה מכם תקריבון אלי ושמעתיו, והרי הדין שאין אתה יודע הנשים דנין אותו.

ומביא המדרש דוגמא נוספת לצדיק שנתגאה בדבר מצוה ונענש על כך, מדוד המלך, שאמר (תהלים קיט נד) 'זמירות היו לי חוקיך', דהיינו שדברי תורה קלים ורגילים אצלו כזמירות. אמר לו הקדוש ברוך הוא, 'חיך, שסופך לטעות בדבר שהתינוקות קורין'. שכן כשהעלה את הארון למקומו טעה דוד המלך ונתנו על העגלה, ולא כפי הציווי של 'בכתף יסאו', ותלה הארון את עצמו באויר, ונשטטו הפרות מתחתיו, ורצה עוזה להחזיק את הארון שלא יפול, ומיד נפל ומת.

וכעין זה מצינו במסכת פסחים (סו), שנתעלמה הלכה מבני בתירא, אם פסח דוחה את השבת או לא. וקראו להלל הזקן, והביא להם כמה ראיות שהוא דוחה את השבת, ומיד הושיבוהו בראש ומינורו נשיא עליהם, והיה דורש כל היום כולו בהלכות הפסח. והוכיח הלל את בני בתירא, שמאחר ולא שמשו את גדולי הדור שמעיה ואבטליון זה גרם להם להפסיד את הנשיאות. ולאחר מכן שאלוהו שאלה, לגבי אדם ששכח ולא הביא סכין מערב שבת מהו, ואמר להם 'הלכה זו שמעתי ושכחתי'. ואמר על כך רב יהודה אמר רב (שם ע"ב), 'כל המתיהה, אם חכם הוא חכמתו מסתלקת ממנו'.

ורואים ששלושה מגדולי ישראל שהיו גדולים ביותר במידת הענוה, שכן על משה נאמר (במדב"ר יב א) 'והאיש משה עניו מאד מכל האדם אשר על פני האדמה', ובדוד כתוב בתהלים (כב ז), 'ואנכי תולעת ולא איש חרפת אדם ובזוי עם', וכן על הלל כתוב בשבת (כ): 'לעולם יהא אדם ענוותן כהלל', ואף על פי כן, כשהיה להם איזה פגם דק מן הדק של גאוה נסתלקה מהם התורה. וצריך ביאור טעם הדבר.

והנה ידוע מה שכתב בנפש החיים, שהתורה היא השפעה עליונה שהקב"ה משפיע על ישראל, שעל ידה הם זוכים להתקרב אליו יתברך. ומאידך גיסא, מי שמתגאה מוסלק את השכינה מישראל, כמבואר במסכת סוטה (ה), 'אמר רב חסדא ואיתימא מר עוקבא, כל אדם שיש בו גסות הרוח, אמר הקדוש ברוך הוא אין אני והוא יכולין לדור בעולם'. וא"כ יש לומר שזו 'מידה כנגד מידה', שמאחר ואדם שמתגאה מוסלק את השכינה, לפיכך העונש על כך הוא שהשכינה מסתלקת ממנו, וממילא הוא שוכח את התורה.

בגדר זכות המוריש בירושתו

יש אפשרות לשנות את סדר הירושה בהסכמת הירושה. נמצא לפי זה שיש כאן שני נידונים שונים. האחד, אם יש למוריש זכות לשנות את סדר הירושה. ועל כך אומרת המשנה שאינו יכול לעשות זאת, מפני שהתורה קבעה סדר ירושה שאינו ניתן לשינוי. והשני, אם יש לירושה אפשרות למחול על זכותו. ודין זה תולה הגמרא במחלוקתם של רבי מאיר ורבי יהודה גבי 'מתנה על מה שכתוב בתורה בדבר שבממון'.

יישוב דברי הרמב"ם לפי היסוד הנ"ל

ומעתה נשוב לבאר דעת הרמב"ם, שתמנהו מדוע הוצרך לדין 'חוקת משפט'. הרי בגמרא מבואר לכאורה שהטעם הוא משום 'מתנה על מה שכתוב בתורה'. ולפי הנ"ל מבואר הענין היטב, שכן כאמור דברי הגמרא נאמרו ביחס לתנאים של הירושה, אבל כוונת הרמב"ם לבאר מדוע אין מועיל תנאים מצד המוריש, וס"ל להרמב"ם דמעצם דין הירושה אין הוכחה שאין למוריש כח לקבוע את דין הנכסים לאחר מותו, כיון שיתכן שהתורה קבעה דיני ירושה רק באופן שהמוריש אינו מגלה דעתו כיצד רוצה להוריש, אך אם מגלה דעתו רשאי להוריש כרצונו, שהרי הוא בעל הממון. ועל כך אומר הרמב"ם שאין הדבר כן, אלא מאחר ונאמר בתורה 'חוקת משפט' מבואר בזה שהתורה קבעה את סדר הירושה, ואין בכוח המוריש לשנות זאת כלל.

ונראה לבאר לפי זה מה שכתב הרמב"ם (נחלות פ"ו ה"ט), 'והגר אינו יורש את אביו העכו"ם, אלא מדבריהם תקנו לו שירש כשהיה, שמא יחזור למרדו. ויראה לי, שתנאי מועיל בירושה זו, הואיל ואין העכו"ם מחוייב לעמוד בתקנת חכמים'.

ומבואר מדבריו, שבאופן שאין על האב דין ירושה יכול הוא להוריש למי שרוצה. ולכאורה יש לתמוה, שהרי בגמרא מבואר שאם אין הבן מוחל על זכותו אין בכוחו של האב לשנות את דיני הירושה. אמנם לפי האמור מובן הדבר, שכן הרמב"ם הולך לשיטתו, שמסברא היינו אומרים שיש לאדם כח לקבוע את דין נכסיו לאחר מיתתו, אף בלא מחילת הירושה, ורק בגלל שנאמר בתורה דין ירושה ['חוקת משפט'] אין לו כח לשנות את הדין שנקבע בתורה, אבל בגוי שאין לו דין ירושה רשאי המוריש לקבוע את ירושתו כרצונו.

דעת הרמב"ם, שיש כלל בדיני ממונות של התורה, שאם יש דין שהוא לטובת אדם מסוים, ואותו אדם מוחל על טובתו, לא חל בזה דין התורה. ולשיטתו, כאשר מקדש אדם אשה על מנת שאינו בשאר כסות ועונה, והאשה מוחלת על טובתה, לא חלו על האישה חיובים אלו בשעת הקידושין. אמנם דעת הרשב"א היא שאין אדם יכול לשנות את דין התורה בשום ענין, אלא שהוא מתנה עם האשה שהיא תמחול לו על חיובים אלו. ונמצא לשיטתו, שבשעה שמקדשה על מנת שאין לה שאר כסות ועונה חלים עליו חיובים אלו, אלא שהאשה מוחלת לו עליהם.

ונמצא, שהכל מודים שאין כח ביד המקדש להחיל חלות הסותרת לדיני התורה, אלא מחמת הסכמת המתקדשת, ואם כן גם לגבי ירושה פשוט שהדין כן, וממילא צריך ביאור, כיצד סברה הגמרא מתחילה שלדעת רבי יהודה יועיל תנאי בירושה.

ובהכרח צריך לומר, שסברה הגמרא שיש כאן הסכמה של הירושה לתנאי המוריש, ולפיכך הדין נותן שיועיל התנאי [או מפני שלא יחול לגביו דין ירושה, כדעת הרמב"ם, או מפני שזה נחשב מחילה, כדעת הרשב"א]. ודחתה הגמרא, שמאחר והירושה אינו יודע משינוי הירושה, ואפילו אם יודע אין לו הנאה מזה, בודאי אינו מתרצה למחול, ולפיכך מודה רבי יהודה שאין המוריש יכול לשנות את דיני הירושה. ונמצא לפי זה שלא היה נידון בגמרא כלל שיהיה כח למוריש לשנות את דיני הירושה, אלא כל הנידון היה רק מצד הירושה.

חילוק בין 'תנאי המוריש' ל'תנאי הירושה'

ונראה עוד להוסיף בזה, שמה שהיה פשוט לגמרא שאין כח למוריש להתנות, אין צריך בזה לדין 'מתנה על מה שכתוב בתורה', אלא אף בלי זה סברה הגמרא שבדין ירושה של התורה נתגלה שאין למוריש כח לקבוע את דין הנכסים לאחר מותו.

ולפי זה יש לבאר את דברי המשנה 'לא אמר כלום שהתנה על מה שכתוב בתורה' באופן אחר, שאין כוונת הגמרא לדין הרגיל של 'מתנה על מה שכתוב בתורה' תנאו בטל, אלא כוונתה לבאר הטעם מדוע אין למוריש כח לקבוע מה יהיה בנכסיו לאחר מותו, שמאחר וקבעה התורה סדר ירושה אין לו זכות ממונית לשנות זאת. ואין זה דומה לנידון הגמרא אליבא דרבי יהודה, אם

וְאֵלֵינוּ יִשְׂרָאֵל תְּדַבֵּר לֵאמֹר אִישׁ כִּי־יָמוּת וְכָן אֵין לוֹ וְהַעֲבַרְתֶּם אֶת־נַחְלָתוֹ לְבָתּוֹ... וְהִיתָה לְבָנֵי יִשְׂרָאֵל לְחֻקַּת מִשְׁפָּט כְּאֲשֶׁר צִוָּה ד' אֶת־מֹשֶׁה (כז, ת,יא).

כתב הרמב"ם בהלכות נחלות (פ"ו ה"א): אין אדם יכול להוריש למי שאינו ראוי לירושו, ולא לעקור הירושה מן הירושה, אף על פי שזה ממון הוא. לפי שנאמר בפרשת נחלות 'והיתה לבני ישראל לחוקת משפט'. לומר שחוקה זו לא תשתנה, ואין התנאי מועיל בה.

מבואר מדבריו, שלומדים מהפסוק 'לחוקת משפט' שאע"פ שאדם הוא הבעלים על ממונו מכל מקום אינו יכול להוריש למי שאינו יורשו. כלומר, שהוקשה להרמב"ם מדוע אין אדם יכול להוריש את נכסיו כפי רצונו. ולפיכך ביאר שיש כאן 'גזירת הכתוב' של 'חוקת משפט' שמפקיעה ממנו את כח הממון לענין הירושה.

קושיא על הרמב"ם מסוגיא דב"ב

אלא שיש לתמוה על כך מסוגיא דבבא בתרא (קכו), ששינוי במשנה שם 'האומר איש פלוני בני בכור לא יטול פי שנים, איש פלוני בני לא יירש עם אחיו, לא אמר כלום, שהתנה על מה שכתוב בתורה'. ודנה הגמרא שם, שלכאורה דין המשנה הוא כשיטת רבי מאיר, הסובר ש'האומר לאשה הרי את מקודשת לי על מנת שאין לך עלי שאר כסות ועונה, הרי זו מקודשת ותנאו בטל', מאחר והוא 'מתנה על מה שכתוב בתורה', ושלא כשיטת רבי יהודה, הסובר ש'בדבר שבממון תנאו קיים'. וביארה הגמרא, שאף לרבי יהודה אין התנאי מועיל אלא מפני שהאשה מוחלת על זכויותיה, אבל לגבי ירושה אין הבן מוחל דאף אם שותק אין זו מחילה.

ומבואר מדברי הגמרא, שהטעם שאין אדם יכול לשנות את דיני הירושה הוא מפני ש'מתנה על מה שכתוב בתורה', ואף רבי יהודה מודה שאין מועיל תנאי בדבר שבממון אלא כשיש מחילה עמו, ובירושה אין מחילה, ולכאורה הוא שלא כדברי הרמב"ם, שכתב שהטעם שאין יכול לשנות את הירושה הוא מגזירת הכתוב 'לחוקת משפט'.

וכדי לבאר את שיטת הרמב"ם בזה יש להקדים, הדנה הובאו לעיל דברי הגמרא, שהטעם שלרבי יהודה מועיל תנאי בעל מנת שאין לך עלי שאר כסות ועונה, הוא משום מחילת האשה. ונחלקו הראשונים בביאור הענין.

'הוו מתונים בדין' - גם כשאתם דנים את חבריכם

עוד שם (כב טו) 'דן דין עני ואביון או טוב, הלא היא הדעת אותי נאם ה'.'

מבואר מדברי רבינו יונה, שהדרך להתחבר ל'דעת' של ה' היא על ידי ידיעת הדין, שהיא המביאה לקשר כביכול עם הקב"ה בעצמו, כיון שהוא יתב"ש כולו משפט ואמת, ולכן אם מתחברים לדין זוכים להתחבר כביכול לקב"ה בכבודו ובעצמו.

וזה נוגע גם אלינו, לא רק לבעלי הוראה ודין, שכן כל אחד מאיתנו דן 'דינים', הוא דן ופוסק על אנשים, זה רשע וזה טוב, זה קמצן וזה בעל גאווה, מניחים כל מיני 'נחנות' על מהותם של אנשים, וגם על זה נאמר 'הוו מתונים בדין'. צריך לחשוב טוב!

שמעתי פעם ממו"ר הגי"ר אהרן קוטלר זצ"ל, שצריך לדון את השני בעומק גדול, כמו שכתוב (אבות פ"ב מ"ד) 'אל תדין את חברך עד שתגיע למקומו'. וביאר בזה, ש'עד שתגיע למקומו' אינו רק המצב שלו, אם הוא עשיר או עני, בריא או חולה, אלא הרבה יותר עמוק, איך הוא לפי התכונות שלו מרגיש את המצב שלו. והוא 'הוו מתונים בדין', לחשוב בעומק ולראות מאין באו דברים אלו לאדם זה, כמה צרות ומאורעות עברו עליו שגרמו לו להתנהג כפי שהוא מתנהג, ועל ידי כך יראה הרבה פעמים שאפשר לסלוח גם לאדם שמתנהג שלא כראוי, כי לפי המצב שהוא מגיע ממנו אפשר להבין אותו.

כתוב במשנה באבות (פ"א מ"א) 'הם אמרו שלשה דברים. הוו מתונים בדין, העמידו תלמידים הרבה, ועשו סייג לתורה'. ומפרש רש"י שם 'הם אמרו שלשה דברים - שהתורה מתקיימת עליהם'. וכעין זה כתב הרע"ב 'הרבה דברים אמרו, אלא שלשה דברים הללו אמרו שיש בהם קיום התורה'.

'הוו מתונים בדין'. בפשטות מדובר על דיינים, וכמו שכותב רבינו יונה שם, 'למורים הוראות וכו' ולפוסקין את הדין, אמרו לבל יסמכו במחשבה ראשונה, אך בהמתנה גדולה ובעיון הדק, לבל יטעו בשיקול הדעת'. ומוסיף רבינו יונה, שמאחר והטעות מצויה בכל אדם, נמצא שאדם הממהר להורות נקרא 'פושע', ואף שחשב להורות כהלכה אינו נקרא 'שוגג' אלא 'קרום למזיד', מאחר ולא נתן אל ליבו שגם החכם הגדול ביותר יכול לטעות, אם אינו מתון בדין.

עוד כתב, שלפיכך נקט התנא 'בדין', דהיינו בדיני ממונות, אף שצריך להיות מתונים גם 'בהוראה' של איסור והיתר, כדי להזהיר על הדינים יותר משאר הוראות, מפני שהם עיקר גדול בידיעת הבורא. וכמו שנאמר בירמיה (ט כג) 'כי אם בזאת יתהלל המתהלל, השכל וידוע אותי, כי אני ה' עשה חסד משפט וצדקה בארץ, כי באלה חפצתי נאם ה''. דהיינו שהדרך 'לדעת את ה' היא על ידי עשיית דין ומשפט. ונאמר

התורה

ממדרן רבינו הגאון רבי יצחק זילברשטיין שליט"א פרשת פנחס תשפ"ד

• תורת חמד | מענייני הפרשה •

• ווי העמודים וחשוקיהם • שאלה משולחני של מרן שליט"א

הנחת דף סוכריה הנמוח על הלשון, לגבי ברכה תענית ושבת

שאלה. לאחרונה ייצרו מוצר המיועד לאנשים הסובלים מריח רע מהפה, המוצר עם הכשר טוב כמובן, והוא עשוי כמו דף קטן שמניחים אותו על הלשון, ובתוך כמה שניות הדף נימוח ונמס על הלשון ללא בליעה, ומשאיר ריח טוב בפה לכמה שעות ארוכות, כמו"כ זה משמיד את הבקטריות הגורמות לריח רע בפה [שם המוצר: listerine strips].

ונסתפקו כמה ספיקות הלכתיות: האם אדם שמניח את הדף-סוכריה הנ"ל בלשון צריך לברך קודם 'שהכל', כי הרי יש לזה טעם טוב והוא בולע את הרוק עם הטעם, או דלמא מאחר ואינו אוכל את זה א"צ ברכה. כמו"כ מה הדין לגבי תענית, שאנשים סובלים מאד מריח רע בפה, האם מותר להניח הדף הנ"ל על הלשון. כמו"כ האם זה נחשב מאכל או תרופה, ונפק"מ אם מותר להשתמש בוה בשב"ק, או שמא זה נכלל בגזירת חז"ל שלא להשתמש בתרופות כשבת. כמו"כ אם מותר להשתמש בוה בשבת, האם מותר גם קודם קידוש או הבדלה, או שמא לא.

תשובה. נראה שאינו טעון ברכה, כיון שאינו מניחו לצורך האכילה. אבל אם הוא נהנה מזה, וגם רוצה לבלוע את הטעם, עדיף לברך שהכל על דבר אחר. ואין איסור להניחו בתענית, כי אין זה אכילה. ומותר להשתמש בוה בשבת קודש כי אין זה נראה תרופה. וגם מותר להניחו קודם קידוש והבדלה, כי הגדר של דף זה הוא הנאה ולא אכילה, ובשבת אסור לאכול קודם קידוש.

מקורות ונימוקים

לגבי ברכה - נאמר במסכת ברכות (דף יד ע"א) "מטעמת אינה טעונה ברכה, והשרוי בתענית טועם ואין בכך כלום". ונחלקו הראשונים בבאור דברי הגמרא, דעת רש"י והרמב"ם שהכוונה גם כשבוּלע, כיון שאין כוונתו לאכול אלא לטעום את התבשיל, אין צריך ברכה. ודעת רבינו חננאל, שאם בולע צריך ברכה, וכוונת הגמרא כאשר טועם ופולט, כיון שאין לו הנאת מעיו אין צריך ברכה.

ובשולחן ערוך (או"ח סימן רי ס"ב) הביא ב' הדעות, וכתב, הטועם את התבשיל אינו צריך לברך עד רביעית, ואפילו אם הוא בולעו. וי"א שאם הוא בולעו טעון ברכה, ולא פטרו את הטועם אלא כשחוזר ופולט. וכתב הרמ"א וספק ברכות להקל. וביאר במשנה ברורה (ס"ק יט) שכוונתו שאפילו אם הוא בולע לא יברך. כיון שאין כוונתו לאכילה. ולכתחילה טוב ליהדר שהרצה לבלוע שיתכוין ליהנות ממנו בתורת אכילה ויברך עליו.

וכתב בחיי אדם (כלל מט ס"ד) שגם לשיטות שהלועס ופולט אינו מברך, היינו שאין כוונתו לאכילה, אבל המוצץ איזה דבר ובוּלע הטעם וכוונתו ליהנות, צריך לברך [וכן כתב במשנ"ב (סימן קסז ס"ק לה)].

נמצא שהבולע ופולט ואין כוונתו לאכילה, לכו"ע אין צריך לברך, גם כשכוונתו ליהנות מהטעם, אבל אם כוונתו לבלוע את הטעם, כגון המוצץ קני סוכר, כזה צריך לכו"ע לברך.

לאור זאת המניח חומר על לשונו כדי לנטרל ריח רע, אין צריך לברך על זה. ואם מסתפק בכוונתו, שאולי באמת גם נהנה מהטעם הרוצה לבלוע, שאז נכנס לספק ברכה, מן הראוי לאכול קודם איזה דבר שברכתו שהכל, ואז יניחו בפיו.

לגבי תענית - כתב בשו"ע (או"ח סימן תקסז ס"א) השרוי בתענית יכול לטעום כדי רביעית, ובלבד שיפלוט. וכתב במשנה ברורה (סק"א) ואפשר דאפילו כוונתו להנאת עצמו שרי כיון שאינו בולע.

וביותר מזה, כתב הט"ז (ז"ד סימן צח ס"ב) שכל דין זה של טעימה, היינו כשטועם בחיך, אבל טעימה על הלשון אין בו חשש איסור לטעום כשיש לו ספק אם המאכל אסור, וגבי תענית מבואר פשוט כזה דאין איסור בטעימה בלשון לחוד, דלא הוזכר שם אלא לענין טעימה ליקח לתוך פיו, ובה יש חילוק בין תענית לשאר איסורים.

לאור זאת מותר להניחו בתענית, כיון שאין כוונתו לבלוע את הטעם אלא לרענן את הפה, ובפרט שזה מונח רק על לשונו, ואינו נכנס לתוך החיך, וכמובן שכל זה בתענית דרבנן, ולא כיום כיפור.

לגבי הנחתו בפיו בשבת - כתב בשו"ע (או"ח סימן שכח ס"ו) ואין לועסין מצטיי... לרפואה, ואם משום ריח הפה, מותר. והקשה רע"א, שבתוס' כשבת (דף סד ע"ב ד"ה וכלבד) כתבו בשם הר"ר פורת שלכן אסור ליתן פלפל וגרגר מלח בשבת, כיון שמעביד ריח הפה, הרי זה רפואה שאסורה משום שחיקת סממנים.

ויעוין באגלי טל (מלאכת טוחן ס"ק מו) שאם אין מעביר את הריח רק לפי שעה, אלא שזה מרפא את הדבר שמביא הריח אסור. וכל מה שהתירו הוא רק באופן שרק דוחה את הריח. וכשו"ת חשב האפוד (ח"ב סימן נט) נשאל לגבי הנחת אבקה על הרגל כדי למנוע ריח של זיעה, אם מותר בשבת, או שגם זה נאסר כמו פלפל וגרגר, ויעו"ש שהיה לו כזה מו"מ עם גאב"ד טשעבין ז"ע.

ובעניינו, לכאורה לפי הצהרת החברה, זה לא רק נתן ריח טוב בפה, אלא גם הורג את הבקטריות הגורמות לריח הרע. ולכאורה צריך להיות אסור בשבת. אלא שיתכן שאין זה נקרא ריפוי, אלא שבמחקרים של היום, הדיחה של הריח הרע היא על ידי הריגת הבקטריות, אבל לאחר זמן שוב צריך לקחת את זה, ואין זה נקרא רפואה, ומותר לקחתו בשבת, ובפרט שזה נראה כמו מאכל, וגם כריאים שרוצים לרענן את הפה לוקחים זאת.

לגבי הנחתו קודם קידוש - נראה שהאיסור הוא דווקא לאכול קודם קידוש והבדלה, אבל דף זה אינו בגדר אכילה כלל, אלא בגדר הנאה, ואין איסור ליהנות קודם הקידוש והבדלה ממאכל, ולכן מותר להניח סוכריה זו בפני קודם קידוש והבדלה.

פנחס בן אלעזר בן אהרן הכהן השיב את חמתי מעל בני ישראל בקנאו את קנאתי בתוכם וגו' (במדבר כה, יא). הנה גם שמעון ולוי בני יעקב קינאו על מעשה שכס ומסרו נפשם על כך, והדבר פלא שהם נזופו על ידי אביהם, ואילו פנחס שגם קינא על מעשה זמרי קיבל שכר עצום. ונראה לבאר, שמידת הקנאות דורשת שיקול דעת מדוקדק מאד ויש לבחון הפעולה מכל היבטיה, לפי הזמן ותנאי המקום, וצריך גם לדעת את כל דיני התורה הקשורים למעשה שעליו הוא מקנא, ורק ת"ח היודע ובקי יכול להיות קנאי. ולכן פשוט שקודם שבא אדם לקנאות, יש לו להתייעץ עם גדולי הדור. והנה יעקב היה גדול הדור, והיה לו סיבה שלא לעשות כמעשי בניו, וכמו שאמר (בראשית לד, ל) 'עכרתם אותי להביאני ביושב הארץ, יעו"ש בספרונו שמשמע מדבריו דכיון שהבטיחו לשכם שלאחר שיימולו יהיו לעם אחד, היה אסור להם להפר את ההבטחה, ולכן יש תביעה על שמעון ולוי שלא התייעצו עם יעקב אביהם. אבל פנחס הרי התייעץ עם משה רבינו, וכמבואר ברש"י שאמר לו למושה 'מקובלני ממך הבעול ארמית קנאים פוגעים בו, מיד ויקח רומח בידו', ולכן קיבל שכר על מעשה קנאותו. ומהו יש לנו ללמוד להתאבק בעפר רגלי הצדיקים וגדולי הדור, ולשמעו אך ורק לדעת תורתם.

צרוה את המדינים וגו' (שם, כה זי). הנה אחז"ל במדרש (במדב"ר פכ"א), שנצטוו ישראל לשנוא את מדיין שנאה מוחלטת, ולהשחית את עצה ולסתום מעיניה, והגם שצווה ה' כי תקרב על עיר וכו' לא תשית את עצה וגו', זו אומה קלה וכוזייה, ונצטוונו להשחית את עצה וכו'. ובאזה"ח הק' תמה מה נקמה היא זו למדיין, ואדרבה אם היו לוקחים את שללם לכאורה זה יותר נקמה. וביאר, שכל מי שטועם טעם חטא קשה להפרידו מן החטא, וכיון שבנ"י טעמו עריכת הזנות, ורצה ה' לרפאותם לכן אמר להם לשנוא את המחטיאים ולתעב כל הטוב הבא מהם ולאבד כל עץ נחמד וכו', ועי"ז תתרחק מהם תאוות העבירה. ומבואר מדבריו שכאשר אדם נכשל בחטא ולא נגמל ממנו לגמרי, העצה היא להשחית את הדבר ואז יגרם לו שנאה על אותו דבר, וכזה תהיה לו סגולה לחפזין בחיים, ויתכפר לו מה שעשה. ועפי"ז השבנו לגבי אחד שחטא וקנה מכשיר טמא רח"ל וחזר בתשובה, והסתפק האם לשבור ולנתוץ את המכשיר, או שמא יש בוה כל תשחית ועדיף למכור אותו לגוי. והשבנו שבדו"ד מוצה גדולה להשחיתו, ואין כאן כל תשחית, כי על ידי שישחיתו יגרם לו שנאה באותו דבר וכמ"ש האזה"ח, ויקיים כזה שקץ תשקצו ותעב תתעבנו כי חרם הוא.

לישוב משפחת משפחת הישוכי וגו' (שם כו, כד). בדעת זקנים לבעה"ת (בראשית ל, יח) כתבו דיששכר יש בו שני שינין, אך אות ש' אחת אינה נקראת, וביארו שם במהלך השני בטעם הדבר: 'לפי שניתנה ליוב בנו, כדכתיב ובני יששכר וכו'... אמר יששכר אין יוב שם הגון, אוסיף לו אות אחת משמי, ויקרא שמו ישוב, והיינו דכתיב בסדר פנחס לישוב, ע"כ. ולכאורה יפלא מדוע היה צריך יששכר להוריד את השני השני משמו, וכי אין אפשרות להוסיף שני לבנו מבלי לגרוע משמו. ומבואר כאן שהרעיון העומד מאחרי נתינת האות משמו, הוא שהשם של האדם מורה על נפשו, מידותיו ותכונותיו. וממילא יששכר ביקש להגן על בנו מפני אותו שם 'וב' שאינו שם הגון, ולכן רצה להקטין את שמו, ובכך להקטין את עצמו ואת נפשו, עבור מטרה זו.

נבא בתרא דף ל ע"ב
עבד איניש דזבין דיניה

האם ת"ח בעל השפעה חייב לפעול למנוע ועד בית לא מתאים

שאלה. בניין משותף שעד כה ניהלו אותו הדיירים בתרונות, בפעם הקודמת התלוננו הדיירים על אחת המשפחות שבשעה שניהלו את הועד, קדמו את ענייניהם הפרטיים, ולא פעלו לטובת כלל הדיירים, כעת המשפחה הזו רוצה לנהל שנית את הועד, ורוב הדיירים מתנגדים לכך. באותו בנין גר אדם תלמיד חכם בעל השפעה על כל אחד מהשכנים, והדיירים מבקשים ממנו שיפעיל את השפעתו כדי למנוע אותם מלנהל את ועד הבית, אותו אדם בעל השפעה, סירב לבקשה, ואמר שאינו רוצה לפגוע בשום אדם.

תשובה. לכאורה השכנים צודקים, וכמובאר במועד קטן (דף ו ע"א) 'צורבא מרבנן דאיכא כמתא, כל מיילי דמתא עליה רמיא'. ואם כן מוטל עליו לדאוג שהכל התנהג כשורה, אולם יתכן ששם מיירי כאשר לא יצטרך להסתכסך עם משפחה, אבל כאשר זה יכול לגרום לסכסוך אינו חייב להתעסק בכך.

ואפשר להביא ראיה שאינו חייב, ע"פ דברי הגמרא במסכת כ"ב (דף ל ע"ב) שם נאמר הווא דאמר ליה לחבריה מאי בעית בהאי ארעא, אמר ליה מפלגיא זבינתה ואכלתיה שני חזקה, אמר ליה [המערער למחזיק] פלגיא גולגא הוא, אמר ליה [המחזיק למערער] והא אית לי סהדי דאתית באורתא ואמרת לי זבנה ניהלי, אמר ליה [המערער למחזיק] אמינא איזבון דינאי [ופרשב"ם: אמרת בלבי טוב לי לקנות בדמים מועטים קרקע הראוי לי, מלא טרוח ולבא בדין], אמר רבא עבד איניש דזבין דיניה.

ופירש הרשב"ם: אדם תם שאינו רוצה להתקוטט אפילו על שלו, עשוי הוא להוציא מעותיו ליטול את שלו בלא דין ומחלוקת, עכ"ל. ובפירוש ר"ח כתוב: אמינא למזבן דינאי לקנות המריבות כלומר אף על פי שהוא שלי איני מוציאה מידו ללא מריבות ודינים, אקנה אותם הדינים והמריבות באלו המעות אף על פי שיעקר הארץ שלי.

ונראה שגם בענינו כך, הת"ח בעל השפעה יכול לטעון: טוב לי שהם יהיו ועד הבית, אף על פי שהם מקדמים את ענייניהם הפרטים, מאשר להתקוטט ולריב עמהם, וכשם שאני לעצמי רשאי לנהוג כך לוותר ולא להתקוטט, כך איני חייב לעשות בשבילכם מה שאני לא עושה לעצמי.

ויעוין במסכת יבמות (דף קא ע"ב) ועלתה יבמתו השערה אל הזקנים... לקראו לו זקני עירו, ודברו אליו, מלמד שמי שאין לו עצה ההוגנת לו, שאם היה הוא ילד והיא זקנה, הוא זקן והיא ילדה, אומרים לו מה לך אצל ילדה, מה לך אצל זקנה, כלך אצל שכמותך, ואל תכניס קטטה לתוך ביתך... הרי שהתורה הקדושה מוותרת על מצוה יקרה זו של יבום כדי שלא לגרום לקטטה, כל שכן שיש לוותר על דברי ממון ולא להכניס קטטה לבית.

ושמעתי ממו"ר מרן הגר"י אברמסקי זצ"ל בסיוע על מסכת יבמות, ששאל מה פירוש מרבים שלום בעולם הרי תלמידי חכמים יושבים בבתי מדרש ולומדים וכי הם הולכים מבית אל בית לעשות שלום בית או להשלים בין אדם לחברו.

וביאר ש"מרכים שלום בעולם" אין הכוונה שהם מתעסקים בהשכנת שלום בפועל, אלא הפשט הוא שתלמיד חכם בעצם המציאות שלו הוא מרבה שלום כי תלמיד חכם הוא תמיד מלא סיפוק ושמחה, הוא מאושר מהדף גמרא שלמד יותר מהמיליארדרים של הגבירים, ממילא הוא מתהלך תמיד עם אושר וסיפוק ושמחה, וזה נותן מצב רוח לאחרים אם הוא מלא שמחה וסיפוק אז כל הסביבה שלו ככה, וממילא יורד כל הטרונות וכל הקפידות וכל הסכסוכים, זה הפשט תלמידי חכמים מרבים שלום בעולם תלמידי חכמים שיש להם הנאה ויש להם סיפוק מהלימוד המצב הזה מרבה שלום, איפה שהוא נפגש איפה שהוא נמצא תמיד מחייך לזה ונותן גישמאק לזה, ממילא במחיצתו לא שייך סכסוכים, לא שייך טרונות, לא שייך קפידות, זה מציאות של מרבה שלום בעולם.

וכן בענינו הת"ח מרבה שלום על ידי שיאיר פנים לכולם וישמח את כולם בשמחת התורה, וזה יביא שלום לעולם. אמנם יתכן שהועד הקודם מתנהג בשחיתות, גדול כח התלמיד חכם ליישר הדורים, ולהשפיע על מושחתים שיהפכו לישרים.

ניתן להאזין להקלטות ופסקי הלכה המתעדכנים מדי יום ממרן רבינו שליט"א, וכן שיעור יומי בהלכות שבת ועוד, בקו 'שיח יצחק', 072-380-9348 או 04-376-0582. מדי ערש"ק יעודכן בקו האם ישנה מרן שליט"א בשבת הקרובה ברמת אלחנן

- **בשבו** שעבר הגיעו למעונו של רבינו, אביה וקרובי משפחה של הנערה נעמה (בת איילת) לוי, המוחזקת בשבי החמאס משמחת תורה, רבינו חזקים ועודדם במשך דקות ארוכות, כאשר בתחילת דבריו אמר שוב ושוב בכאב לב: 'אני לא יודע מה להגיד לכם, אין לי מושג איך אפשר להחזיק מעמד כך, אין לי מילים להגיד, הצער שלכם הוא איום ונורא...', לאחר מכן נתן רבינו סכום כסף נכבד בעודו מדגיש שיתנוהו לצדקה לילדים אומללים ועוזבים דווקא... האב הופתע לשמוע את הדברים, וסיפר כי לפני שבתו נחטפה, התנדבה במשך שנה לסייע לילדים אומללים, ואולי בזכות זו הקב"ה שומר עליה, והם קיבלו ממנה אות חיים לפני תקופה מסוימת. לאחר מכן אמר רבינו עם הנוכחים כמה פרקי תהילים בבכי ובדמעות שלישי, פסוק בפסוק, כשלסיום ביקש מאבי הנערה ואמר: 'בקשה אחת יש לי, שאם הקב"ה יעזור וירחם אלינו, תבוא לבשר לנו שהיא נשארה בחיים והיא באה הביתה...' [ניתן להאזין להקלטה המרגשת, בקו שיח יצחק, שלוחה 4 ולאחר מכן 2].

- **רבינו** הצטרף לקריאת גדולי הרבנים בעיר בני ברק על האיסור להציב אנטנות סלולריות המספקות קליטה סלולרית, בגגות בניינים בתוככי השכונות [למרות הרווח הכספי הגדול המגיע בעקבות כך לכל מיני מוסדות], מאחר והדבר גורם לסכנות בריאותיות רבות לכל אלו הדדים בסביבת האנטנות עקב הקרינה הגדולה, כידוע ומפורסם מתוצאות מחקרים רבים. וכמתואר במכתבו המפורט של הגר"י"א שווארץ שליט"א, רבה של קרית הרצוג, עליו הצטרפו הגר"י סילמן, הגר"מ בן שמעון, הגר"ש רוזנברג, והגר"י דינר שליט"א, וגם הגר"מ ש' קליין שליט"א שכתב מכתב מפורט בנפרד. רבינו הצטרף לדברים, וכתב בכת"ק: 'אני מצטרף לדברי הרבנים גדולי ישראל הנ"ל, שדבריהם אמת וצדק' [והראה רבינו מה שהרחיב בזה בחשוקי חמד (ב"ב כו, א), שם הסיק שגם אם באמת האנטנה לא מזיקה, אך כיון שאנשים מפחדים ממנה, הפחד גופא מזיק וכמו שהוכיח שם, ולכן יכולים התושבים לדרוש מדיירי הבניין להסיר את האנטנה].

- **בשיעורו** השבועי של רבינו השתתף הרה"ג ר' אהרן פרץ שליט"א, רב הקהילה החרדית בעיר 'מלייה' שבספרד, רבינו קידם את פניו בתחילת השיעור במאור פנים, ואמר: 'יש פה רב מספרד, הרב אהרן פרץ, ספרד בשבילנו זה מקום מאד חשוב, מדוע? כי הרמב"ם הגיע מספרד. אנו מברכים את הרב עם כולם יחד, ברוכים הבאים בשם ה'. ותמסרו שם לאחים שלנו בספרד, שלא ישכחו, הם תלמידי הרמב"ם... שיזכו לכל טוב סלה'. לאחר השיעור ניגש הרב פרץ להתברך באופן אישי מרבינו, לקראת מועמדותו לרבנות כלל הקהילות בספרד, יחד עם בנו חתן הבר מצוה, רבינו חיזק את ידיו שיצליח בכל אשר יפנה ויעשה למען התורה הקדושה בספרד.

- **ברכת** מזל טוב מעומקא דליבא לתלמידי הוותיק של רבינו, ספרא רבא, הרה"ג רבי משה מיכאל צורן שליט"א, לרגל השמחה השרויה במעונו בעת נישואי נכדתו, בת לבנו הרב אליעזר מנחם צורן שליט"א, עם החתן הרב שמעון מורגנבסר נ"ו. יתן ה' יזכה לראות רוב נחת דקדושה מכל יוצ"ח כל הימים, ומשיך לזכות את הרבים מתורתו ויראתו של רבינו בכל העולם כולו, מתוך בריות גופא ונהורא מעליא, וימלא ה' כל משאלות לבו לטובה.

אחורה נא חידה

איך יתכן שצריך לכתוב בנט, ראשי תיבות או נקודות?

(התשובה לחידה, א"ה בשבוע הבא, החידה באדיבות ידידי הרב ארז חזני שליט"א)

תשובה לחידה משבוע שעבר: איך יתכן שיש לאדם תפילין של יד ותפילין של ראש, וחיוב להניח תחילה תפילין של יד ואח"כ תפילין של ראש, ואיך יתכן שיצטרך לחלוץ קודם תפילין של ראש ורק אח"כ תפילין של יד??

תשובה. מי שאין ברשותו אלא תפילין של ראש של רש"י, ותפילין של יד של רבינו תם, הדין הוא שמניח תחילה את התפילין של ראש (של רש"י), ואחר כך את התפילין של יד (של ר"ת). וכן בנוגע להוצאת התפילין, יקדים תחילה לחלוץ את התפילין של יד (של רש"י), ורק לאחר מכן יחלוץ את התפילין של ראש (של ר"ת), כמבואר במשנה ברורה (סימן לד ס"ה) בשם השבות יעקב, יעו"ש.

לקבלת העלון, פסקי הלכה, ועדכונים ממרן שליט"א, ניתן להרשם במייל a0527642209@gmail.com, ובפלאפון הנ"ל, או בכרטיב מייל 3126877@gmail.com ובפלאפון 0533126877.

לשבת ענג

שנה א ❖ פנחס ❖ תשפ"ד 20

ביאור נפלא מתי קורים "יששכר" ומתי "ישכר"

"לישוב משפחת הישבי" (כו, כז)

וברש"י כתב: לישוב, הוא "יוב" האמור ביורדי מצרים.

עוד ביארו, ד"יוב" הוא שם עבודה זרה, ונתן לו יששכר את האות ש' משמו, כדי שלא יהא שמו כשם ע"ז ונקרא מעתה ישוב.

ואחי וראש, ביאר בזה המנהג שקוראים בתורה יששכר כפי הכתיב, בהדגשת שני שיני"ן עד פרשת פנחס, ומפרשת פנחס קוראים יששכר חסר, שלפי המבואר מובן היטב, שהרי מפרשה זו נחסר האות ש' מיששכר, ומעתה שמו ישכר. (ע"פ משאת המלך - רבי שמעון משה דיסקין)

קנאות לשם שמים

"פינחס בן אלעזר בן אהרן הכהן השיב את חמתו מעל בני ישראל" (כה, יא)

וצ"ע, מדוע לא אמר בתחילה את עיקר המעשה, ותפס רק את התועלת שיצאה ממעשיו. עוד צ"ע שם (יב) "לכן אמור הנני נותן לו את בריתי שלום", ובמדרש שם "בדין הוא שיטול שכרו" וצ"ע ביאור הקרא והדרשה?

ואמר הגרי"ד (סאלווצקי) זצוק"ל, עפ"י הגמ' בקידושין (ו), דטוב לשמים בלבד, אין לו פירות בעולם הזה. אבל טוב לשמים ולבריות, יש לו פירות בעוה"ז.

וזהו שאמר המדרש, כיון שהשיב את חמתו מעל בני"י, אי"כ לא היתה זאת רק קנאות לשמים מצד העבירה דבעל כותית קנאים מוגעים בו, אלא שהיה זה טוב לבריות, ולכן בדין שיהיה לו שכר בעוה"ז.

ומיושבת גם תחילתו של הפסוק, שתפס את התועלת, ולא את המעשה, משום שזה סובב על המסקנא "הנני נותן לו את בריתי שלום" (ברכת מרדכי - גלינות)

יהושע זכה בשכר שעמד לשרת

"ויאמר ה' אל משה קח לך את יהושע בן נון איש אשר רוח בו וקמכת את דוד עליו" (כו, יח)

עיין בפירוש רש"י לעיל פסוק טז, שאמר לו הקב"ה למשה, כדאי הוא יהושע ליטול שכר שמושו, שלא מש מתוך האהל.

ולפי זה יש לפרש, מאי דכתיב בפרשת דברים "יהושע בן נון העומד לפניך וגו' הוא ינחילנה את ישראל", דנתן הכתוב בזה טעם למה יהושע בן נון ינחיל לישראל את הארץ, שהרי הוא עומד לפניך לשרתך, וכדאי הוא ליטול שכר שמושו אותך. (רשימות תלמידים - רבי דוד פינשטיין)

בשבת יש לאחר התפילה

"וביום השבת שני כבשים בני שנה תמימים" (כו, ט)

כתב במרדכי: (מסכת שבת פרק כל כתבי רמז שצח), על מה שנהגו העולם, שכל ימי השבוע מתעוררין בבקר לבית הכנסת, להתפלל, או ללמוד, ובשבת ישנים יותר בשחרית, זהו טעמו של דבר, שבכל ימי השבוע, נאמר בתמיד של שחר "בבקר בבקר", ובתמיד של שחר דשבת, לא נאמר בבקר אלא "וביום השבת", ולשון זה משמע איחור, כדמשמע ביומא (ג:), וטעם זה שמע ר"י ברי יהודה בעיר רומא, מפי רב האי גאון. (אוצר החידושים והידעות)

מה למדים אנו משכרו של פנחס - "בריתי שלום"

"לכן אמר הנני נתן לו את בריתי שלום" (כה, יב)

לכאורה, כך שמעתי בשם מרן הגרי"ז זצוקלה"ה לשאול, השכר של "שלום", הוא ממש היפך פעולת הקנאות, ומן הפסוק משמע ד"לכן", היינו בגלל פעולתו, הוא מקבל שכר של שלום, ולכאורה אין שכר זה נראה כמידה כנגד מידה, כלום לא היה נמצא שכר שיתאים יותר למדה כנגד מדה של קנאות.

ואמר מרן הרב זצוקלה"ה, בשם מרן הגרי"ח זצוקלה"ה, דמוכח מכאן שקנאותו של פנחס היתה פעולה של "שלום", כי כשהקנאות נעשית לשם שמים, אין כמוה להבאת שלום. ויש בנותן טעם להזכיר כאן, מ"ש מרן, בשם הגרי"ח, להבדיל בין "קנאי" אמיתי, לבין "קנאי" חיצוני, קנאי אמיתי, מטרתו היא הנושא שהוא קנאי לו, קנאי חיצוני מטרתו היא, מעשה הקנאות עצמו.

אשר בשעריך -

הגאון הגדול ר"א גרבוז שליט"א

לאחר הסתלקותו של מרן ראש הישיבה הגרי"ג אדלשטיין זצוק"ל התכנסו תלמידיו הקרובים וקיבלו על עצמם על פי צוואתו ודבריו כל הימים להתחזק בלימוד המוסר ללא הרף. ובהמשך לוועד הקבוע ביום שלישי שמסר מרן זצוק"ל מתכנסים המשתתפים לאורו ולמשנתו בראשות תלמידיו ומקורביו. השבוע באופן נדיר נאות חדב"נ הגאון הגדול ר"א גרבוז שליט"א לבוא ולמסור שיחת חיזוק במסגרת 'ועד דרכי החיזוק', והבאנו חלק מדברי המוסר שנשא במקום.

בפרשת חוקת כתוב "זאת התורה אדם כי ימות באהל", וחז"ל דורשים 'אין התורה נקנית אלא במי שממית עצמו עליה'. בשביל קנין התורה צריך 'אדם כי ימות באהל', וצריכים להבין, כל הפרשה עוסקת, בדיני טהרות של טומאה, הזאת מי חטאת, דיני טומאה. אך קשור לפה אדם כי ימות באהל! אמנם פשטיה דקרא זה טומאת מת. אבל דרך הדרש, מה זה שייך לפה, לכל הפרשה שמדברת בדיני טהרה?

ויש פה ביאור נפלא של מרן הגרא"ז מלצר זצוק"ל. וכך אמר, שהתורה הרי מתחילה "זאת חוקת התורה", רש"י אומר, אומת העולם מהרהרים אחריה, אבל התורה אומרת, חוקה היא, כך חוקקתי. יש חוק! אדם טמא באופן הזה נטהר. ומסביר ר' איסר זלמן, שתורה זה חכמה. וכל החכמות, בן אדם שהוא מוכשר, יכול לקלוט יותר מהר, אבל בתורה זה לא ככה, על התורה כתוב - יגעת ומצאת תאמין, לא יגעת ומצאת אל תאמין, יגעת ולא מצאת אל תאמין.

פירוש: מי שלומד תורה בלי יגיעה הוא לא קונה תורה, כך כתוב, לא יגעת ומצאת אל תאמין! בעצם זה דבר לא מובן, אם בני"א מוכשר הוא יכול להבין יותר מהר למה לא? אבל זה מה שהתורה אומרת פה, זאת חוקת התורה, זאת התורה אדם כי ימות באהל, זה החוקה! בשביל לקנות תורה זה רק ע"י עמל, אולי אדם יכול לקלוט, אבל זה לא "קנין התורה", בשביל קנין התורה יש תנאי, זאת התורה אדם כי ימות באהל. כשכתוב בתחילה זאת חוקת התורה, זאת התורה אדם כי ימות באהל, זה חוקה, כך חוקקתי, יוכל אדם לקלוט, אבל זה לא יהא קנין של תורה, כך אמר ר"א"ו וזה ודאי דברים אמתיים, לקנות באמת קנין של תורה, זה רק ע"י עמל ויגיעה ועבודה.

...כולם זוכרים וכולם יודעים זה היה דבר פלא שראו שמורי חמי זצ"ל, כשהסתלק זה היה סילוק באופן שאפי' בשעת מיתה אל ימנע אדם עצמו מד"ת, הוא היה שקוע להכין שיעור, בעמל של תורה, ביגיעת התורה, וכך הוא עלה מישיבה של מטה לישיבה של למעלה.

זה היה דבר נורא, אי אפשר לשכוח כזה דבר. אבל איך זוכים לזה? אחד שזוכה להיות כל ימיו 'זאת התורה אדם כי ימות באהל' כמו שהגמ' אומרת אין התורה נקנית אלא במי שממית עצמה עליה. כל החיים, נער לא ימיש מתוך האהל, כל החיים! מילדותו צעירותו נערותו בגרותו והלאה והלאה, כל החיים להיות זאת התורה אדם כי ימות באהל שזוכים לקיים את המימרא שאין התורה נקנית אלא במי שממית עצמו עליה אז כך זוכים להמשיך אדם כי ימות באהל. (נכתב ע"פ הבנת השומע)

שַׁבַּת קוּדֵשׁ -

כבר מתחילת ימי המלחמה מעורר עמוד ההוראה מרן הגר"י זילברשטיין שליט"א להתחזק בהלכות שבת קודש. וכתב על ענין זה כמה מכתבים והאחרון שבהם בענין ההולכים להשתתף באירועי חזנות בערים הסמוכות לבני ברק המתקיימים בשבתות ומחזקים במעשיהם את ראשי הערים שנלחמים כנגד השבת. ואף שאין בכך איסור הלכתי חילול ה' יש בזה. שאלה הלכתית בדומה לזה הונחה על שולחן מרן הגר"י שליט"א.

התינוק נרגע מחילול השבת:

פלוני שבת בשבת קודש בעיר שתושביה אינם שומרים תורה ומצוות. במהלך ליל השבת חלה בנו התינוק ובכה ללא הפסק, הדבר היחיד שהצליח להרגיעו היה לשבת במרפסת הבית, ולראות מכוניות נוסעות, ואז פסק מבכיו. ונשאלה השאלה האם מותר לעשות זאת בשבת שהרי נהנה ממלאכת שבת?

והשיב הגר"י שליט"א:

דאמנם יתכן דאין זה נקרא הנאה, ואין כאן אלא מראה, המרגיע תינוק, ואולי חז"ל לא אסרו מין הנאה כזו.

אך **מסתבר** יותר שיש בזה חילול ה', שמראה לתינוק חילולי שבת, ואיך יערב זאת לאב, וכי אם היו מובילים במכוניות את אביו לטבח, וכי גם אז היה מראה זאת לבנו כדי להרגיעו?

ופענין זה כתב החזו"א (אוי"ח להסק"ד) וז"ל: והנהנה ממעשיו מעיד ח"ו שאין לבו כואב על חילול שבת, ויש בשימוש איסור חילול ה', עכ"ל.

ונראה שאם יכול להרגיע את התינוק באמצעות צעצועים חשמליים המופעלים ע"י נכרי, עדיף שיעשה זאת מלהראות לו חילול שבת וחילול ה', כי צרכי חולה נעשים ע"י נכרי, כמו שכתב השו"ע (שכח יז) משא"כ לרפאות תינוק בחילול ה'.

ופענין זה כתוב בספר פאר הדור: כשהרבנית שר ע"ה חלתה והיה צריך לטפל בה בשבת קודש, שאל את החזו"א אם להשאיר את החשמל דולק מע"ש, כדי שיוכלו לטפל בה אם תצטרך השיב החזו"א: אם ישאירו את החשמל מערב שבת הרי כבר יעשו איסור חילול ה' מעכשיו, משא"כ אם אח"כ תצטרך שפיר מותר לעשות צרכי החולה.

ומעתה אני תמה, למה מזלזלין כל כך במועד המכובד הזה, אשר זכינו לו בכל חדש וחדש, והתורה הלא מכבדת היום מאד, לבד הקרבנות אשר הן כמו קרבנות החג, הלא "ראש" יקרא בתורה, אתמהא! וכדאי ודאי לכבד היום הזה שזכינו לו אשר הקדוש ברוך הוא מכבדו. ולא עוד אלא שהוא יום כפרה כמבואר בגמ' (חולין ס:), ויום "תשועת נפשם מיד שונא" - אשריכם ישראל. (דעת תורה) (בית מדרש)

כענין "עושה שלום במרומיו" כי אמנם ענין ההפסד, לא יקרה אלא בסיבת התנגדות ההפכיים, ועבור שפנחס נתברך ב"שלום" נתקיים בו שהאריך ימים רבים יותר משאר כל בני דורו, שהיה משמש במשכן שילה בזמן פילגש בגבעה, וזה שאירע אחרי מות יהושע והזקנים שהאריכו ימים אחר יהושע, וכדמובא בחז"ל היא בזמן יפתח שאמרו ז"ל שפנחס לא רצה ללכת אז אל יפתח להתיר לו נדרו, וק"ו לדברי האומרים שפנחס זה אליהו שהוא עדיין חי וקיים (ספורנו)

קנאי פלוני שלא נחה דעתו שגאון כר' שמעיה ישתמש בספר של הוצאת 'ארטסקרול'... ועוד בבית המדרש של 'סאטמאר'... והלך בעזרתו והטמין את הספר במקום סתר, למחרת כאשר הגיע ר' שמעי לשיעור, וחייש את ספרו ולא מצא, הבין בחריפותו מיד את הנעשה, וכאשר פתח את השיעור אמר כשהוא מכוון לאוזנו של אותו קנאי: "מעיד אני לפניכם ששום פסול לא נמצא בני"ך הזה... הראשונים שהדפיסו בו, כמתכונתם, לא הוסיפו ולא גרעו, ותאמינו לי בזאת, כי הלא הם הקאנקורענט (המתחרים) שלי (משום הוצאת המשניות שלהם ש'מתחרה' עם המשניות 'סייעתא דשמיא') ואני מגיד לפניכם שלא נמצא שום פסול בני"ך שלהם..."

ומענין לענין ידועה היתה דעתו שהתנגד מאוד לפירוש מסוים שהתפרסם, ודעתו היתה חריפה בענין זה, אך לא הסכים להתבטא על כך בפומבי וטעמו עמו שלא יאמרו הבריות לכבוד עצמו הוא דורש...

אלימלך פריד (ווליאמסבורג)

המשיל לכן מרן הגר"ח את משלו וכך אמר, שנים הם הרודפים את העכברים: בעלת הבית, והחתול, אך הבדל יש ביניהם, בעלת הבית מעדיפה ומעוניינת בסילוקם של העכברים, החתול, אדרבא, מעוניין הוא מאד בעכברים, כדי להיותם טרף בפיו... הלא המה מאכלו.

הקנאי האמיתי, דומה לבעלת הבית, מעונין הוא לסלק את הסיבות לקנאותו, הקנאי החיצוני, אדרבא, מעונין הוא שתהינה יותר ויותר סיבות למעשה קנאותו. (ברכת מרדכי - גליונות)

עצרת תהיה לכם

בסוף שו"ת בית אפרים (חלק אורח חיים) נדפסו תולדות הגאון המחבר רבי אפרים זלמן מרגליות וזלה"ה, ומסופר שם שהגאון בעל בית אפרים נשאל אודות קטע מוקשה בירושלמי, וכך נאמר בירושלמי רבי חייא נפק לקרייתא חזי דמחללי מעצרתא כתב ורמה פתקא אל תקרי עצרת תהיה לכם (במדבר כ"ט ל"ה) אלא תחיה לכם, עד כאן לשון הירושלמי, ונשאל הגאון בעל בית אפרים מפני מה הוצרך רבי חייא לכתוב פתקא ולמה לא היה יכול לדרוש זאת בעל פה ברבים.

והשיב הגאון בעל בית אפרים, שהרי מצינו במגילה (דף כ"ד) אמר ליה רבי חייא לרבי שמעון בר רבי אלמלי אתה לוי פסול אתה מן הדוכן משום דעבי קלך, אתא אמר ליה לאבוא אמר ליה זיל אימא ליה כשאתה מגיע אצל וחיכיתי לך' (וישיהו ח"ג) לא נמצאת מחרף ומגדף, ופירש רש"י שהיה קורא ליתין ההין ונראה והכתיב, אם כן לא היה רבי חייא יכול לדרוש בעל פה עצרת תחיה לכם משום שהיה נשמע עצרת תחיה לכם הואיל ולא היה יכול לבטא את האות ח', ולכן הוצרך לעשות זאת על ידי כתיבת פתקה.

ועיקר ד"ו שהחליף ה' בח' לדרשה, מצינו גם במס' שבת (ל"ב ב) בעון חלה כו' הפקדתי עליכם בהלה כו' אל תקרי בהלה אלא בחלה. וכן בשבת (ק"ה א) אמר רבי יוחנן משום רבי יוסי בן זימרא מנין ללשון נוטריקון מן התורה שנאמר כי א"ב המו"ן גוים נתתיך כו' המון חביב נתתיך באומות, מלך נתתיך לאומות, ומבואר שדרשו מאות ה' שבהמון דרשת חביב נתתיך באומות.

אלא שלא מצאתי את ד' הירושלמי הנ"ל, וכל המלקטים והמציינים על פסוק זה לא ציינוהו, ושאלתי לכב' **רבנו הגר"ח קניבסקי** איה מקום הירושלמי, והשיב על אתר אין כזה ירושלמי אולי הוא בזהר. שוב שמעתי שקובץ ישורון תשי"ס הביאו מכמה ספרים שהביאו ירושלמי זה וכי שלא נמצא כן בירושלמי, והובא שיש מדרשים שלא מצאו אותם וזה א' מהם. (צבא הלוי - רצ"א הלוי שטיינברג)

להיזהר בכבוד ראש חודש

"בְּרִאשֵׁי חֳדָשִׁים תִּקְרְבוּ עִלָּה לָהּ" (כח, יא)

סח מרן המשגיח הגה"צ רבי ירוחם ליבוביץ זצ"ל: אנו אומרים תמיד, כי זה פסק גדול אם נכתב בתורה על אדם איזה דבר של גנאי, והנה הלא מדה טובה מרובה, היש קץ לכבוד יום ראש חודש אשר זכה להקרא בתורה "ראש", ונכתב על המועד הזה כמה פסוקים בתורה, וקרבו כקרבו יום טוב, ובפירוש אמרו בחז"ל (שבועות י.) "ר"ח איקרי מועד", היש קץ לכבוד היום הזה? - אילו לא זכו בני ישראל אלא לכבוד ר"ח הלא דים.

תגובות רבות קיבלנו מהקוראים הנכבדים על המאמר שפרסמנו בשבוע שעבר על הגאון רבי שמעי' גרינבוים זצוק"ל, בעל ה'סייעתא דשמיא' והדגישו באוזנינו את החשיבות שלא נהיה מתעצלים בהספדו של חכם. ואחד ממקורביו מתושבי חו"ל העלה על הכתב עובדה אחת והבאנו אותה כלשונה.

לכבוד מערכת 'קובץ גליונות': יישר כוח על הדברים המיוחדים שהבאתם (בעלון 'שבת עונג') על מורי הגה"ח ר"ש גרינבוים זצ"ל. כאחד משומעי לקחו, רציתי להוסיף סיפור שלעני"ד משקף את ענותנותו הרבה, והיותו לא מחזיק טיבתיא לנפשיא כלל.

היה זה בסוף שנותיו, כשהחל למסור שיעורים על סדר הני"ך, השיעורים כדרכו נמסרו בהירות נפלאה בעומק הפשט, והשקיע בזה רבות בלימוד דברי חז"ל והראשונים. כאשר עסקו בלימוד ספר דניאל, 'אחז' מאוד, ולא זהו ידו מפירוש רבינו 'אבן יחיאל', הנדפס בני"ך החדש של הוצאת 'ארטסקרול', ובשל כך היה מביא עמו את הספר הנ"ל לביהמ"ד 'סאטמאר' שם נמסר השיעור.

הגאון הגדול רבי אברהם צבי שמואלביץ זצ"ל

ר"מ בישיבת מיר נלב"ע י"א תמוז תשפ"ד

תולדותיו בקצרה

הגאון רבי אברהם צבי זצ"ל נולד בירושלים בכ"ט ניסן תש"ז כבן השני של אביו מרן הגאון רבי חיים לייב שמואלביץ זצוק"ל. ראש ישיבת מיר ובעל ה'שערי חיים', ולאמו מרת חנה מרים ע"ה בתו של מרן ראש ישיבת מיר הגאון רבי אליעזר יהודה פינקל זצוק"ל.

נקרא ע"ש דודו הגאון רבי אברהם צבי קמאי זצ"ל רבה של מיר. [שהיה גאון עולם ונדפסו ממנו כתבים בס' אבי עזרי]

הגרא"צ זצ"ל היה נכדו גם של רבי יוסף יוזל הורוביץ - הסבא מנובהרדוק זצ"ל, מצד אמו של אביו שהייתה בתו של הסבא, ומצד אמו שהייתה נכדה של רבי נתן צבי פינקל הסבא מסלבדוקה זצ"ל.

בבחרותו למד בישיבת חברון שם קנה את תורתו מראשי הישיבה זצ"ל מרנן הגאונים רבי יחזקאל סרנא ורבי אברהם משה חברוני זצ"ל.

בהיותו לומד בישיבת חברון בשכונת גאולה התקרב רבות לאדמו"ר בעל ה'בית ישראל' מגור זצ"ל שקירבו בצורה מיוחדת. בהגיעו לפרקו נלקח כחתן אצל הגאון רבי יהודה לייב נקריץ זצ"ל נכדתו של הגאון רבי אברהם יפהן זצ"ל חתנו של הסבא מנובהרדוק.

לאחר נישואיו הגיע לחבוש את ספסלי ישיבת מיר המקום בו אבותיו מרביצים תורה ויראה. עד מהרה החל להרביץ תורה במסירת שיעורים.

מלבד גאונותו בתורה הצטיין במידותיו התרומיות, היה מתנהג בפשטות מיוחדת והיה חביב על כל מי שפגשו.

גדל על ברכי אביו מרן רבי חיים זצ"ל שאהבו וחביבו בצורה מיוחדת והיה משתעשע עמו בלימוד.

ר' אברהם היה מלבד גדלותו התורנית והרבצת תורה, איש מיוחד מאוד בפיקחותו, בעל עצה ותבונה עמוקה, אוהב וידיד אמת, מאיר פנים, מפרגן ומכבד, נסיך אמיתי לבית מיר.

אחיו, הגאון רבי רפאל שמואלביץ זצ"ל, מראשי ישיבת מיר בירושלים נפטר בחודש שבט תשע"ו. אחיו יבלחט"א הגאון רבי מאיר שמואלביץ אב"ד בבית הדין לדיני ממונות שעל ידי המועצה הדתית בירושלים וראש מערכת האנציקלופדיה התלמודית.

הותיר אחריו דור ישרים מבורך 13 ילדים בנים ובנות, חתנים וצאצאים מרביצי תורה ויראה. בנו הבכור הגאון רבי ישראל יעקב שמואלביץ ראש ישיבת 'מגדל עוז' בגבעת זאב. ורבי אליהו ברוך. רבי חיים, רבי רפאל. רבי יהודה ליב. רבי בנימין. רבי נחום. רבי דניאל. חתנו הגדול: הגאון רבי אלעזר מאירוביץ ראש ישיבת נתיבות חיים בבית שמש. ורבי שמואל פרידמן רבי יעקב פריינד. רבי משה ברוידא. רבי יעקב ישראל מנת.

בשנה האחרונה חלה, עד שנלקח לבית עולמו ביום ד' י"א תמוז, הלוייתו התקיימה מישיבת מיר להר המנוחות.

יכול לישאר עם מדות רעות

היה רגיל לומר: מפני מה היה צריך יעקב אבינו להוסיף ולא למדתי ממעשיו הרעים הרי כבר אמר עם לבן גרתי ותרי"ג מצוות שמרתי. מבואר בזה ששייך לקיים את כל התרי"ג מצוות ועדיין ישארו בו השקפות פסולות דעות ומדות רעות היכולים להכנס בלבו של אדם מההשפעה של בית לבן וכמו שכתב הרמב"ם ה' דעות פרק ו' ה' א שהסביבה משפיעה על האדם בע"כ ולכן הוסיף יעקב אבינו שגם לא למד ממעשיו הרעים ונורא. (עם לבי אשיחה)

אין חרון אף

ושמעתי מידידי הגאון רבי אברהם שמואלביץ על דברי רש"י רבי יהושע בן קרחה אומר כל חרון אף שבתורה נאמר בו רושם וזה לא נאמר בו רושם ולא מצינו עונש על ידי אותו חרון אף עיי"ש. ויש לבאר מדוע באמת לא עשה חרון אף זה רושם ולא קיבל עונש לדעת רבי יהושע בן קרחה ותירץ משום שכיון שעיקר כונת משה היתה בכדי שלא יפגע אחיו אהרן על כגון זה אין האדם מקבל עונש ודו"ק. (עם לבי אשיחה)

מיסודי הנפש

והנה עיין ברמב"ם בהל' עדות כשמבאר שם פסולי עדות מדרבנן דכ' וכן הבזויין פסולין לעדות מדבריהם והם האנשים שהולכים ואוכלין בשוק לפני כל העם וכגון אלו ההולכין ערומים בשוק בעת שהן עוסקין במלאכה מנוולת וכיוצא באלו שאינן מקפידים על הבושת שכל אלו חשובין ככלב ואינן מקפידין על עדות שקר. ושמעתי מידיד נפשי עוז הגאון רבי אברהם שמואלביץ שמבואר ברמב"ם שחזקת הכשרות של האדם איננה בנוי רק על זה שמתירא לעבור

על העבירות שבתורה אלא היא מיסודי הנפש וכיון שכך אדם שהוא בזוי חששו חז"ל שאבד מעלה זו של האמת שהיא מיסודי הנפש ולכן חששו על עדותו שהיא שקר. (שם)

עובדות על זקנו הגרא"י פינקל

ושמעתי מרבי אברהם שמואלביץ שזקנו הגרא"י פינקל קרא כל יום עם הנה"ח וכמדור' שבלא תפילין והגר"י לוינשטיין גם כך נהג.

על הסבא מקעלם

כשהוציא הגה"צ רבי חיים שרגא לוי' לאור את הספר אור רש"ז. מאמרי הסבא מקעלם [מחולקים לפי סדר הפרשיות] נהנה המשגיח הגר"י לוינשטיין זצ"ל מאוד והודה על כך. הוא התעניין אצלו, כמה כסף הוא לוקח לכרך, וענה שהוא לוקח שש ל"י, אמר לו המשגיח שלא די בסכום זה, והורה לו ליטול שש וחצי ל"י משום כבודו של הסבא, [מפי הגר"א שהיה נוכח בשעה שרבי חיים שרגא זאת לזקנו הגרא"י פינקל].

עם רבי אהרן קוטלר

בימי שהותו של הגר"א קוטלר בירושלים קיץ תשי"ט סר רבינו לביקור במעונו של ראש ישיבת מיר הגאון רבי אליעזר יהודה פינקל זצ"ל בנו של הסבא דסלובודקה הגר"צ זצ"ל אחרי שהמתיקו סוד ביניהם בשיחה ממושכת והביקור הסתיים יצא הגרא"י בחרדת קודש ללוותו אל המכונת שהמתינה לו בחוץ ונפרדו בנשיקות איש לרעהו הכירו אז בהגרא"י שנוהג כלפיו גינוני התבטלות בפועל לאחר מכן כשחזר ונכנס אל מעונו פנימה התבטא רבי אליעזר יהודה בפני בני ביתו בנימה של התפעלות מכירו הייתי לשעבר אך לא פיללתי שמלבד גאונותו הוא ג"כ כזה צדיק וקדוש גדול בגדולים.

כל זבחים

סיפר רבי אברהם שמואלביץ כי היה מי שראה את הסבא בשבת אחרי הצולנט מתחיל ללמוד מסכת זבחים ולפני תפילת מנחה סיים את המסכת אף כאשר עבר הסבא מזה עשור בשנים את גיל הגבורות והגיע לגיל של לשוח.

קו התאריך

וסיפר הגר"ד משה כ"ץ זצ"ל שהגרא"י פינקל זצ"ל ראש ישיבת מיר אמר לו שדיבר על הנושא עם הרבי מזוויהל זצ"ל ונוכח בידיעתו והבנתו הגדולה בענין קו התאריך - מפי הגר"א שמואלביץ.

לשמור על הקבלות

שמעתי מהגאון רבי אברהם שמואלביץ שניגש למשגיח דפוניבז' זצ"ל ואמר לו בחנוכה שהוא מרגיש קרירות מהקבלות שקיבל בימים נוראים והמשגיח ענה לו בהתרגשות שבודאי נופלים מפני שמקבלים קבלות גדולות וצריך לקבל קבלות קטנות ואמר לו דוגמא לקבלה קטנה זה לומר כל יום אז ישיר בכונה.

שייף עייל

רבי אברהם שמואלביץ שליט"א ר"מ בשיבה הוסיף על זה ואמר בשם אביו ראש הישיבה הגאון רבי חיים זצ"ל שבין שייף עייל כשנכנס עד שייף נפיק כשיוצא קרה משהו בינתיים כיבדו אותו במשהו אמר שיעור קיבל ששי או מפטיר וכד' ואחרי כל זה כשהוא יוצא כמו שנכנס זה נקרא לא מחזיק טיבותא לנפשיא ועוסק בלימוד התורה תדיר.

לימוד מוסר בהקמת ישיבה

סיפר חתנו הגדול הגאון רבי אלעזר מאירוביץ שליט"א בפתחת ישיבתו נתיבות חיים בבית שמש, ששמע מחמיו זצ"ל שסיפר לו מרן הגרא"מ שך זצ"ל. שמרן הגאון רבי איסר זלמן מלצר זצוק"ל לפני שנסע מסלבודקא עם קבוצת תלמידים ישיבה לפתוח ישיבה חדשה נפרד ממרן הסבא מסלבודקא זיע"א. אמר לו מרן הסבא זצוק"ל הנה יש עוד זמן מה עד שהרכבת יוצאת לדרך היכנס לבית המוסר ותלמד מוסר עד הנסיעה. בסופו של דבר הישיבה הזו לא הצליחה ומרן הגאון רבי איסר זלמן זצוק"ל תלה תמיד את הסיבה לכך בזה של עשה כמצוות רבו לפני הנסיעה הראשונה.

בכי של הרב אברמסקי

סיפר ידידו להבדל"ח הגאון רבי ישראל חיינסקי שליט"א, שבהיותם בחורים נכנסו פעם למרן הגר"י אברמסקי זצ"ל, וכבר היה בערוב ימיו, ובכה לפניו שהיום היה טרוד בכמה טרדות ולכן לא למד היום, וחוש האם השוער של היה לוקח אותו לחתן אם היה יודע שהוא לא ילמד.

למה אני אשם

סיפר הגר"א: בקידוש הבוקר של ראש השנה בישיבה התעכב פעם ר' רפאל, וגיסו הגר"י אזרחי הורה להמתין לו כשהגיע ר' רפאל וראה שעדיין לא קידשו הביע את פליאתו מדוע המתינו לי ענהו ר' יצחק כדי לחנך את הדור הצעיר השיב ר' רפאל מיניה וביה וכי בשביל זה אני צריך לסבול.

